

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1897.   Andra Kammaren.   N:o 10.

Onsdagen den 3 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Efter föredragning, hvart för sig, af statsutskottets utlåtanden:

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den kronan såsom danaarf tillfallna lägenheten Lilla Hyddan & Orebro stads område, och

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Sundsvall af viss, statens jernvägar tillhörig mark,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 2.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 3, angående vissa, ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

I motion, n:o 15, inom Första Kammaren, hade herr *C. E. Ljungberg* föreslagit, att superfosfat, som icke äro att hänföra till råmaterialier, måtte äsättas en tullafgift af 25 öre för 100 kilogram, men hemstälde utskottet, att gällande tullfrihet för superfosfat måtte bibehållas.

Deremot hemstälde, i afgifven reservation, herrar *af Burén* och friherre *Klingspor*, att Riksdagen ville bifalla herr *Ljungbergs* i ämnet väckta motion.

Ang. tull å superfosfat.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr *Swartling*: Herr grefve och talman, mine herrar! Ehuru jag icke låtit anteckna mig såsom reservant, har jag likväl inom utskottet icke delat den åsigt, som gjort sig gällande

Ang. tull å
superfosfat.
(Forts.)

i föreliggande punkt af betänkandet. Jag anser nemligen, att de skäl, som föranledde 1888 års tullkomité att föreslå tull å superfosfat, i det närmaste kvarstå oförändrade; och jag delar sålunda den af reservanterna, herrar af Burén och friherre Klingspor, uttalade åsigten om nödvändigheten och önskvärdheten af en sådan tull.

Det förnämsta skäl, som utskottet anför mot åsättandet af denna tull, är, att utskottet befarar, att priset på varan derigenom skulle komma att höjas, och att en sådan höjning vore för jordbruksnäringen skadlig. Hade jag den öfvertygelsen, att den ifrågasatta tullsatsen skulle blifva till skada för jordbruket, ja, då skulle jag icke vilja medverka till en sådan tull. Men jag har den öfvertygelsen, att det är till jordbrukets gagn, att i vårt land finnas fabriker för tillverkning af ifrågavarande gödningsämne och att det är fara värdt, att, om icke dessa fabriker erhålla något stöd, tillverkningen kommer att upphöra. Och i så fall tror jag, att det komme att blifva svårt för jordbrukarne att för ett någorlunda drägligt pris kunna erhålla ett ämne, som de så väl behöfva.

Det är på grund af dessa skäl, som jag anhåller att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr Collander: Jag skall i motsats till den föregående ärade talaren be att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag tror verkligen, att man bör kunna se denna sak från fristående ståndpunkt. Här gäller det ju en nödvändighetsvara för landets hufvudnäring, jordbruket. Det kan väl då icke vara möjligt, att det är riktigt att betunga denna näring genom att höja priset på superfosfat, utan man bör väl i stället söka att ställa produktionsvilkoren så lindriga som möjligt. Jag ber att få erinra derom, att, ehuru pluraliteten inom utskottet utgöres af män, som hylla tullsystemets grundsats, det likväl afstyrkt åsättandet af tull å superfosfat. Detta visar ju, att äfven tullvännerna se saken från den af mig angifna synpunkten. Jag skall icke vara mångordig, utan endast be att få upprepa yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergendahl: Jag bör icke kunna misstänkas för att icke vilja skydda alla svenska näringar, som deraf äro i behof, men jag kan i förevarande fall icke vara med om att gifva min röst för den föreliggande motionen, enär jag icke anser det vara hvarken i motionen påvisadt, eller af de upplysningar, som lemnats mig, ådagalagdt, att en tull å superfosfat för närvarande är af behofvet påkallad. Dessutom föreligger det enligt min tanke tekniska svårigheter för att denna vara kan på ett riktigt sätt blifva tullbehandlad. Jag ber att i det hänseendet särskildt få fästa uppmärksamheten på, att i handeln förekommer ett göd-

ningsämne, s. k. mossgödning, bestående af en blandning utaf olika preparater. För närvarande lärer ej någon import häraf ega rum, men man kan tänka sig att så kan blifva förhållandet, och då undrar jag, huru en riktig tullbehandling deraf skall kunna gå för sig.

*Ang. tull å
superfosfat.
(Forts.)*

Ett ytterligare skäl för mig att icke vara med om reservationen är, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t begärt att få införd kontroll å superfosfattillverkning. Jag tror, att man bör afvakta resultatet af denna Riksdagens skrifvelse. Ty kommer en sådan kontroll till stånd, då kommer frågan i ett annat läge, derest man framdeles ifrågasätter tull å superfosfat.

På grund af hvad jag nu i korthet tagit mig friheten anföra, förenar jag mig med herr Collander om yrkande af bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Lundell* och *Almqvist* förklarade sig instämma med Herr *Bergendahl*.

Herr *Folke Andersson*: Herr talman! Afven jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Bland de tullar, som ifrågasättas, är icke någon så orimlig som tull på gödningsämnen. Dessa ämnen äro ju alldeles nödvändiga för att jordbrukaren skall kunna hålla sin jord gifvande. Då de sålunda äro erforderliga för sädens producering, och en tull å dem endast komme att fördyra sädesproduktionen, kan jag på inga vilkor vara med om en sådan tull.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å de båda olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 2.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

I särskilda motioner, n:o 12 inom Första Kammaren af herr *P. M. Söderberg*, och n:o 27 inom Andra Kammaren af herr *J. Anderson* i Tenhult, hade föreslagits, att tullen å *sulläder och bindsulläder* måtte höjas till 40 öre för kilogram samt å *andra slag af beredda, till pelsverk ej hänförliga hudar och skinn* till 65 öre för kilogram; och hade derjemte herr *Söderberg* hemställt, att de förhöjda tullsatser, som kunde varda af Riksdagen beslutade, måtte så fort ske kunde tillämpas.

Under förevarande punkt hemstälde nu utskottet:

att Riksdagen, med bifall till motionerna, i hvad desamma afse nu ifrågavarande varuslag, måtte besluta:

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

a) att tullsatsen för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, sulläder och bindsulläder, skall höjas till 40 öre för kilogram; och

b) att tullsatsen för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag, skall höjas till 65 öre för kilogram.

I afgifven reservation hemstälde deremot herrar *Collander*, *Jansson* i Krakerud, *Lundström*, *Olsson* i Sörnäs, *Göransson*, *Elis Nilson* och *Dahlstedt*,

att Riksdagen, med afslag å motionerna, i hvad de afse nu ifrågavarande varuslag, måtte besluta:

a) att nuvarande tullsats för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, sulläder och bindsulläder, 24 öre för kilogram, skall bibehållas oförändrad;

b) att nuvarande tullsats för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag, 47 öre för kilogram, likaledes skall bibehållas oförändrad.

Efter föredragning till en början af *mom. a)* af utskottets hemställan, anförde

Herr *Collander*: Den föreliggande frågan är i likhet med flere andra, som tillhöra tulltaxan, en gammal gengångare. Riksdagen har ständigt, alltsedan år 1886 vill jag minnas, afslagit framställningar om att höja den då senast åsatta eller reglerade tullsatsen å hudar och skinn.

Jag yttrade här om dagen, då det förelåg till behandling ett annat betänkande från bevillningsutskottet, att det var underligt att finna, huru' litet utskottet i sina motiveringar följer förnuf-tets lagar. Samma observation kan man göra här. Om man ser på utskottets motivering för afslag å superfosfattullen, så motive-rar utskottet detta afslag på sid. 2 i betänkandet med bland annat följande: »Dessa skäl äro förnämligast vigten deraf, att priset å ett för jordbruksnäringen i högsta grad nyttigt och i stor mängd använt ämne icke förhöjes genom tull och de af tullbehandlingen förorsakade kostnader.» Der ser utskottet saken från fullt riktig synpunkt eller den, att det är synnerligen viktigt att icke fördyra varan för konsumenten. Men nu i punkt. 2 eller den om tullen å hudar och skinn, hvilka artiklar utan tvifvel äfven äro af mycket stor vigt för jordbrukaren, enär, såsom reservanterna påvisat, han deraf har behof icke endast såsom alla andra till skodon, utan äfven till seldon, åkdon, m. m., der vill utskottet icke taga hän-syn till konsumentens intressen, utan der håller det envist fast vid producentens. Detta synes mig vara ett sätt att resonera, som icke kan försvaras.

Reservanterna hafva på sid. 19 i betänkandet visat, att man af de siffror, hvarmed utskottet velat belysa läderindustriens ställning i vårt land, icke kan draga de slutsatser, som utskottet deraf gjort. Reservanterna visa der, att, i motsats till hvad utskottet sökt göra gällande, lädertillverkningen under de år, en lägre tullsats varit åsatt, varit större än under de år en högre tullsats varit gällande, att arbetarnes antal ökats under de sista åren, fastän fabrikenas antal minskats, beroende derpå att större garfverier trädt i stället för en del smärre.

*Ang. tullen
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Reservanterna hafva likaledes påvisat en annan omständighet, nemligen att den konkurrens, hvaröfver garfveriindustrien särskildt beklagat sig, härrör från Norge. Det har länge varit känt, att det norska sullädet med framgång upptagit täflan på den svenska marknaden, och detta har varit en besvärlig sak för de svenska läderfabrikanterna. Men dermed är en besynnerlig historia förknippad. Ty såsom reservanterna påvisat, ställa sig nemligen tillverkningsförhållandena ungefär lika i de båda länderna — skulle det vara till någotdera landets nackdel, så vore det väl till Norges, då Norge måste från Sverige taga ett af de viktigaste råämnena för beredningen, nemligen ekbark. Men det oaktadt har Norge, som sagdt, med framgång upptagit täflan på den svenska marknaden, och reservanterna hafva med anledning deraf dragit den rigtiga slutsatsen, att detta berott på att norrmännen skaffat sig bättre och ekonomiskt förmånligare garfningsmetoder och bättre följt med sin tid än vi. Utskottet framhåller också, att de svenska garfverierna i allmänhet hafva äldre och mindre ändamålsenliga metoder. Men skall man väl premiera något sådant genom att gifva ökad tullskydd? Det vore väl icke ett sätt att gå framåt, som man skulle vilja vara med om.

Hvad sedan konsumtionsfrågan beträffar, så framhölls nyss, när det gälde tull på gödningsämnen, att det vore jordegare och arrendatorer, som vore de förnämsta konsumenterna, och att därför tull icke borde åsättas. Men när det nu gäller läder, så är det icke allenast samma personer, som äro konsumenter och således hafva intresse af att lädertullen ej höjes, utan det är dessutom alla jordbruksarbetare, som icke hafva egen jord, hvilkas skodon komme att fördyras genom en ökad tullsats på läder.

Jag har äfven hört ett annat skäl uppgifvas för höjning af denna tull, nemligen att, om man icke på sätt som nu föreslagits, skyddade garfverinäringsen, man icke skulle kunna hålla tillsammans skyddsvännerna. Men jag får upprigtigt säga, att jag icke kan förstå något sådant. Jag kan förstå, att en sådan hänsyn kan förefinnas, då det gäller potatistullen, emedan det finnes en hel del odlare af potatis i magra trakter, som äro mycket intresserade af denna tull och hafva representanter i Riksdagen, och hvilka sistnämnde man — för att behålla deras röster — måste gifva denna tull, äfven om man icke anser det rätt. Men nu

Ang. tullen å
hudar och
skinn.

(Forts.)

å gäller det garfvarne, och jag vet icke, att vi hafva någon sådan här i kammaren. Vi hade en förra perioden, men han var frihandlare. I Första Kammaren deremot tror jag, att det finnes en. Jag kan därför icke se, att man skulle kunna riskera att icke kunna hålla partiet tillsammans, om man icke bifölle den föreslagna tullförhöjningen.

Jag skall vidare be att få erinra om att vid 1892 års riksdag, då det tulltaxeförslag förelåg till afgörande, som afgifvits af den år 1888 tillsatta tullkomitéen, och då den största omarbetning af tulltaxan, som skett sedan förra franska handelstraktaten 1892 upphört att gälla, egde rum, hade Kongl. Maj:t föreslagit en förhöjning af såväl lädertullen som tullen på skodon. Men såsom reservanterna anfört i sin reservation beträffande artikeln skodon, yttrade Riksdagen detta år — 1892 — i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t, efter att hafva anfört Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning af tullen å skodon, andra slag, till 2 kronor per kilogram, följande: »Hvad slutligen beträffar skodon, andra slag, har Riksdagen med hänsyn till denna artikels egenskap af nödvändighetsvara funnit sig icke böra bestämma tullsatsen till högre belopp än 1 krona per kilogram». Detta var Riksdagens åsigt 1892 om både läder- och skodonstullen; och då dessa artiklar fortfarande äro förnödenhetsvaror af första ordningen för alla människor och för jordbrukarne i synnerhet, så förmodar jag, att Riksdagen, som sedan dess alla gånger afslagit dessa anspråk från läderfabrikanterna, äfven i år skall göra detsamma.

Man får här höra många besynnerliga saker om läderfabrikerna, och jag skall be att få anföra ett exempel. Det har berättats mig, att ett garfveriaktiebolag nyligen utgifvit ett prospekt till teckning af nya aktier i företaget. Aktiernas nominella värde var 500 kronor per aktie, men i prospektet talades om, att till följd af de gynsamma konjunkturen, under hvilka affären arbetade, de nya aktierna skulle utsläppas med 60 procent premie, och således hvarje aktie betalas af de nya tecknarne med 800 kronor i stället för 500. Jag har försökt att få närmare reda på denna sak, men icke lyckats, emedan man vägrat lemna ut prospektet. Detta visar emellertid, att den ifrågavarande näringen icke kan vara i så stort behof af hjälp.

Slutligen skall jag be att få anföra något, som jag hört af en ledamot af Första Kammaren och som är rätt betecknande. Han omtalade, att en af hans släktingar, hvilken drifver garfverirörelse och tecknat på denna petition, som är utdelad till kammarens ledamöter, på tillfrågan, huru han, som förtjenat en förmögenhet på sitt yrke, kunnat underteckna en sådan petition, svarat: »Ja, jag var tvungen för de andra». På det sättet komma dylika petitioner till.

Jag skall emellertid icke upptaga kammarens tid, utan be att få yrka afslag på utskottets betänkande och bifall till den af mig

med flere vid betänkandet fogade reservationen såväl i denna punkt som i de två efterföljande.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Anderson* i *Hasselbol*.

Härefter begärdes ordet af

Herr *Fredholm*, hvilken jemväl reserverat sig mot utskottets ifrågavarande hemställan och nu yttrade: Då det nu förevarande momentet föredrogs, begärde jag ordet för att hemställa, att momenten a) och b) måtte föredragas på en gång, emedan de innehålla tullsatser, som stå i närmaste sammanhang med hvarandra. Då jag emellertid icke fick tillfälle att då göra denna hemställan, så skall jag nu be att få göra den, och hemställer således, att diskussionen måtte få röra sig om såväl momentet a) som momentet b), men beslut fattas i hvardera punkten särskildt.

Sedan denna herr *Fredholms* hemställan af kammaren bifallits, samt herr talmannen i följd deraf föredragit jemväl *mom. b)* af utskottets hemställan, lemnades ordet till

Herr *Swartling*, som anförde: I motsats till den ärade talare, som i denna fråga först hade ordet, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt. Så mycket har blifvit yttradt i denna fråga, att den snart sagdt icke är af något intresse vidare, utan tvärt om är tröttande; men det hindrar icke, att man nödgas säga något, då det gäller en så vigtig sak som den förevarande.

Jag har noga genomgått reservanternas uttalanden, och jag har verkligen allvarligt sökt att deri finna något verkligt skäl för afslag å de föreliggande motionerna, men det har varit mig med bästa vilja omöjligt att i reservationen finna något sådant. Jag vill gifva de ärade herrar reservanterna med herr *Collander* i spetsen rätt i en anmärkning, som de gjort här gent emot utskottet, då de sagt, att det är ett tydligt felslut, som utskottet gjort, då utskottet i den omständigheten, att garfveriernas antal något minskats, vill se ett bevis på en tillbakagång af näringen. Deruti har herr *Collander* fullt rätt, och säkerligen erinrar han sig jemte de andra, att jag i utskottet icke var med om, att i utlåtandet skulle intagas något af den motiveringen. Men det synes mig, som om herrar reservanter också sjelfva skulle hafva gjort sig skyldiga till felslut. Låtom oss se först och främst på den, som de sjelfva säga, så upplysande tablån! På den bygga de antagandet, att det är bättre för en näring under lägre tullskydd än under högre. De frambålla nemligen, att åren 1876—1880 och 1881—1885, då lägre tullsatser voro rådande än förut och efteråt, tillverkingen var större än den senare har varit.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Nå ja, men det lär väl ej vara orsak och verkan detta. Icke berodde det på de lägre tullsatserna under perioderna 1876—1885, att tillverkningen då var större. Det veta nog herrarne litet hvar och speciellt den, som skrifvit reservationen — han erinrar sig otvivelaktigt, att i början af 1870-talet en mängd nya fabriker uppstodo, en mängd andra, mindre, ombildades till bolag och rörelsen växte ut orimligt. Så kom tullnedsättningen år 1876. Då blef det ett ofantligt bakslag. Men det är klart, att, innan man besluter sig för att nedlägga en rörelse, man i det längsta söker hålla sig med i hopp att det skall blifva bättre, blifva en möjlighet att kunna reda sig, och man stannar därför till en början vid att blott så småningom minska tillverkningen. Genom nämnda bakslag blef det emellertid ett successivt sjunkande i tillverkningen, från 932,000 kilogram under perioden 1871—1875 till 611,000 under perioden 1876—1880 samt 494,000 under perioderna 1881—1885. Det visar sig ju sedermera, om man vill säga att tullen spelar någon roll, att sista perioden 1891—1894, efter den år 1886 höjda tullen, tillverkningen åter är något högre. Den hade gått ned till 411,000 kilogram under den närmast föregående perioden, men den gick upp till 499,000 kilogram under perioden 1891—1894. Jag tror emellertid, att det är orätt att draga en sådan slutsats, som reservanterna synas vilja draga af det omnämnda förhållandet.

Vidare säga reservanterna: »Att Sverige sedan 1871 betydligt ökat sin införsel af läder, bör ju ej förefalla underligt, då man besinnar, dels att folkmängden från nämnda år till 1894 tillvuxit med omkring 700,000 personer eller cirka 14 procent, och dels att konsumtionsförmågan samtidigt stegrats i ännu högre grad.» Det är ju alldeles klart, att, då folkmängden ökats och till på köpet konsumtionsförmågan vuxit i ännu högre grad, man skall kunna vänta sig, att en betydligt större förbrukning af en vara skall ega rum. Men att af den ökade förbrukningen ovilkorligen skall följa ökad import, kan jag ej finna vara riktigt. Det borde vara naturligt, mine herrar, att det samtidigt skulle blifva bättre för de svenska garfverierna, så att de också skulle få öka sin tillverkning. Men här vid lag förhåller det sig så, att blott importen vuxit, men tillverkningen ej kunnat ökas, detta i följd af att den utländska konkurrensen varit öfvermågtig.

Vidare framhålla reservanterna, att det egentligen är konkurrensen med Norge, som i det här afseendet skulle vara så svår. Det åberopas, att det kommit in från Norge i medeltal, som det visat sig under femårsperioden 1891—1895, 845,040 kilogram läder årligen. Ja, det är ju en rätt betydlig post, detta, men herrar reservanter hafva förbisett, att af den posten är icke mindre än 551,000 kilogram, således allra största delen, utländskt läder, som endast transiterat Norge. Införseln af norskt läder, af i Norge tillverkad läder, uppgick under samma tid till allenast 293,000

kilogram. Men det hindrar ju icke, att äfven denna lilla, jemförelsevis obetydliga post kan i konkurrenshänseende vara af obehaglig beskaffenhet för garfveriidkarne. Det vill jag icke bestrida. Men den spelar icke på långt när den stora roll, som reservanterna velat tillmäta den.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

(Forts.)

Hvad beträffar att Norge skulle vara nästan ännu sämre situeradt än vårt land i afseende på förmåga att kunna tillverka läder, tror jag att reservanterna hafva litet orätt, åtminstone då de säga, att norrmännen måste hemta sin ekbark från Sverige. Det kommer endast en liten, mycket obetydlig del från Sverige. Största delen af den ekbark, som förbrukas i Norge, är norsk. Den hemtas, som jag tror, från trakten mellan Arendal och Flekkefjord.

Då jag sålunda icke kunnat finna, att reservanterna anfört något öfvertygande skäl för afslag å motionerna, men deremot hvad som är framhållet i utskottets betänkande bär så tydligt vittne om de stora svårigheter, under hvilka garfverinäringen arbetar, då efter min uppfattning det är af vigt för landet att bibehålla denna näring vid lif, och då derjemte, som jag förut haft äran påvisa, det icke finnes något annat land i Europa, frånräknadt det frihandelsvänliga England, som har så låg tullsats å sulläder, som vi hafva — den lägsta tullsatsen utomlands förekommer i Danmark, som har 32 öre — synas mig dessa förhållanden innebära allt skäl för att vi nu skola villfara motionärernas framställning.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrade:

Herr Fredholm: Herr talman! Den nu föreslagna tullförhöjningen leder sitt ursprung från den tullkomité, som år 1891 afgaf sitt betänkande och som hade till uppgift att söka bringa ordning och reda i det »nya systemets» tulltaxa. Kongl. Maj:t framlade äfven för 1892 års Riksdag ett förslag till tulltaxa, byggt på detta tullkomiténs betänkande. Som herrarne emellertid torde erinra sig, blef den föreslagna tullen på läder och skodon vid denna riksdag afslagen. Den blef det förnämligast därför, att dessa artiklar spela en mycket stor roll i landets konsumtion, och man ville ej genom tull fördyra en nödvändighetsvara sådan som skodon. Det var den synpunkten, som då gjorde sig gällande.

Efter detta, sedan ärendet genomgått en, som tullkomitén förklarar, sorgfällig pröfning inom komitén och sedan Kongl. Maj:t och Riksdagen ytterligare pröfvat hvad komitén föreslagit, hade man väl kunnat förvänta, att ansatserna för att få en tullförhöjning till stånd dermed skulle hafva afstannat, eller åtminstone att, om man ville hafva en sådan, man då skulle hafva med öfver-

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

tygande skäl och bevis sökt ådagalägga nödvändigheten af denna tull på ett klarare och bättre sätt, än hvad tullkomitén gjort. Men intet af detta skedde. I stället hafva hvarje riksdag efter år 1892 förnyade motioner i denna riktning blifvit framlagda, alla dessa motioner utan ett enda annat ord till motivering, än »att det icke torde anses förenligt med kloket och billighet att för här nämnda särdeles viktiga yrkesgrenar bibehålla de gamla, allt för låga tullsatserna». Och bevillningsutskottet har med undantag för en gång alltid tillstyrkt motionerna utan annan motivering än den, som kunnat hemtas ur förenämnda 1891 års komitébetänkande. Den motivering, som föreligger i utskottsbetänkandet i år, är icke heller någon annan än den, som utskottet framlade förra året med undantag af några obetydliga förändringar.

Icke heller har man funnit, att de personer, som sitta inne med fackkunskaper och som äro närmast intresserade af denna näring, gjort sig besvär och möda att upplysa allmänheten om nödvändigheten att höja denna tull. I stället för att göra detta, i stället för att för allmänheten klargöra de svårigheter, hvilka man har att kämpa emot — något som borde hafva varit helt naturligt och den enklaste sak i världen för utöfvare af en näring, som förklaras med nödvändighet gå under utan förhöjdt tullskydd — hafva de i stället petitionerat, petitionerat om att det är nödvändigt, att man får allt hvad man i petitionen begärt, eftersom hvad man begärt grundat sig på noggranna beräkningar. Hvarför har man då icke lagt fram dessa beräkningar? Förra året inkom en sådan petition till bevillningsutskottet, undertecknad af 533 personer. I år har det kommit in en dylik, men undertecknad af blott 206 personer. Förmodligen hafva petitionärerna i år funnit, att detta antal stod i en skriande motsats till fjol-årets. De hafva nemligen sedermera anskaffat flera namn, så att de petitionerandes antal nu uppgår till 445. Ibland de nyanskaffade petitionärerna äro 64 garfvare, 52 garfvaregesäller, 30 skomakare och 93 andra personer, såsom prester, folkskolelärare, stationsinspektorer, banvakter, mästars af flera slag, såsom borg-, post- och jägmästare, färgare, målare, snickare och smeder. Nu frågar jag, om man i en yrkesfråga, som fordrar fackinsigter för att riktigt bedöma, och i en fråga, som för allmänheten har en så stor vikt och betydelse, derigenom att tullen fördyrar en af allmänhetens oundgängligaste nödvändighetsvaror, kan tillmäta någon som helst betydelse åt en petitionering sådan som den förenämnda.

Det är två saker, som man egentligen har framhållit: för det första, att den utländska konkurrensen är öfvermäktig, och för det andra, att, om icke tullförhöjningen inträder, näringen kommer att gå under. Hvad nu beträffar den öfverhängande faran af utländsk konkurrens, vill det synas mig vara nödvändigt, att man i första rummet gör klart för sig, hvari denna konkurrens består.

Vidkommande sulläder och bindsulläder, eger konkurrens icke rum med afseende på bindsulläder. Det är en mycket liten import af den varan. Deremot är det en mycket stor import af sulläder. Hvad hudar och skinn, andra slag, beträffar, är det import af en del dithörande ämnen, men ingen import af andra. De slag af hudar och skinn, andra slag, som förnämligast utgöra föremål för import, äro lackerade skinn, getskinn, foderskinn och andra, som man skulle med ett gemensamt namn kunna kalla lyxskinn, och sådana tillverkas ej här, förmodligen af det skäl, att marknaden ej är tillräckligt stor. Således: den utländska importen inskränker sig hufvudsakligast och förnämligast till sulläder. Af det importerade sullädet hafva $\frac{2}{10}$ kommit från Norge och $\frac{7}{10}$ från Amerika, jag säger: »från Amerika» — i tulluppgifterna står det »från England», men det mesta, som derifrån införes, är amerikanskt läder. Efter upphörande af mellanrikslagen är det tydligt, att importen från Norge så till vida kommer att försvinna, att icke något i Norge tillverkad läder här kan införas och den andra beståndsdelen i den från Norge förut förekommande importen, den, som transiterar Norge, kommer att gå öfver svenska hamnar, förmodar jag. Då återstår sedan endast den amerikanska importen. Det amerikanska lädet — hvarför har det nu fått så stor användning i Sverige? Jo, det är af två skäl eller egentligen blott ett: det är billigt. Det är billigt, och det är godt för det ändamål, för hvilket det användes, nemligen af fattigt folk att sula skor med. Det är starkt, hållbart och billigt. Det är så billigt, att jag för min del är öfvertygad om, att importen deraf icke kommer att minskas genom den nu föreslagna tullförhöjningen. I Amerika står ett kilogram amerikanskt sulläder till 1 krona 70 öre, och med frakt och omkostnader och tull står det här i något öfver två kronor. Nu ber jag få säga de herrar, som följa med noteringsarna i tidningarna, att de visserligen der finna högre pris utsatta. Men de af mig nämnda äro minimiprisen, på hvilka man skall grunda sina beräkningar. Allt det andra, som tillkommer, beror på mellanhänder, och den derigenom uppstående prishöjningen torde lika mycket drabba den svenska varan som den utländska. Svenskt sulläder åter igen betingar ett mycket högre pris i marknaden, 2 kronor 35 öre till 2 kronor 90 öre.

Nu kommer naturligtvis tullförhöjningen att åstadkomma, att det amerikanska sullädet kommer att kosta 2 kronor 20 öre eller mera per kilo, det vill säga detta är sjelfva grundpriset, sedermera kommer till en del andra kostnader, som dock icke förhindra importen. Effekten af denna tullförhöjning blir, att landets behof af amerikanskt sulläder kommer att fördyras, beräknadt efter den kvantitet deraf, som nu införes, med omkring 350,000 kronor. Det är dessa 350,000 kronor, som den arbetande delen af svenska folket får betala. Och för hvilket ändamål? Icke för att befrämja garfveriueringen, utan för att bereda statsverket ökade inkomster

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

(Forts.)

Ang. tullen å hudar och skinn. *å* alldeles på samma sätt som förut skett i fråga om fläsk, spaumål och en hel hop andra förnödenheter.

(Forts.)

Med afseende å hudar och skinn kommer införseln af den delen af dessa artiklar, som verkligen är föremål för import, alls icke att minskas, tullen kommer icke att hafva någon annan verkan än att fördyra varan med tullens belopp, men detta blir en affär endast mellan skomakarne och deras kunder, hvarvid skomakarne få taga igen det förhöjda priset på lädret genom att höja priset på skodonen. Jag vill dock icke så mycket fästa mig dervid, ty denna förhöjning i priset kommer att drabba mera burget folk. Men i alla fall torde den återstående förhöjningen i tullinkomst, nemligen den å läder, andra slag, dock komma att uppgå till 150,000 kronor, och lägger man denna summa till de förutvarande 350,000 kronorna, blir det omkring en half million, som det nu är fråga om att taga ut genom beskattning på en sådan nödvändighetsvara som skodon.

Nu säger man: detta må så vara, men det är nödvändigt på det att man skall kunna möjliggöra garfverinäringens bestånd, ty den befinner sig, enligt petitionärernas uppgift, i ett ytterst bekymmersamt läge. Ja, jag kan icke med säkerhet yttra mig om den saken, ty jag har icke funnit sådana undersökningar och sådana utredningar företagna, som äro behöfliga för att man skall kunna bilda sig ett omdöme i den frågan. Jag är dock mycket misstrogen i detta fall, ty detta tal om garfverinäringens undergång har jag nu hört upprepas i 20 år. Det är nemligen nu 20 år sedan första anloppet gjordes mot den då rådande så kallade frihandeln, och det första protektionisterna började med var att påyrka tull på läder. Med hvilken framgång anloppet gjordes veta vi nu, då vi stå vid slutpunkten af första afdelningen af det nya tullsystemet. Det gäller nemligen nu att skattlägga den sista återstående delen af de lefnadsförnödenheter, för hvilkas prisbillighet konsumenterna hafva kämpat så länge och så fruktlöst. Går det nu på det sättet, att vi få förhöjd tull på läder, vet jag egentligen icke, att konsumenterna såsom sådana hafva något vidare intresse att förfakta; deras lefnadskostnader torde då svårligen kunna beskattas mera än hvad som redan skett.

Huru det står till med garfverinäringen enligt utskottets mening, derom har utskottet dragit försorg att lemna en mycket sorglig bild, och den siste talaren har ytterligare betonat utskottets framställning. Jag vill icke åter igen upprepa de siffror han rörde sig med, afseende tiden från 1871 ända till 1894, och göra dem till föremål för granskning, men jag skall tillåta mig att redogöra för förhållandena sådana de gestaltat sig de sista tre åren, det vill säga de år, för hvilka uppgifter föreligga, nemligen åren 1893, 94 och 95. Hvad nu 1895 beträffar, så äro siffrorna angående detta år ännu icke offentliggjorda, så att herrarne kunna icke endast på grund af att jag anför dem tillmäta desamma någon

officiel betydelse. Emellertid gestaltar det sig så, att antalet garfverier under dessa tre år ökats från 571 till 575, det är visserligen i och för sig icke mycket, men samtidigt har antalet arbetare ökats från 1,764 till 1,923, och detta är dock något, som är värdt att taga i betraktande just då, när det förutspås, att denna näring går sin undergång till mötes. Men ännu viktigare för bedömandet af garfverinäringens ställning är, att tillverkningsvärdet ökats från 5,500,000 kronor år 1893 till 6,800,000 kronor år 1895. När jag jemfört dessa uppgifter med petitionärernas påståenden, har det för mig varit angeläget att söka taga något närmare detaljerad kännedom om huru det verkligen står till med garfverinäringen. För det ändamålet har jag undersökt 12 stycken af de förnämsta garfverierna i Sverige — icke dessa smågarfverier på landsbygden, som sysselsätta 1, 2 å 3 arbetare, ty man kan icke säga, att de egentligen representera den industriella verksamheten, utan snarare äro de att hänföra till husslöjd. Denna del af garfverinäringen torde för öfrigt blifva i mer eller mindre grad oberörd af den nu föreslagna tullförhöjningen. Den torde icke kunna hjälpa de små yrkesutöfvarne, ty dessa ha sin kundkrets på trakten der de arbeta, och denna kundkrets torde hvarken ökas eller minskas genom tullskyddet.

Om de 12 stora läderfabrikerna har jag för året 1893 hemtat upplysning ur Industrikalendern, och den har, som herrarne torde hafva sig bekant, utarbetats af en tjänsteman i kommerskollegium efter officiella källor, så man torde få tillmätta hans sifferuppgifter rätt mycken betydelse. Dessa 12 största läderfabriker sysselsatte då 325 arbetare och tillverkade för nära 2,000,000 kronor samt voro upptaxerade till en årlig inkomst af 162,000 kronor. För år 1895 har jag icke kunnat skaffa andra uppgifter än sådana som angå den inkomst, för hvilken samma fabriker voro upptaxerade. Dessa uppgifter äro hemtade ur Handelskalendern. Om man nu anställer en jemförelse, finner man, att för de fabriker, hvilka 1893 hade en bevillingstaxerad inkomst af 162,000 kronor, hade inkomsten 1895 ökats till 210,000 kronor. Icke utvisar detta just något så förfärligt betryck, och har man därför icke att tillgå bestämdare uppgifter än de ytterst knapphändiga, som såväl tullkomitén som bevillningsutskottet lemnat, för att på dem grunda sitt omdöme om den föreslagna tullförhöjningens behöflighet, tycker jag det är klokast att låta vara vid det gamla, tills herrar garfvarare i form af en verklig utredning och icke i form af petition behaga upplysa Riksdagen och allmänheten, huru deras ställning i sjelfva verket är, och om den nödvändiggör ett ökad tullsdydd.

Bevillningsutskottet har nu tillstyrkt en tullförhöjning, men tro herrarne, att garfvarne bli nöjda med den? Nej, de taga nog hvad de få, men dermed äro de visserligen icke nöjda, utan komma de, som de sjelfva förklara, framdeles att göra anspråk på det som de nu icke fått. Och dessa anspråk gå derpå ut, att de före-

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Ang. tullen å slagna tullsatserna 40 öre för läder och 65 öre för skinn skola hudar och höjas till 50 öre för sulläder och 1 krona för hudar och skinn, andra slag, och derjemte fördubblas för dessa artiklar, när de skinn. inkomma i afpassad och tillskuren form.
(Forts.)

Detta vill med andra ord säga, att ännu äro vi ej till deras bästa tillräckligt beskattade, utan hafva i utsigt en ytterligare beskattning.

I förbigående sagdt förefaller noggrannheten i beräkningarna mistänkt, när man i petitionen ser, att garfvarne begära en fördubblad tull på afpassadt och tillskuret läder, då man har sig bekant, att skomakarne beräkna, att affallet vid tillskärning uppgår till högst 33 %, och då man har all anledning att förmoda, det affallet blir ännu mindre, då afpassning och tillskärning sker fabriksmessigt, emedan man då har bättre tillfälle att tillgodogöra sig hudarna och skinnen.

Jag har nu blott ett par ord att tillägga. Jag nämnde nyss, att detta var första afdelningen af det nya tullsystemet, den afdelningen, der konsumenterna få afgå och lemna platsen qvar åt producenterna. Den andra afdelningen, som nu begynner, blir den, när producenterna råka i strid med hvarandra, därför att några äro missbelåtna med de tullar de fått och vilja ha dem höjda, och andra sätta sig deremot, därför att de då skola blifva lidande. Då kan det ju vara möjligt att vi, som nu äro besegrade, kunna åter spela en roll och hjälpa till att ställa litet grand till rätta för producenterna. Men som förhållandena nu äro, ser det för min del ut, som om vi vore ur räkningen och att vi icke hafva annat att göra än att finna oss uti att vår beskattning ökas och att vi derigenom få allt svårare att tillgodose oss med våra behof af beklädnadspersedlar, hvilket kommer att sluta med den effekten, att skomakarne sakna arbete och att befolkningen saknar skodon. Herr talman, jag yrkar bifall till reversionen.

Herr Collander: Då kammaren beslutat, att båda punkterna i betänkandet skola få behandlas i ett sammanhang, ber jag i andra momentet af punkten få yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till min reservation. Jag kan icke underlåta att vända mig något mot den ärade talaren på norrköpingsbanken, då han påstod, att reservanterna lagt hufvudvigten på det resultat, hvartill de kommit genom en sammanställning mellan de siffror, som utskottet lemnat, eller att under de två tioårsperioder, hvarunder tullen endast var 14 öre, tillverkningen var större än efter tullförhöjningen. Nej, vi hafva icke lagt hufvudvigten blott på att visa, att de af utskottet anförda siffrorna leda till ett annat slut än dit utskottet vill komma, utan hufvudvigten har lagts på den af oss framhållna jämförelsen mellan förhållandena i vårt land och i Norge, hvaraf framgår, att svenskarne hela tiden på denna närings område stått efter sina grannar i afseende å ar-

betsmetoder. Nya metoder vilja svenskarne icke veta af, utan resonera som så: »vi skola arbeta efter gamla metoder, det är det hederligaste sättet att gå till väga, ty då bjuda vi på den hederligaste varan», men konsumenterna hafva en annan tanke. Herr Swartling uppehöll sig nu endast vid synpunkten af industriens intressen, men glömde helt och hållet det mycket viktiga påvisandet af reservanterna, att man icke skall glömma konsumenterna. Det är dock icke mycket att undra på att herr Swartling gjorde det i dessa båda nu föredragna ärenden om å ena sidan tull på gödningsämnen och å den andra sidan tull på läder, således afseende artiklar af stor betydelse för konsumenterna, hvilka därför icke böra glömmas, men konsumenterna det är här detsamma som den stora jordbrukande befolkningen, hvars intressen jag, som sagdt, icke undrar så mycket på att herr Swartling, såsom framför allt industriprotektionist, glömmet.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Herr Erickson i Bjersby: Jag har begärt ordet för att få min mening i denna sak till protokollet antecknad, men derjemte vill jag till den förste talaren i ämnet, herr Collander, framföra mitt tack, därför att han nu på allra sista tiden visat ett så varmt intresse för jordbruksnäringen. Ty naturligtvis är det uteslutande af omtanke för jordbrukarne som herr Collander ej vill vara med om beredande af bättre skydd för nu ifrågasvarande näring. Det lät icke på det sättet, när vi behandlade de för jordbrukarne så viktiga frågorna om införseltullar å fläsk och potatis; jag tror dock att på en dylik vänskap kan tillämpas det bekanta yttrandet: »Jag fruktar grekerna, äfven då de komma med skänker».

I saken påstår jag, att jordbruket icke alls skulle lida, i fall den nu ifrågasatta lilla höjningen af tullsatsen å hudar och skinn af Riksdagen bifölles, ty så nära står jordbruket till garfverirörelsen, att jordbrukarne gerna se och vilja vara med om att en hjälpsam hand räckes denna tryckta närings idkare.

Herr Collander erinrade riktigt, att denna fråga varit före år efter år. Men denna fråga har, om än den icke hittills tillfredsställande lösts, dock, om jag så får säga, hvarje gång den afgjorts fallit framåt, och den föll vid senaste riksdagen i den gemensamma voteringen på allenast en enda röst. Ej underligt är det då, om alla dessa personer, som icke *en* gång, utan *flere* gånger petitionerat till Riksdagen om behöfligt skydd för sin näring, styrkas i sina förhoppningar derom, att Riksdagen dock till slut skall lyssna deras billiga anhållan. Det skulle verkligen vara hårdt för dem, om äfven i år denna fråga skulle falla.

Man säger, att den mindre idkaren af garfveriyrket bör vara temligen oberörd af denna tullsats. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att de allra flesta af dem, som petitionerat och begärt skydd, äro icke de större utan just de *mindre* af dessa näringsidkare. Herrarne kunna väl ej tänka sig, att dessa personer skulle

Ang. tullen å petitionera om en sak, som enligt fleres påstående rent af skulle hudar och skada dem. Så mycket måtte väl alla dessa hundratals fabrikanter förstå. De hafva nog bättre insigt än reservanterna i utskottet om sitt eget bästa.

Vidare säges i reservationen, att de mindre garfverierna lida betryck icke blott genom den utländska konkurrensen, utan äfven och i ännu högre grad genom den *inhemska* från de inom landet befintliga större fabrikerne inom garfveriyrket. Jag tror dock ej, att reservanterna i det fallet hafva alldeles rätt. Men äfven om så vore, hindrar detta dock ej — förutsatt att man ej vill, att denna mindre gren af industrien skall gå alldeles under — att man gör hvad man kan för att hjälpa den. Och enligt min åsigt hafva de personer, som petitionerat — jag säger detta mot herr Fredholm — framlagt så tydliga bevis för sitt behof af skydd, att man ej kan betvifla tillvaron deraf. Jag åtminstone gör det icke.

Herr Collander nämnde äfven, att af garfverinäringens idkare blott en enda under senaste riksdagsperiod var medlem af kammaren, och att han var frihandlare samt motsatte sig den då ifrågasatta förhöjningen af tullen på hudar och skinn. Äfven jag erinrar mig, att så var förhållandet. Men jag erinrar mig också, att han ej var synnerligen konsekvent såsom frihandlare. Då nemligen under nästlidna års riksdag öfverläggning i kammaren egde rum om lädertullen, uppträdde denne garfvere — som också idkade handel med färdiggjorda skodon — och yrkade afslag på denna tullsats. När vi åter samma riksdag kommo till frågan om tull å dylika skodon, var han protektionist och yrkade bifall till den då ifrågasatta höjningen af tullen derå.

På den statistik, som så väl utskottet som reservanterna lemnat, vill jag icke gifva mig in. Jag förstår den ej ens riktigt, ty dylika uppgifter motsäga ju merendels hvarandra. Jag tager saken mera praktiskt och rättar mig ej så mycket efter sådana teoretiska uppgifter. Och dem förutan kan man verkligen, om man vill, väl finna, att de mindre garfveriidkarne behöfva det åsyftade skyddet.

Mot herr Fredholms tal om att det amerikanska lädret är så billigt, att, äfven om tullen höjdes, importen deraf ej skulle komma att minskas, vill jag säga, att detta läder kanske är billigare för dem, som taga in det i större partier, men att ingen nämnvärd prisskillnad mellan det och det inhemska eger rum för konsumenterna. Det är blott de, som *handla* med varan, som förtjena, och ingen annan. Ett bifall till föreliggande förslaget betyder således ingenting för de af reservanterna *nu* så omhuldade jordbruksarbetarne och deras likar, och dessa köpa dessutom hellre det svenska än det amerikanska lädret, därför att det förra anses starkare.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Centerwall: Då det var en skolman som först — *Ang. tullen å hudar och skinn.* det var för omkring 20 år sedan — bragte lädertullen på tal och dermed invigde tullsystemet, må det tillåtas mig, som äfven är skolman, att i någon mån kritisera denna lädertull. *(Forts.)*

Äfven jag har liksom föregående talare samlat några siffror, men de torde ej böra komma fram här, *dels* därför att de nu på annat rum blifvit i dag på förmiddagen utredda och *dels* därför, att herr Fredholm här i qväll nog och öfvernog visat, hvad denna tull betyder, hvart den leder, och hvilka den kunde komma att gagna. Jag skulle så innerligt gerna unna garfveriidkarne och äfven garfvaregesällerna och den der stationsskrifvaren och alla andra, som tecknat under petitionen, framgång i deras bemödanden. Men jag *kan* icke göra det. Jag tänker på förhållandena -- i vår landsdel -- och detta bestämmer mig för att lägga mitt rioga ord mot en höjning af denna tull. Det är ju klart, att i sådana trakter, som förbruka jemförelsevis litet läder och der man begagnar mycket träskor -- om näfverskor numera användas, vet jag ej -- och der klimatet är varmare, denna tull ej spelar någon synnerligen stor roll. Men i sådana trakter, der man går klädd i tunga skinnstöffor, skinntröjor och andra skinnplagg, är förhållandet ett annat. När det nu äfven är upplyst, att ej ens dessa garfveriidkare, garfvaregesäller m. fl. skulle få verkligt gagn af denna tull; då det vidare måste anses obestridligt, att staten ej behöfver den, kan jag för min del icke annat än yrka afslag.

Jag vet icke, om jag törs tala om de *politiska* skälen. Men jag tillåter mig dock att i korthet hänvisa till hvad jag i detta hänseende yttrade vid debatten om fläsktullen.

Nu kan man visserligen säga, att det icke gör dessa arbetare så mycket, om de få betala några öre mera för sina lädereffekter. Men jag återkommer då till hvad jag sagt. *Hvarför* skall man taga ifrån dem det nöje och den trefnad, som de kunna ha för dessa ören? Det kan med dessa fattiga och små arbetare gå som det gick för djuret i fabeln. Man lastade på detta först något och så mer och sade: tål du detta, så tål du mera, ända till dess det dignade ned.

Af dessa skäl, som jag anført, skall jag be att få yrka afslag på bevillningsutskottets hemställan i de nu föredragna punkterna, och bifall till herr Collanders m. fl. reservation.

Med herr Centerwall förenade sig herrar *Eriksson* i Qväcklingen och *Nordin* i Sättna.

Herr Fredholm: Jag skall be att med några ord få bemöta hvad en talare nyss genmälde mot mitt yttrande.

Han sade, att det svenska lädret är bättre än det amerikanske, och att detta senare i detaljhandeln är lika dyrt som det svenska. Ja, vore förhållandet verkligen sådant, då begriper jag ej, hvarför

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

folk köper det amerikanska lädret, orsaken dertill är väl dock ingen annan än den jag nämnde, nemligen att det amerikanska lädret är billigare. Visserligen är det sant, som han sade, att detta läder icke är så billigt i detaljhandeln, som då det köpes i större partier, men priset måste naturligtvis höjas, när varan går genom flera mellanhänder. Jag frågar vidare, om han tror, att priset på det svenska lädret icke äfvenledes skall höjas i detaljhandeln, när vi få tull. Hvarför skulle man annars vara så angelägen att åsätta denna? Och när så förhåller sig, blir ju prisrelationen mellan det svenska och amerikanska lädret densamma efter tullförhöjningen som nu.

Till slut sade han att han trodde, att för de små garfveridkarne denna tull vore nödvändig. Jag för min del tror dock icke, att detta är fallet, men icke kan det väl falla någon af kammarens ledamöter in att låta sitt omdöme bestämmas af hvad han eller jag tror; för att kunna döma, om en sak är riktig eller oriktig bör man väl hafva fakta att bygga sitt omdöme på. Många fakta känner jag visserligen icke för ett bedömande af de smärre garfveridkarnes ställning, men jag kan dock nämna ett, nemligen att för de smärre garfveridkarne den s. k. beredningslönen, d. v. s. betalningen för hvad de garfva åt andra, enligt kommerskollegii berättelse för år 1894 uppgick till 600,000 kr., men för år 1895 till 840,000 kr.

Herr Månsson: Herr grefve och talman, mine herrar! Nog tyckes det mig, som om det borde vara klart och odisputabelt för oss litet hvar, att de menniskor, hvilka denna sak berör, nemligen garfvarne här i landet, så bestämdt uttalat sig i saken, att det icke gerna kan vara något tvifvel om hvad de önska och anse. De ha, synes det mig, så enstämmigt, som man kan göra det, uttalat sig och bedt representationen att komma och hjälpa dem i deras betryckta ställning.

Att det funnits en del andra personer, som skrifvit på en sådan framställning till Riksdagen som denna, är något, som man här förvånat sig öfver och lett åt. Men, mine herrar, jag kan icke vara med om sådant, ty detta förhållande förvånar mig icke så mycket. Den, som aldrig så litet ger akt på dessa förhållanden och ser sig omkring, skall utan att vara yrkesman, utan att vara fackman finna, att denna handtering här i landet icke bedrifves så, som borde och kunde göras. Så t. ex. finnes i en stad i närheten af min hemort en garfvare, som egde en ganska betydlig, enskild förmögenhet. Han hade lagt ned ofantligt stora penningar för att få denna sin fabrikation så bedrifven, att den skulle kunna täfla med hvilken utländsk fabrikation som helst, och försökte efter alla möjliga konstens regler, som man säger, att komma upp till den ståndpunkt att kunna göra den bästa möjliga vara. Nu befinnes det att mer än hälften — ja, jag kan säga, nära

tre fjerdedelar — af denna fabrik står stilla. Så går det litet hvarstans, ty de få icke sköta sin handtering på det sätt, som borde och kunde göras. Det tyckes mig därför ej vara så besynnerligt, om dessa andra personer här varit med om att göra en framställning till Riksdagen, enär de ej längre vilja åse dessa förhållanden, huru denna näring arbetar under trycket af en svår konkurrens.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*
(Forts.)

Man ser af dessa redogörelser, som bevillningsutskottet fogat vid betänkandet, huru fabrikationen här förminskats under den tidsperiod, som der är upptagen. Kan det väl vara rimligt, att då allt annat går framåt, då särskildt all annan industri i vårt land går framåt, denna viktiga handtering, som förr i verlden var så storartad och viktig, skall gå tillbaka. Man kan väl ej säga, att de äro osanna, dessa siffror, som stå i bevillningsutskottets betänkande. De visa, att antalet fabriker i denna branche var år 1871 687 stycken, men år 1894 566 och således gått ned rätt betydligt. Är det icke ett talande bevis för att allt icke måtte vara riktigt stäldt. Nog ha vi väl ändå sådan tillgång på råämnen i vårt land, att det icke borde vara ett sådant förhållande. Ser man vidare, huru det förhåller sig med exporten af oberedda hudar och skinn för perioden 1871—1895, som anföres här i betänkandet, så har den mer än fyradubblats. Är det nu rimligt, att våra hudar skola säljas oberedda och gå ut ur landet för att komma igen beredda. Om man nemligen ser på importen af beredda hudar och skinn under perioden, så har den mer än tiodubblats. Efter min uppfattning är detta icke som det borde vara. Denna proportion är så orimlig, synes det mig, att här måtte finnas något i olag, något origtigt. Jag kan icke finna annat, än att representationen bör vara billig nog att se på detta; och då man icke tagit till skydd i större skala än här föreslagits, tror jag, att det kommer att gå med detta som med så mycket annat — man gör ett stort nummer deraf, men resultatet blir ej så farligt, när man får se det i verkligheten.

Nu har här äfven talats något om arbetarnes missbelåtenhet, och man söker leta fram alla möjliga faror. Ja, mine herrar, man har försökt leta fram sådant, men efter hvad jag kan finna, är det i verkligheten icke så; utan man är nöjd och belåten, hvar på sin plats, då man ser, att all verksamhet och all rörelse går bra. Låt oss se efter, hur det var med denna arbetareovanlighet år 1857, då man hade en tull på dessa varor af 37½ öre på skålpundet, eller ungefär lika mycket, som nu är föreslaget per kilogram. Hur var det då med missbelåtenheten? Ja, äfven under den perioden tror jag, att det gick utmärkt bra. Men sedan vi kommo in på ett annat system, har denna handtering gått tillbaka liksom allt annat gjorde, tills det blef skyddadt för den utländska konkurrensen, som vi icke kunna utstå eller tåla. Vår garfverinäring har varit blomstrande, och många menniskor fingo

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

derpå sin föda förr i världen; det var en god näring och mycket arbete lades ned derpå. Men nu är det omöjligt att drifva den med fördel — detta tror jag är omöjligt att säga emot; och dessa hundratals personer, som här petitionerat, säga ju, att de omöjligt kunna fortsätta, utan måste bli läderhandlande. Är det dithän, det skall drifvas? Det kan väl aldrig vara meningen.

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag tror, att så många billighetskäl tala därför, att man icke gerna kan vara med om ett afslag.

Herr Bergendahl: Herr rektor Centerwall talade om en annan rektor — han nämnde ej namnet — som i förevarande fråga intog en helt annan ståndpunkt, än herr rektorn gör. Jag beklagar verkligen, att icke rektor Centerwall också icke ställt sig på den ståndpunkten, ty då skulle han se saker och ting från en helt annan synpunkt än nu, till fosterlandets bästa i detta hänseende. Då herr rektorn icke nämnde denne mans namn och många kanske ej visste, hvem han menade, skall jag tillåta mig att säga det — jag tror ej, att jag misstager mig — det var en högt aktad ledamot af Riksdagen, rektor Dahl från Sölvesborg. Man kan säga, att det nuvarande skyddssystemet just slagit rot i den lilla staden Sölvesborg, der Dahl var rektor. Han hade der tillfälle att på närmare håll observera, huru den der blomstrande garfverihandteringen till följd af de under det frihandelsvänliga systemet sänkta tullsatserna allt mera och mera gick tillbaka; och han har sjelf sagt mig, att det var detta garfverihandteringsens betryck, som väckte hans uppmärksamhet på, att ett annat ekonomiskt system måste införas i vårt land.

Hvad nu särskildt beträffar de siffror och statistiska uppgifter, som herr Fredholm, bland andra, anfört som bevis för, att höjandet af den nuvarande tullsatsen ej vore lämpligt, så skall jag också taga mig friheten att draga fram några siffror; och jag tror verkligen, att den statistik, som åtföljer detta betänkande, om man tyder den rätt, för ett mycket talande språk. Jag vill blott anföra ett par sifferkolumner. Den ena utvisar, att medan år 1871 infördes 3,533,274 kilogram oberedda hudar och skinn, infördes år 1896 3,310,000 kilogram — således en ansenlig tillbakagång i införseln af hudar, hvilket ju bevisar, att garfverihandteringen icke på samma gång som öfrig industri gått framåt, och att den icke har skäl eller fördel af att skaffa sig så mycket råmaterial, som förr var behöfligt. Men detta kompletteras ytterligare deraf, att då år 1871 utfördes 438,593 kilogram oberedda hudar och skinn, ha under år 1896 utförts 2,807,000 kilogram. Detta bevisar väl bäst, mina herrar, att hudar och skinn gå ur landet, emedan garfverierna ej kunna använda dem eller få förmånlig afsättning för dem.

Jag tycker, att dessa siffror böra tillräknas lika stor betydelse och ännu större än de herr Fredholm anför.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

(Forts.)

Herr Jansson i Krakerud: Det var en talare på smålandsbänken, som, när han hade ordet, yttrade, att han toge denna fråga mera praktiskt; han trodde på hvad folk sade och rättade sig derefter. Jag tror dock, att man bör betänka sig mer än en gång, innan man tror hvad folk säger, då de så här komma in till Riksdagen och anbjuda om statsunderstöd. Ty så vidt jag har kunnat förstå situationen, har det alltid förhållit sig så, att, vare sig det gäلت den ene eller den andre, som velat erbålla statsunderstöd, de alla haft den åsigten, att de behöfde det och behöfde mycket.

Det är därför af vigt att pröfva, huruvida det statsunderstöd, som begäres, kan vara befogadt eller obefogadt.

Nämnde talare sade äfven, att han ansåg, att garfvarne behöfde ett litet, litet skydd. Jag skall då be att få påpeka, att garfvarne *ha* skydd, och det är icke ett litet, litet, utan ett bra nog stort skydd, som de redan ha. Det är med afseende fäst derå, som jag anser, att herrarne mycket väl kunna tänka litet närmare på saken, innan bifall yrkas till bevillningsutskottets hemställan. Vi ha redan nu enligt tulltaxan en tullsats af 24 öre per kilogram för sulläder och bindsulläder äfvensom af 47 öre, för andra slag, beredda, till pelsverk ej hänförliga hudar och skinn. Det är således icke fråga om att skydda varan i dess helhet, ty vi ha den ju inom vårt eget land, utan det är endast ett skydd för arbetet.

Man kan nu beräkna, att ett kilo sulläder kostar cirka 2 kronor; och äfven om det skulle kosta något mera, kan man väl ändock, förslagsvis åtminstone, beräkna, att arbetskostnaden därför icke går till mer än en krona; ty man får ju icke endast denna arbetsprodukt af lädret, utan garfvarne tillverka äfven draglim samt taga reda på det hår, som sitter på hudarne, och sälja det. Således kan man vara alldeles förvissad om, att arbetskostnaden för ett kilo sulläder icke går till mer än en krona. Då man nu har ett skydd af 24 öre per kilo för sulläder och bindsulläder, så ha garfvarne redan nu omkring tjugufem procents skydd; och då tyckes det, som om de borde kunna reda sig dermed. Är det månne några näringar i vårt land, som ha högre skydd än tjugufem procent af arbetsvärdet? Åtminstone är det icke för mig bekant, att så är.

Nu säger utskottet här på åttonde sidan:

»Att i synnerhet för dessa konkurrensen med de stora utländska garfverierna, särskildt de amerikanska, hvilka på grund af billigare råvaror och garfämne samt genom användandet i större skala af snabbare metoder arbeta under ojemförligt gyn-

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

sammare produktionsvilkor, måste verka tryckande, för att icke säga ruinerande, är enligt utskottets åsigt uppenbart; och det måste vara så mycket viktigare att söka råda bot härför, som det medelst snällgarfning beredda lädret icke torde kunna i fråga om godhet och hållbarhet mäta sig med det enligt äldre metoder framställda.»

Är det icke en märkvärdig motivering, det här? Utskottet säger, att våra garfverier ha så förfärligt svårt att konkurrera med de utländska garfverierna, därför att dessa ha en billigare råvara; men den siste ärade talaren, representanten från Elfsborgs län der borta, sade, att de svenska hudarne exporteras till utlandet. Det är väl dock icke möjligt, att de hudar, som här köpas för utlandet, fås billigare än de, som våra svenska garfverier köpa här. Det är således endast fraser, man här behagat skriva — icke några egentliga bevisande fakta. Jag tror därför icke att man bör göra som representanten på smålandsbanken och tro hvad folk säger — man får icke ens tro hvad folk skrifer, utan man bör sjelf, så godt man kan förstå, sätta sig in i de faktiska förhållandena.

Jag fäster mig särskildt vid de sista ord, som här stå: »som det medelst snällgarfning beredda lädret icke torde kunna i fråga om godhet och hållbarhet mäta sig med det enligt äldre metoder framställda». På detta ord »torde» skulle således kammaren grunda sitt votum, utan att man lagt fram ett enda bevis för att det är verkliga förhållandet, att detta läder icke är så godt som det, som tillverkas efter äldre metoder. Inom utskottet hörde jag visserligen påstås, att det skulle vara sämre, men jag hörde icke någon enda, som kunde säga, att han användt sådant läder och funnit det sämre än det efter gamla metoden tillverkade. På samma sätt påstå de norska garfveriidkarne i tidningarne, att det är omöjligt för dem att utbärda konkurrensen från Sverige. Ty, säga de, derifrån importeras en underhaltig vara, och det är till skada för konsumenterna, och därför måste vi hafva skydd. Jag tror således, att om man betraktar saken från verkligt praktisk synpunkt, så skall man finna, att det blott är fraser, som man uttalat, då man önskat att få en oskäligt hög tull. Ty det kan man väl säga, att om kammaren skulle bifalla hvad utskottet tillstyrkt, skulle det blifva cirka 50 procents skydd, och det får man väl medgifva, att det är orimligt.

Jag vill nu icke uttala något klander emot de 206 garfveriidkarne, som kommit in med sin petition till Riksdagen. Ty det är klart, åtminstone för mig, att om man lägger ut listor och lofvar, att de, som teckna på, skola få statsbidrag, så skulle man få 206 namn inom några timmar. Om man lade ut listor och lofvade, att om herrarne blott tecknade på, så skulle staten betala exporttull för ens tillverkningar, så har jag all anledning antaga, att rätt många skulle teckna på sådana listor.

Jag tror således, att då Riksdagen har en obegränsad magt att pålägga skatter, så har den också ett obegränsadt ansvar, och man bör uoga besinna sig, innan man pålägger sådana skatter som dessa. Man bör också besinna, att det är just de mindre bemedlade, som hafva största familjerna och minsta förmågan att bära skatterna, som få betala högsta skatten.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Jag hoppas och tror således, att kammaren skall afslå utskottets hemställan. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herrar *Göthberg* och *Hultkrantz* instämde häruti.

Herr friherre Bonde: Herr talman, mine herrar! Det har verkligen icke varit utan en viss förvåning, som jag åhört den rätt långa diskussion, som förevarit. Man kan kanske såsom skäl framföra, att denna fråga varit så många gånger debatterad och att det är därför som så få eller rättare sagt inga nya skäl blifvit anförda för den begärda tullförhöjningens berättigande. Jag har nemligen icke under den förda diskussionen kunnat finna något som helst talande skäl för förslaget. Det enda upprigtiga och kanske det enda för partiet talande skälet är det, för hvilket herr Bergendahl gjort sig till tolk, åtminstone såsom det förefaller af hans hafda yttrande, nemligen den religiositet eller pietet, med hvilken det protektionistiska partiet betraktar dessa lädertullar, såsom varande roten och upphovet till det nya systemet, ty sedan man nemligen hade gjort upptäckt, att läderindustrien behöfde skydd, kom man till insigt om att äfven alla andra näringar måste hafva dylikt, och på denna grund har det nu så rikt spirande trädet uppvuxit ur detta lilla frö. Det är troligen på grund häraf, som denna fråga, när den förekommer, ligger herrar tullskyddsvänner så varmt om hjertat, ty jag fann verkligen intet annat *skäl* för någon tullförhöjning. Jag ber herr Swartling om ursäkt därför, men då han påstod, att från motsidan inga skäl mot tullförhöjningen anförts, så vågar jag påstå, att de skäl, som från hans sida framförts till förmån för denna tullförhöjning, äro lika svaga om icke ännu svagare, ty jag vill icke såsom talande skäl räkna att folk finnas, som vilja hafva tull. Här hafva många sagt: vi skola väl tro dessa människor, dessa 400 garfvere, garfvaregesäller, klockare och stationsskrifvare m. fl. Är detta något bevis för behofvet af en tullförhöjning? Detsamma anfördes för potatistullen, att den var nödvändig, därför att en hel mängd personer ville hafva den och petitionerat om den. Har verkligen systemet utvecklats sig så, att det icke behöfs någon rim eller reson för att få en tull, utan blott att det finnes en del folk, som vilja hafva denna tull, blott att det skaffas en lista, på hvilken man får en 200 à 300 namn. En talare har nyss framhållit, hurusom ingenting är lättare i verlden än att få i hop en lista,

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

som innehåller, att man behöfver en tull på det eller det, och när de säga, att de behöfva den, så är det sant. Vi skola tro dem och de skola genast hafva sin tull. Jag tror att detta är det allra sämsta skäl, som man kan bygga en sådan sak som en tullförhöjning på.

Här har också såsom skäl för tullförhöjningen anförts, att garfverinäringen inom landet skötts så förfärligt illa samt ligger så nere, och att man därför bör skydda den för att drifva upp den igen. Det kan nog hända, att i det motsatta läget finnas många som tro, att dessa skyddstullar kunna upphjelpa näringar, som skötas illa, och att man just genom utestängande af den utländska konkurrensen skall kunna framtvunga en produktion inom landet och förbättra denna inhemska produktion. Jag tillhör dem, som hysa en motsatt åsigt och som tro, att detta skyddssystem är det farligaste medel, som finnes för att få en inhemska näring att uppblomstra, ty just genom att utestänga konkurrensen och när man får sälja, huru dåligt man än tillverkar, då går näringen tillbaka, kanske icke i pekuniärt men bestämdt i kvalitativt hänseende. Jag är säker på att kvaliteten blir sämre, om vi icke hafva någon konkurrens, och att det sämsta sättet att förbättra en inhemska näring är att befria den från det, som är det enda, som eggjar den, nemligen konkurrensen.

Här har en talare på skånebanken såsom bevis på att garfverinäringen går under och behöfver skydd framhållit, att vi icke få behålla våra hudar, utan de gå till utlandet. Hvarför vi på det sättet blifva af med våra hudar, tror jag hufvudsakligen beror derpå, att vi hafva så mycket flera hudar nu än förr i världen. Med ladugårdsskötselns stora utveckling har boskapsstocken i landet ökats, och därför produceras nu inom landet ett mycket större antal hudar än för 10 å 20 år sedan. Det är därför gifvet, att vi skola hafva tillräckligt med hudar öfver för att exportera, och jag tror icke, att det är något att beklaga sig öfver, att vi, för att fortfarande begagna det uttryck, som användes af talaren på skånebanken, blifva af med våra hudar.

Denna fråga är emellertid af den beskaffenhet, att vare sig inga skäl eller några skäl framföras, så biter det antagligen lika litet på det ena som på det andra hållet, och det torde därför vara öfverflödigt att utdraga en diskussion, som troligen är alldeles resultatlös. Jag skall sålunda blott resumera hvad jag förut yttrat eller att, då jag tillhör ett läger, som icke anser, att man genom stegrade och ytterligare stegrade tullar skall upphjelpa en näring, som skötes illa, och då jag icke heller vill tillmäta petitioner från enskilda personer, de må vara huru kvalificerade som helst eller hur många som helst, den allra ringaste betydelse, utan vill att hvarje sak skall tala för sig sjelf, så ber jag, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Collanders reservation.

Herr Collander: Blott några ord. Min ärade vän på skåne-^{Ang. tullen å}banken citerade reservanternas skrift på ett vis, som påminte om ^{hudar och} en viss potentats sätt att tolka bibeln. Detta har jag rätt att ^{skinn.} säga därför att min vän på norrköpingsbanken gaf reservanterna alldeles rätt just i hvad representanten på skånebanken sade, att vi hade gjort fel. Det rör sig om hvad vi påvisat, nemligen att det aftagande antalet garfverier icke bevisar, att näringen gått tillbaka, emedan tillverkningsvärdet har ökats i samma mån som antalet garfverier gått ned, hvilket ju ådagalägger att garfverierna i stället blifvit större. Nu tager talaren på skånebanken fram detta och säger: Huru kan man vilja bevisa, att denna näring går framåt genom att påvisa att antalet garfverier går tillbaka? Gent emot detta tager jag emellertid fasta på hvad representanten från Norrköping yttrade, ty han medgaf rigtigheten af hvad reservanterna säga.

Den ärade talaren på skånebanken sade vidare, i likhet med några föregående talare, att, om några personer komma och säga: Vi behöfva ett ökad tullskydd, så är det tillräckligt, och de behöfva icke, såsom herr Fredholm föreslagit, bevisa att tullförhöjningen är nödvändig. Nu vågar jag dock hemställa till herrarne och fråga, huruvida, i fall någon kommer hit till Riksdagen och begär ett anslag från statskassan, vare sig för upphjelpande af undervisningen eller för hvilket annat ändamål som helst, han får detta anslag utan vidare. Nej, mine herrar, vårt statsutskott i första rummet, jag är alldeles öfvertygad derom, säger nog: Var så god och bevisa behovet, och när vi pröfvat *det*, så skola vi se till hvad vi kunna gifva. Men att blott komma och säga: Vi vilja hafva det och detta utan att ens visa behovet deraf, nej det går icke att hålla på med ett sådant resonnement.

Herr Nordin i Hammerdal: Herr talman, mine herrar! Det är redan så mycket sagdt i denna fråga, så att något nytt har jag icke att komma med; men det är vissa förhållanden under den nu temligen långt utdragna debatten, som hafva väckt min synnerliga förvåning. Herrar protektionister tyckas hafva ett öfverflöd af barmhertighet. Då någon i Riksdagen anmäler, att han icke är nöjd med hvad han hittills haft i inkomst, utan vill hafva denna förökad, då är det så fullt med barmhertighet att man, såsom herr Erickson i Bjersby yttrade, är rent af tvungen att slå in på trons område för att fiana skäl för sitt handlings-sätt att gå dem till mötes. Men ganska besynnerligt är, att åtminstone i föreliggande fall det barmhertiga hjertat icke träffar dem, som äro mest i behof af barmhertighet. De stackars små bönderna och arbetarne, om hvilka det hittills icke varit tal att de skulle behöfva något skydd, de slita bestämmit fem gånger mera skosulor än vi, som sitta här i kammaren och ädelmodigt

Ang. tullen å utdela de af dem med svett och möda sammanskrapade millio-
hudar och skinn. nerna.

(Forts.)

Aldrig hör jag det vara synd om dem. Aldrig hör jag sägas, att vi böra taga deras ställning i betraktande, utan blott att det betyder så litet för dem, hvad de få betala mer eller mindre för ett kilogram sulläder. De deremot, som kunna ropa och ropa högt, att de behöfva förtjena mera på sin fabrikation än de nu göra, de få hvad de vilja. Derpå att de ropa nog högt beror alltsammans. Jag kan icke finna annat, än att den barmhertighet, som af det nya systemets bärare här omtalas så mycket, den träffar icke de rätta föremålen, icke dem, som bäst behöfva vår barmhertighet, ty blir det någon gång fråga om de stackars arbetarne, som alltjemt skola lägga till hufvudparten af alla dessa millioner, som skrapas tillsammans genom lifsmedelstullarna och andra med dem närbeslägtade tullar, då är det aldrig tal om barmhertighet mot dem. Dessa tullar betyda ingenting för dem, hvilka dock vanligen äro sådant folk, som, då de äta sin qväll, icke veta hvar de dagen derpå skola taga sin frukost.

Jag anser i allt fall att, då arbetarne, hvilka gå i hårdt arbete, ovilkorligen slita fem gånger flera skosulor än vi, och då de särskildt i Norrland icke kunna reda sig med träskor — det har nog försökts, men det har icke gått — utan måste slita på läderskor, så blir för dem denna tull likasom alla andra svårast att uthärda.

Jag har icke något vidare att säga, ty så mycket är redan anfördt i saken, och dessutom torde det vara gagnlöst, ty hvar och en lärer nog bibehålla den åsigt han har. Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Collanders reservation.

Häruti instämde herr *Norberg*.

Herr Thor: Jag skall inskränka mig till att gent emot den ärade representantens på skånebänken, herr Ivar Månssons i Trää, yttrande, att man är nog nöjd och belåten, när tullen väl är pålagd, säga honom, att vi äro icke nöjda, arbetarne äro icke nöjda. Såsom herr Fredholm sade, synes det, som om konsumenterna nu alldeles lemnades ur räkningen, och jag tycker också, att det ser ut, som om de arbetare, som skola betala allt detta, äfven lemnades ur räkningen; de äro icke nöjda och kunna icke vara det. Det är klart, sade nämnde talare, att garfvarne behöfva denna tullsats, ty de hafva uttalat sina önsknningar derom i en petition till kammaren. Jag är alldeles viss om, att skulle den klass, jag närmast representerar, uttala sina önsknningar här, så skulle den ledigt sätta upp hundra namn för hvarje namn, som garfvarne kunde sätta på sina listor. Men jag föreställer mig, att det betyder icke så mycket i de nu magtegrundades ögon.

Jag skall därför be honom och hans liktänkande, att de icke invagga sig i den förhoppning, att vi äro nöjda, ty det äro vi icke.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

(Forts.)

Herr Fredholm: Då den ärade representanten på skaraborgsbanken hos sina meningsfränder anhöll, att de, såsom en gärd af tacksamhet mot den man, som gifvit upphof åt det nya systemet, skulle lemna sitt bifall till utskottets förslag och på så sätt sent omsider belöna garfveriet i Sölvesborg, så tillåter jag mig anmärka, att i detta fall föreligga inga ömmande omständigheter. Garfveriet i Sölvesborg hade år 1893 41 arbetare, tillverkade för 250,000 kronor och var upptaxerad till en inkomst af 20,000 kronor. Tre år derefter upptaxerades inkomsten till 25,000 kronor.

Herr Swartling: Herr talman! Detta tyckes bli en segsliten fråga, men det rör också ett segslitet ämne, och jag ber därför om ursäkt, att jag nödgas yttra några ord ytterligare i saken med anledning af ett yttrande på södermanlandsbanken, hvaruti det påstods, att här icke förebragts några skäl för en höjning af den ifrågavarande tullsatsen. Samma påstående har nog också gjorts af min ärade vän, herr Fredholm på stockholmsbanken. Men jag kan för min del icke finna, att från motsidan några giltiga skäl anförts. Jag har icke hört något annat, än att man skall icke fördyra varan för konsumenterna; producenterna tänker ingen på. Jag undrar, huru det skulle gå, om man blott toge hänsyn till konsumenterna. Då vore det kanske fördelaktigast, att allt arbete gjordes åt oss i utlandet. Men huru skulle våra arbetare kunna få något arbete här hemma, om man icke tillgodosåge våra industriidkares intresse bättre än så.

Det förundrar mig för öfrigt icke alls, att frihandlarne satt sig emot denna tullsats, ty jag vet ingen tullsats, som vunnit bifall af dem, och det ligger för öfrigt i sakens natur. Det är emellertid mycket lätt och beqvämt att vara frihandlare; då behöfver man blott säga nej till allting; är man åter protektionist, så har man att se till, att tullsatsen på den ena varan icke bestämmes så, att den blifver allt för betungande för tillverkaren af en annan. Detta är mången gång besvärligt nog, och det är därför mycket beqvämare för frihandlarne. Ur denna synpunkt skulle jag kunna önska att också vara frihandlare; men jag skulle beklaga för landets skull, om vi vore det allihop.

Nu torde herrarne eriura sig, att något före år 1886 egde en undersökning rum, särskildt angående garfverinäringens ställning. Enligt ett uttalande i Första Kammaren i fjol af en auktoritet, som jag tror att till och med herrar frihandlare skola skänka sitt erkännande, nemligen presidenten Wærn, gaf denna undersökning vid handen, att garfverinäringen arbetade under mycket

Ang. tullen å tryckta förhållanden. Detta gaf också anledning till tullsatsens höjning år 1886 från 14 till 24 öre. Men då är frågan den: har denna höjning visat sig vara tillräcklig? Nej, det har den icke. Det visar sig, när vi se på införseln. Om vi taga de närmaste nio åren före 1886, så finna vi, att införseln af sulläder var i medeltal 1,798,000 kilogram, men de nio åren efter 1886, således efter tullförhöjningen, var införseln 2,326,000 kilogram, således betydligt mycket större oaktadt förhöjningen. Liknande var förhållandet med införseln af hudar och skinn, andra slag; deraf var införseln i medeltal under de nio åren före 1886 179,000 kilogram och efter 1886 371,000 — således mer än fördubblad. Detta visar ju, att tullsatsen icke varit tillräcklig för att ens i någon mån hämma den utländska importen.

Nu vill min ärade vän, herr Fredholm, konstatera, att garfveridkarne icke hade skäl att klaga, ty enligt uppgifter, som han förskaffat sig rörande 12 större fabriker, skulle, om jag hörde rätt, deras tillverkning hafva uppgått till 2,000,000 och deras bevillingstaxering till omkring 160,000 kronor, således vinsten utgöra 8 procent på tillverkningsbeloppet. Nå, det är ju icke illa, om så vore, men herr Fredholm har icke sagt hvilka dessa fabriker äro. Jag gissar, att det är sådana, som varit lyckliga nog att vara med på den gamla tiden, då de ännu kunde förtjena något på sin landtering, och således torde förhållandet egentligen bero på den omständigheten, att de äro i besittning af ett sparadt kapital, af hvilket de kunna draga ränta. Det är viktigt att hafva reda på, huru härmed förhåller sig, innau man drager några slutsatser, ty annars blifva slutsatserna så lätt origtiga.

Min ärade vän på uddevalla- och strömstadsbänken, herr Collander, ville bevisa, att det är rätt bra på det hela taget för garfverihandteringen, dermed att han omtalade ett aktiebolag, som var bildadt för garfverihandtering och skulle nu släppa ut nya aktier, af hvilka man kunde komma i besittning mot 60 procents förhöjning. Jag vill icke betvifla, att så är fallet, men icke har jag hört talas derom. Deremot har jag hört talas om åtskilliga garfverier, som på senare åren gått öfver ända. Jag vet en stor affär i östra och en annan i mellersta delen af landet, som i fjol gått öfver ända, affärer, som man, att döma efter den skala, hvardi de drifvits, trott skulle gå bra. Det finnes saker som se bra ut på afstånd, men granskar man dem närmare, så finner man att det är skal utan kärna.

Att denna tullförhöjning är af behovet påkallad, anser jag för min del till fullo konstateradt, och jag vill blott tillägga, att ehuru jag icke fäster mig mycket vid petitioner i allmänhet, så tycker jag dock, att här föreligger en sådan utredning om behovet af denna förhöjning, att det icke finnes något skäl att neka den.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Anderson i Tenhult: Jag har under en följd af år förmärkt, huru i min hemort rörelsen vid garfverierna i brist af behöfligt tullskydd är efter år minskats och huru i de flesta fall garfveriidkarne i stället för att drifva sitt yrke måste inskränka sin rörelse till handel med från utlandet införskrifvet läder. Följden har blifvit den, att våra arbetare gått miste om den arbetsförtjenst, som kommit utlandets arbetare till godo. Detta är orsaken till att jag framkommit med min motion, i hvilken jag yrkat förhöjning af tullen på nu ifrågavarande vara.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Den statistik, som är intagen i utskottets betänkande, visar huru många millioner kronor årligen som utgå för varor, som kunna åstadkommas inom vårt eget land. Den petition från garfveriidkarne, som tillställts Riksdagens ledamöter, torde icke heller sakna sin betydelse. Här är emellertid så mycket sagt i denna fråga, att jag för min del icke skall upptaga kammarens tid längre, utan förenar mig med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan.

Herr Waldenström: Vi hafva för närvarande icke någon garfvare såsom ledamot af kammaren. Men förra året satt här en sådan, och han tillhörde smågarfvarnes krets. Det torde vara skäl att upprepa något af det, som han just i denna fråga sade vid förra riksdagen. Han yttrade nemligen: »Af den statistik, som bevillningsutskottet vidfogat betänkandet, skall jag be att få anföra det för mig glädjande faktum, att garfveriindustrien är en stabil industri med ett årligt tillverkningsvärde af fem och en half millioner kronor, i trots af den årade talaren på Norrköpingsbåken, som ville bevisa; att den var i nedgående jemfördt med år 1871. Att all industri hade ett visst uppsving under åren 1872—1880 är känt och erkänt; och orsaken dertill var, som vi väl veta, att under dessa år skulle 2 af Europas största nationer ersätta hvad deras krig 1870—1871 hade dels konsumerat och förstört, dels hindrat och hämmat de båda ländernas industri att tillverka. Men sedan dessa behof blifvit fyllda, och de båda ländernas fabrikation kommit i normalt läge igen, gick den svenska industrien åter ned till sitt normala skick. Det är således icke garfverifabrikationen ensam, som rönt detta öde, utan det har delats af de flesta industrier. Bevillningsutskottet anför, att antalet garfverier i landet under de senare åren minskats. Ja, det är en obestridlig sanning. Men en stor orsak dertill — om icke den största — är, att på senare tider i åtskilliga städer bildats garfveribolag, som inköpt flere enskilda garfverier, hvilka nu drifvas under en gemensam firma».

Så betraktade den garfvaren saken, och jag tror, att han betraktade den på ett mycket förnuftigt vis.

Herr friherre Bonde: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag begärde ordet med anledning af hvad herr Swartling nyss yttrade.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Jag får erkänna, att det är en fullkomlig smakfråga, huruvida man i denna sak skall ställa sig på den ena sidan eller den andra. Den saken är det omöjligt att disputera om. Jag vill äfven gifva honom rätt, då han yttrade, att frihandlarne hade det mycket beqvämare; de hade blott att sätta sig emot alla tullar. Men herrar protektionister egde att klokt och förståndigt afväga tullarne. Ja, det är just det som vi frihandlare alltid ansett vara så ofantligt svårt, ja nästan omöjligt och därför innebära den största vådan och den största faran utaf det protektionistiska systemet. Det är därför vi icke velat understödja dess införande här i landet, emedan vi anse, att detta system nödvändigt medför ett »bellum omnium inter omnes», der hvar och en sträfvar att draga åt sig så många bitar som möjligt. Herrar ledare inom partiet hafva i sanning en svår uppgift, då de skola se till, att tullarna blifva jemnt afvägda. Mest beklagar jag min ärade och samvetsgranne vän, representanten på norrköpingsbanken, som jag tror mången gång har det besvärligt, då han skall söka att skipa rättvisa vid tillämpningen af sina protektionistiska idéer. Och jag tror att hans ställning i debatten för några dagar sedan, då det var fråga om mellanrikslagen, icke var synnerligen angenäm. Jag tror verkligen, att vi frihandlare kunna lyckönska oss att i det afseendet hafva det mycket lugnare än protektionisterna i många fall. Ty de måtte hafva rysligt svårt att få sitt system i allo rättvist.

Herr grefve Hamilton: Jag hade icke tänkt deltaga i denna diskussion, ty uppriktigt sagdt, om jag blott ser på sjelfva saken, är det mig temligen likgiltigt, huruvida dessa tullar gå igenom eller icke. På grund af den erfarenhet jag genom min embetsverksamhet vunnit, kan jag nemligen försäkra herrarne, att, om man tror, att man genom de nu föreslagna tullsatserna skall kunna återupplifva och stärka den efter gammalmodiga metoder arbetande garfverihandteringen i små etablissement på landsbygden, så tar man fullständigt miste. Uppfinningarna på detta område komma så tätt, förbättringarna äro så stora, att de skola fullständigt paralysera alla försök i den rigtningen. Derom finnes intet tvifvel. Men jag begärde ordet närmast föranledd deraf, att jag hörde min ärade vän på norrköpingsbanken åter och åter upprepa, att här icke anförts något som helst skäl, hvarför vi icke skulle bifalla dessa tullmotioner. Jag skall då be att få gifva honom ett skäl, som jag tror eller hoppas just hos honom, som jag vet ingalunda hör till ytterlighetsmännen, bör väga något.

Vi ha ju länge här i landet kämpat en mycket skarp strid i dessa tullfrågor. Skulle vi icke nu kunna enas derom, att det vore önskvärdt att det blefve slut på den saken? Ingalunda så, att det protektionistiska systemet, enligt min åsigt, ovilkorligen måste stereotypat kvarstå vid de tullsatser, som fastställdes 1892.

Ingen förstår bättre än jag att, om det protektionistiska systemet öfver hufvud taget har någon förutsättning, det bör vara opportunistiskt, det bör lämpa sig efter förhållandena. Men, mine herrar, detta är ett, och ett annat är att vid hvarje riksdag åstadkomma strid genom att åter och åter upptaga förslag och yrkanden, som Riksdagen åter och åter afslagit.

Jag ber att få försäkra herrarne — jag har ingen rätt att tala på andras vägnar, men jag vet att jag uttalar många frihandlares tankar — att vi äro fullt villiga att erkänna oss besegrade och lojalt draga ut konsekvenserna af det ekonomiska system, som för närvarande tillämpas. En ärad talare på kristianstadslänsbanken, herr friherre Barnekow, vände sig för några dagar sedan i diskussionen om mellanrikslagsfrågan mot mig och sade: »Om grefve Hamilton finge, skulle han naturligtvis tvärt kasta omkull det nu herskande ekonomiska systemet; men sådant mod har icke jag.» Ja, icke jag har det heller; och jag tror icke någon af oss frihandlare har det. Om vi också icke gilla det protektionistiska systemet, respektera vi dock de förhållanden, som uppstått på grund af detta system. Lika litet skulle vi nu vilja tvärt kullkasta det, som frihandlarna under den tid, det s. k. frihandelssystemet rådde, oafbrutet på något sätt besvarade Riksdagen med motioner om införande af fullständig frihandel. Då skyddsvännerna ständigt tala om frihandlarnes omedgörlighet, skulle jag vilja be dem en smula tänka på detta. Hvad åren 1857 och 1863 gjordes var blott en ansats till frihandel, men Sverige stod qvar vid ett moderat industriprotektionistiskt system; men de motioner, som efter 1863 och sedermera framkommo från frihandelshåll i syfte att rubba detta protektionistiska system, de äro lätt räknade; de tullmotioner, som då väcktes, gingo nästan uteslutande i skyddsvänlig riktning. Samma moderation som då äro frihandlarna fullt villiga att visa äfven nu.

Jag skulle därför vilja hemställa till herrarne, om icke det vore möjligt att komma ifrån dessa odrägliga tullstrider. Jag vet mycket väl, att skyddsvänner svara: »Ja det är mycket lätt, sätten er icke emot hvad vi begära!». Men vi kunna dock icke gifva efter och säga ja till allt, då vi höra sådana motiv anföras som till exempel det, att om man icke sätter tull på potatis, komma de och de herrarne icke vidare att tillhöra partiet, eller som nu, att man icke kan säga nej till folk, som skrifer så långa petitionslistor. Det skall väl ändock finnas någon rim och reson i hvad man yrkar.

Vår ståndpunkt är denna: Vi begära ingenting, vi bråka icke, men vi fordra som gengäld, att man låter detta vara detta och af aktning för Riksdagens värdighet icke oafbrutet söker rifva upp frågor, i hvilka Riksdagen sedan 1892 gång efter annan sagt nej.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.

(Forts.)

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.* Det är endast detta jag velat säga. I sjelfva sakfrågan ber jag att få instämma i herr Collanders reservation.

(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Eriksson* i Elgered, *Meyer*, *Andersson* i Lysvik, *Svensson* i Karlskrona, *Höjer*, *Bromée*, *Olsson* i Kyrkebol, *Jansson* i Taberg, *Broström*, *Walter*, *Höglund* och *Hansson* i Solberga.

Herr Månsson yttrade: Ja, herr grefve och talman, vi protektionister kunna ju icke annat än vara tacksamma för det utaf grefve Hamilton nyss gjorda uttalande om den försonliga ställning, han numera intager till det nuvarande ekonomiska systemet. Han hemstälde till oss att sluta nu och icke komma med vidare fordringar den här gången; det skulle vara godt och väl. såsom det är. Ja, jag instämmer fullkomligt med grefve Hamilton om önskvärdheten af att alla tullstrider kunde biläggas. Och herrarne må tro, att det ej är behagligt för oss att nödgas å nyo upptaga denna fråga. Men när vi känna till, huru den nu ifrågasvarande näringen kämpar och huru den är i betryck samt hvilka, enligt vår uppfattning, berättigade anspråk på tullskydd den har i förhållande till andra näringar, så kunna vi ej afvisa dess upprepade framställningar om att äfven dess intressen måtte tillgodoses. Vi skola komma i håg, att nästan alla andra industrier fått sitt skydd, men att med afseende å denna industri har tullagstiftningen stått stilla, ja, den tull, som varit införd, har rent af satts ned. Om vi jemföra förhållandena år 1857, då ett likadant ekonomiskt system var rådande som nu och hvilken tull som då var införd till skydd för garfverihandteringen, med de nuvarande förhållanden, så finna vi, att tullen då var betydligt högre än det nu är fråga om att åsätta. Då utgjorde tullen 37,5 öre för skålpund, under det nu begäres 40 öre för kilogram, sålunda mycket mindre. Och om vi ej ansåge denna näring så vigtig för landet och dess framställning så berättigad, så må herrarne tro, att vi icke skulle drifva denna strid, ty vi göra det sannerligen ej för nöjes skull, utan af ren öfvertygelse och för att göra rättvisa åt denna näring. Jag har ingen fördel af denna tull, det veta herrarne. Men då jag ser, huru denna näring arbetar, i hvilket betryck den befinner sig och huru svårt, för att ej säga omöjligt, den har att taga sig fram och slå sig igenom, när jag det gör, så må herrarne ursäkta mig, att jag anser mig böra handla såsom jag gör, ställa mig på den basis jag intager för att i min mån söka bringa rättvisa.

Jag har varit med hela tiden om den här välsignade tullstriden och hört och sett ganska mycket deraf, så att jag är för länge sedan ledsen på den. Om vi se på följderna af tullarnes införande, så tror jag ej, att de äro så afskräckande. Hvilka uttalanden gjordes icke t. ex. först och främst mot span-

målstullarne! Men har det då blifvit så förskräckligt, som man förespådde? Brödkakorna här i Stockholm äro lika stora och lika dyra som förut; det är ackurat detsamma. Jag har frågat öfver allt, och det svaras, att det är ingen skilnad. Och, mina herrar, jag tror, att det skulle blifva samma förhållande med denna näring, att man icke komme att märka, att tull införts. Det blir så, att den utländska konkurrensen något afstannar, men att prisen icke väsentligen ändras här i landet. Deremot blir det uppsving i arbetet och rörelse, flera arbetare slå sig på denna näring, det blir konkurrens och täflan inom landet, och detta gör, att prisen blifva desamma. Då här förut talades om sex kronors tull på 100 kilogram mjöl, så tyckte man, att det var alldeles enormt. Ja, mina herrar, den mjöltullen har ej gjort ett tecken för att höja mjölprisen, ej ett öre. Jag drifver en liten affär i den branchen, men det är så liten avance, vi göra till följd af den oerhörda konkurrensen här i landet, och så blir det enligt min uppfattning hädanefter också.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Ni, mina herrar, göra denna fråga mycket större, mycket mera betydelsefull, än man egentligen behöfver göra den. Jag kan emellertid ej gå ifrån den ståndpunkt, jag intagit. Jag ber att få erinra, att om också det nu är mindre antal garfverifabriker, därför att smärre fabriker slagits ihop och nu drifva större rörelse, så, om man ser på tillverkningsvärdet, förhåller det sig på samma sätt som förut. Det står stilla ungefär, det har ej höjt sig ett tecken sedan år 1871. Alla andra näringar gå framåt, till och med på ett storartadt sätt, men denna handtering står alldeles stilla.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Med herr Månsson förenade sig herr *Mallmin*.

Friherre Barnekow: För min del har jag så ofta deltagit i dessa tullstrider och varit med om dem äfven då, när de voro som allra häftigast, så att jag känner mig glad öfver att numera ej behöfva deltaga i dem så mycket. Här har talats mycket om förhållandet mellan frihandlare och protektionister, och jag skulle vara frestad att taga del i denna debatt, men jag skall ej göra det.

Här har emellertid mitt namn blifvit nämndt af grefve Hamilton. Han sade, att han i närvarande stund icke skulle vilja vara med om att kullkasta det ekonomiska system, vi nu hafva. Ja, mina herrar, här har talats så mycket om, att man ej skall tro, hvad menniskor säga. För min del kom jag hit till riksdagen mycket lättrogen, men jag har blifvit mycket misstänksam. Jag vill ej precis motsäga honom, men jag befarar, att om det blir allt för många luckor i det protektionistiska systemet, så skola herrar frihandlare nog hafva mod att omstörta detsamma, om de kunna.

Hvad särskildt denna fråga beträffar, har jag varit med om att åsätta denna vara den nu föreslagna tullförhöjningen samtli-

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

å digt med att flera andra tullförhöjningar egde rum. Det lyckades ej då och har sedan ej lyckats, oaktadt förslag derom återkommit, om jag ej misstager mig, vid hvarje riksdag, och under sådana förhållanden tycker jag, att denna tullstrid någon gång borde få ett slut, hvarför jag vill, då grefve Hamilton så varmt talat om försonlighet på detta område, taga honom på orden och räcka honom min hand till försoning genom att yrka bifall till reservationen.

Herr Höglund: Herr talman, mina herrar! Jag har redan instämt med grefve Hamilton och borde sålunda icke behöfva yttra mig i denna fråga. Emellertid vill jag, i närmaste anslutning till hvad han anförde, påpeka, att hvad näringarne framför allt behöfva och hvad som är allra viktigast för näringarne, såsom sådana betraktade — jag säger ej för folket i sin helhet, utan för näringarne — det är att få stabla och ordnade förhållanden, så att ej de omständigheter, under hvilka de arbeta, år ifrån år förändras genom ändringar i tulltaxan. Sådana förändringar blifva till slut alldeles olidliga för allt hvad handel och industri heter.

Hvad nu beträffar grefve Hamiltons yttrande, att han icke, äfven om sådant vore möjligt, skulle vilja genast åstadkomma en omkastning af det ekonomiska systemet, så kunna herrarne af hvad jag redan yttrat förstå, att jag till fullo instämmer deri. Ty ingenting är skadligare för ett lands näringar än tvära och hastiga omkastningar.

Herr talman! Det var endast detta, jag ville säga. Jag ber att få yrka bifall till herr Collanders med fleras reservation.

Herr Bergendahl: Jag skall endast yttra några få ord.

Jag begärde ordet egentligen därför, att herr Fredholm angaf några sifferuppgifter från Sölvesborg, som skulle visa, att garfverihandteringen der stode sig ganska bra. Jag vill då påpeka för herr Fredholm, att det märkvärdiga inträffar, att i spetsen för alla dessa petitioner stå just garfvarne i Sölvesborg.

Jag får ock säga, med anledning af hvad grefve Hamilton nyss yttrade, att jag är lika gerna med om att få ett slut på dessa tullstrider som grefve Hamilton. Det är icke angenämt att stå som ledamot af bevillningsutskottet och den ena gången efter den andra försvara de af utskottet föreslagna tullsatserna, då man vet, hvar majoriteten i denna kammare ligger. Men det kan ju icke hjälpas. Men det förundrar mig, att, då grefve Hamilton nu önskar hafva slut på striden, han icke ville det 1892. Ty de tullar, som nu äro i fråga, beröra hufvudsakligen sådana ämnen, för hvilka tullsatserna blefvo nedsatta 1892. Då hyste icke grefve Hamilton den åsigten. Hade han och många andra i kammaren då önskat frid och försoning och stabilitet, hade icke frågan om dessa tullsatser förekommit i dag, såsom de nu göra.

Jag ber också få tillägga ett par ord med anledning af ett annat yttrande, grefve Hamilton hade, nemligen i afseende å lädertullen, att den nu ifrågasatta tullsatsen icke på minsta vis skulle stärka de »gamla» metoderna. Ja, men, herr grefve, de kunna ju stärka de »nya» metoderna. Hvarför skulle icke vi följa med utvecklingen såsom i andra länder?

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Ofverläggningen var slutad.

Derunder hade beträffande utskottets i mom. a) gjorda hemställan yrkats *dels* bifall till samma hemställan och *dels* afslag derå och bifall i stället till motsvarande moment i herr Collanders m. fl. i ämnet afgifna reservation. Herr talmannen gaf propositioner å hvardera af dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och auslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i mom. a. af andra punkten i förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å nämnda hemställan beslutit, att nuvarande tullsats för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, sulläder och bindsulläder, 24 öre för kilogram, skall bibehållas oförändrad.

Omröstningen visade 69 ja, men 135 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Efter det herr talmannen vidare till proposition upptagit de olika yrkanden, som förekommit i fråga om mom. b) af utskottets hemställan, afslog kammaren samma hemställan och biföll herr Collanders m. fl. reservation jemväl i denna del.

Efter föredragning vidare af *punkten 3*, innefattande utskottets hemställan beträffande tidpunkten för tillämpning af de af utskottet i *punkten 2* föreslagna förhöjda tullsatser, anförde

Herr Collander: Efter den utgång, de begge momenten af 2:dra punkten i utlåtandet nu fått här, hemställer jag om afslag å den nu föredragna punkten och om bifall till hvad reservanterna yrkat, nemligen »att motionärernas yrkande angående tiden för tillämpningen af den utaf dem föreslagna tullsatsen å nämnda varor icke måtte af Riksdagen bifallas».

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Herr Fredholm: Det kan synas öfverflödigt att yttra något angående denna punkt, då den är en följd af den föregående punkten. Det är ju tydligt, att, när kammaren beslutit afslag på punkt 2, deraf följer, att också punkt 3 förfaller. Men jag skall likväl taga mig friheten att angifva några skäl, hvarför jag ändå begärt ordet.

Det är i denna tredje punkt fråga om en tilläggsafgift till gällande tulltaxa, grundad på den föreslagna förhöjningen i tullsatsen. Det vill med andra ord säga, att om Riksdagen beslutit, att tullsatsen å ifrågavarande varor skall förhöjas, så skulle denna tullförhöjning såsom en tilläggsafgift inträda redan för det innevarande året. En sådan tilläggsafgift är en den nyare tidens tullpolitiska, om jag så får säga, uppfinning. Den har tillkommit, såsom herrarne minnas, på den tiden, då det var fråga om att införa tull på spanmål. Då var den befogad, likasom också när det gälde förhöjd tull på kaffe. Båda dessa tullar äro nemligen af den beskaffenhet, att de i finansielt hänseende äro för staten af stor betydelse, och det var då angeläget, att, på samma gång man höjde tullsatserna, förebygga, att staten skulle gå förlustig den påräknade inkomsten och denna i stället tillgodogöras af spekulanter. Nu åter tyckes det, att döma af detta bevillningsutskottets betänkande, som om man skulle vara benägen att genomföra den nya uppfinningen i fråga om *alla slags* förhöjda tullar. Detta finner man deraf, att icke blott i fråga om lädertullen, utan äfven med afseende å tackjernstullen och skodons-tullen har utskottet gått till väga på samma sätt. Jag ber nu att få uttala ett varningens ord mot ett sådant tillvägagående, då det är fråga om andra tullsatser än sådana, som åsättas i statsfinansielt syfte. Industritullarne afse sådana varor, som utgöra föremål för näringsverksamheten, och en genom tull plötsligt inträdande prisförhöjning å dessa varor kommer sålunda att medföra en lika plötslig rubbning i näringsverksamheten. Hvilket menligt inflytande, en sådan rubbning skall hafva på denna, kan man förstå deraf, att aftal äro träffade, kontrakt upprättade om leverans af tillverkningar i en nära framtid. Till grund för alla dessa aftal ligga beräkningar, byggda på gällande pris. Genom ett Riksdagens beslut om genast inträdande tullförhöjning kullkastas helt plötsligt alla förut gjorda beräkningar, och herrarne kunna nog förstå, hvilken betydlig skada, detta skall medföra för näringslivet. Förut har det i regeln alltid förhållit sig på det viset, att en tull, som Riksdagen beslutit, trädte i kraft först den 1 januari nästföljande år, och man har då haft tid att inrätta sig efter de nya förhållandena, men om man går till väga på nu föreslagna sätt, tillintetgör man just den stadga i näringslivet, hvilken vi alla äro ense om är ett så nödvändigt vilkor för näringsverksamhetens bedrivande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Utskottets ifrågasvarande hemställan afslogs och herr Collanders yrkande bifölls.

Punkterna 4 och 5.

*Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern n. n.*

I motion n:o 38 inom Första Kammaren af herr *C. E. Ljungberg* och motion n:o 121 inom Andra Kammaren af herr *A. Andersson* i Olsbenning hade yrkats:

»att Riksdagen ville besluta att åsätta *tack- och barlastjern samt skrot* en tullsats af 80 öre för 100 kilogram, äfvensom att denna tull skall vinna tillämpning så fort som möjligt; och hemstälde utskottet:

4:o) att *tack- och barlastjern samt skrot* måtte åsättas en tullsats af 80 öre för 100 kilogram; samt

5:o) att, för den händelse tull åsättes *tack- och barlastjern samt skrot*, Riksdagen jemväl måtte besluta, att denna tull skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft.

Herr *Collander* och hans förenämnda medreservanter hade deremot i afgifven reservation hemstält:

»att gällande tullfrihet för *tack- och barlastjern samt skrot* måtte bibehållas; samt

att motionärernas yrkande angående tiden för tillämpningen af den utaf dem föreslagna tullsatsen å nämnda varor icke måtte af Riksdagen bifallas; och hade reservation emot utskottets hemställan jemväl anmälts af herr *Fredholm*.

Efter föredragning af *punkten 4* anförde:

Herr *Collander*: Jag skall blott taga mig friheten att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af mig med flere afgifna reservationen:

Herr *Bergendahl*: Herr talman, mina herrar! Då Riksdagen år 1896 med tre rösters majoritet vid den gemensamma voteringen biföll en motion om nedsättning i den dåvarande tullen på *tackjern*, så ansåg jag för min del, att detta beslut icke var riktigt. Motioner hafva också till denna Riksdag framkommit

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

om återinförande af den förra tullsatsen, och utskottet har ansett sig föranlåtet att gifva sitt stöd åt motionerna genom att till Riksdagen hemställa om bifall till desamma. Utskottet stöder sig här vid lag på 1888 års tullkomités utlåtande; reservanterna, herrar Collander m. fl., stödja sin reservation på f. d. öfverdirektören Styffes uttalande, eller den af honom, såsom ledamot i nämnda komité, vid dess utlåtande fogade reservation. Uti ett fall hysa tullkomitén och reservanten, herr Styffe, samma åsigt, nemligen deri, att vi inom vårt land icke kunna producera lika lämpligt gjuttackjern som det engelska. Men komitén, likaväl som reservanten, menar dermed, att detta slags tackjern icke kan åstadkommas i Sverige till samma billiga pris, som det engelska tackjernet kan köpas till. Herr öfverdirektören Styffe framdrager såsom skäl för sin åsigt, att någon tull ej bör påläggas det utländska tackjernet, att användningen af detta jern i vårt land är af så ringa betydelse i förhållande till vår export och i förhållande till förbrukningen i öfrigt. För min del kan jag icke underlåta att uttrycka såsom min åsigt, att det förefaller mig något egenomligt af en sådan i öfrigt varm tullskyddsvän som herr Styffe att vilja påstå, att, emedan denna tullsats icke skulle spela någon vidare roll, han icke kan vara med om att införa densamma. Det må visserligen vara sant, att, när man ser på tackjernstillverkningen i allmänhet inom landet, åtgången för gjuteriernas behof intager en ringa proportion, men i hvilket fall som helst bör väl en tullskyddsvän — äfven om det är en tull af jernförelsevis obetydlig vikt och om det också ej är så många, som få nytta af denna tullsats — bör han väl, om han vill skydda de svenska näringarna, anse, att i alla fall skyddet kan komma att verka godt på *något* håll. Nu säga visserligen herrarne, att denna tullsats, som nu är ifrågasatt, är så liten, att den icke kommer att medföra någon nytta. Ja, så säga herrar frihandlare alltid, så säga de i fråga om tullar på fläsk och potatis, så säga herrar frihandlare i fråga om spanmålstull, så säga de alltjemt. Jag för min del kan icke godkänna ett sådant uttalande, synnerligast som, då tullsatsen å tackjern åsattes, detta skedde i sammanhang med tull på gjuteriernas och maskinverkstädernas fabrikat. Såsom vi veta, fans det förut ingen tull å maskinverkstädernas och gjuteriernas fabrikat, men i sammanhang med den tull, som åsattes tackjernet, infördes för verkstäder och gjuterier ett skydd, utgörande icke mindre än 10 % af fabrikatens värde. Nu ber jag att få framhålla för dem, som ömma för mekaniska verkstäderna och gjuterierna, att, mig veterligen, man under dessa år, som det varit tull på tackjernet, icke hört talas om någon klagan från dessa verkstäder. Deras antal har ökats under årens lopp, och ser man på statistiken, så finner man, att deras tillverkning stigit ganska betydligt. Om man kastar en blick på 1892 års statistik, så visar det sig, att tillverkningen vid de mekaniska verkstäderna

och gjuterierna inom landet då hade ett värde af något öfver 31 millioner kronor, men år 1894 är det ungefär 35 och en half millioner. Jag kan därför icke förstå dem, som beklaga, att de mekaniska verkstäderna och gjuterierna skulle komma att lida stort men af den tull, som har varit förut och som nu ifrågasatts till återinförande. Det är ju alldeles gifvet, att, ehuru man funnit sig i det tullskydd, som de mekaniska verkstäderna och gjuterierna vetat skaffa sig och varit med om det i sammanhang med införandet af en tull på tackjern, man ändock icke kan vara riktigt sinnad att gynna den ena näringen på den andras bekostnad, och jag tänker mig möjligheten framdeles af, att dessa verkstäder och gjuterier kunna få finna sig i en nedsättning af det tullskydd, som de för närvarande åtnjuta.

Ang. tull å tack- och barlastjern m. m.
(Forts.)

Vid betänkandet är äfven fogad en reservation af herr Fredholm. Herr Fredholm säger i denna bland annat, »att införseln af engelskt tackjern icke minskats genom påläggandet af 1892 års tullsats». Detta är visserligen sant, det har den icke gjort, men den har heller icke ökats, och detta, oaktadt, såsom jag nyss nämnde och med siffror styrkte, tillverkningsvärdet under denna tid stigit högst betydligt. Detta torde nog bevisa, att det svenska tackjernet fått ökad användning.

Så säger herr Fredholm också, »att förbrukningen af svenskt träkolstäckjern för gjutning icke efter tullens införande ökats». Ja, hur vet herr Fredholm det? Jag tror tvärtom, och på de skäl, jag nyss anförde, tror jag mig hafva visat, det användningen af svenskt tackjern verkligen ökats.

Vidare säger herr Fredholm, »att priset på det svenska träkolstäckjernet, som efter liksom före tullens åsättande användts till blandning med det engelska för åstadkommande af starkare gjutgods, icke stigit, utan tvärtom nedgått i jembredd med annat jern». Ja, det är naturligt, att, då jernet fallit på den stora världsmarknaden, det också hos oss måste ha nedgått i pris.

Vidare säger herr Fredholm, »att, under det landets tackjernstillverkare icke haft någon som helst nytta af den åsatta tullen, gjuterierna och de mekaniska verkstäderna deremot af densamma haft väsentlig skada, i det de fått sin råvara fördyrad med tullens hela belopp, uppgående till cirka 18 procent af värdet, och sålunda hafva betydligt ökade svårigheter, särskildt att uthärda konkurrensen vid export». Jag tror mig nyss hafva sagt, att jag för min del icke sett något bevis anföras för det påståendet, att de mekaniska verkstäderna undergått sådana lidanden, som herr Fredholm påpekat. Och hvad betyder 18 procents förhöjning i värdet på råvaran, då sjelfva fabrikatet, det färdiga arbetet, har fått ett skydd af 10 procent? Dessa 10 procent ha därför vida större betydelse än de 18 procent, hvarmed herr Fredholm säger, att man fördyrat råvaran.

Ja, hur jag än ser denna sak, får jag för min del uttrycka

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

min förhoppning, att de inom denna kammare varande tullskyddsvännerna gå till mötes den enligt mitt förmenande ganska anspråklösa begäran, som framstälts från tillverkarne af tackjern, och anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan uti förevarande punkt.

Herr Jansson i Taberg: Herr talman, mina herrar! Såsom representant för en af våra bergslager torde det tillåtas mig att yttra några ord i förevarande fråga.

Afsigten med den nu föreslagna tullsatsen på tackjern är ju den att bereda skydd för den inhemska tillverkningen af gjuttackjern och derigenom förkofra denna handtering inom landet. Då vi nu emellertid veta, att det importerade tackjernet består, jag kan nästan säga, uteslutande af gjuttackjern, som blåsts i koksugnar med hög temperatur och som har en hög kiselsyrehalt och är för gjutningsbehof i blandning med vårt svenska tackjern ganska fördelaktigt, och då vi tillika veta, att det icke finnes någon tillverkning inom landet af motsvarande gjuttackjern, som kan användas med samma fördel för våra gjuteriers behof, så finner jag redan denna omständighet, åtminstone för mig, vara bestämmande att yrka afslag på den begärda tullsatsen.

Den näst föregående talaren, herr Bergendahl, har sagt, att fördelen af denna tullsats icke skulle träffa just så många, men att det i alla fall vore en skyddsväns pligt att söka skydda, äfven om skyddet skulle komma endast ett fåtal till godo. Ja, denna »konseqvens» anser jag för min del, att han sjelf vederlagt i senare delen af sitt yttrande; han sade nemligen, i fall jag icke fattade orätt, att den ena näringen icke skulle gynnas på den andras bekostnad. Jag hemställer då, huruvida det icke är just en sådan orättvisa, som uppstår, då man å ena sidan erkänner, att endast ett fåtal kommer i åtnjutande af fördelarna utaf en eventuel tull här vid lag, och å andra sidan säger, att man icke skall hjälpa den ena näringen på den andras bekostnad. Äfven detta resonnement talar för afslag, synes det mig.

För öfrigt är ju det importerade gjuttackjernet nödvändigt för våra gjuteriers behof till blandning med vårt svenska, emedan det är lättflytande framför vårt jern, och emedan det, förutom många andra fördelar, äfven har den, att det är mera lättarbetadt samt icke har samma benägenhet som vårt svenska gjutjern att bli hårdt på ytan, då det kommer i det gods, som det är afsedt för. Dessutom betungar ju en eventuel tullsats våra öfriga näringar, jordbruket lika väl som de andra, ty det gjutes ju för dessa näringars behof en hel massa saker af ifrågavarande gjutjern, hvilket till en tredjedel intill hälften ingår såsom beståndsdel i många tillverkningar; det gjutes ju grytor, pannor, spisar, maskiner och andra saker för våra handteringars behof, såväl för jordbruk som för bergsbruk och andra näringar. Dessa måste således betungas

genom den nu föreslagna tullen; och då det icke finnes inom landet någon tillverkning, som skyddas genom den ifrågasatta tullsatsen, så anser jag, att denna tull är icke allenast onödig, utan äfven orättvis mot dessa gjuterier och verkstäder, som äro hänvisade till nödvändigheten att begagna tackjern af engelsk tillverkning, det s. k. engelska gjuttackjernet, utan äfven till skada för näringarna i allmänhet.

*Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)*

Med anledning af hvad jag sålunda haft äran yttra, skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den utaf herrar Collander m. fl. i ämnet afgifna reservation.

Herr *Aulin* instämde häruti.

Herr *Göthberg*: Då jag icke kunnat gilla det resultat, hvar till utskottet kommit i den nu föreliggande frågan, skall äfven jag be att få anföra några skäl härför.

Min granne här till höger har framhållit, hurusom det engelska tackjernet är synnerligen lämpligt för gjutning, och huru, såsom han sade, det är lättflytande och lättarbetadt och i det fallet måste sättas framför vårt svenska gjuttackjern; han har äfven framhållit, hurusom här i landet icke tillverkas dylikt tackjern. Detta tycker jag borde visa nogsamt för hvar och en, som icke vill lägga någon särskild tunga på industrien, att han icke kan vara med om att bifalla förslaget om denna tullsats, helst som det ju genom beräkningar visat sig, att genom dess åsättande uppstår en skilnad i varans värde af ända till 18 procent.

Jag vill nu nämna något om förhållandena angående importen af detta tackjern, för att visa, hurusom denna alls icke minskats genom den tull, som 1892 åsattes denna vara. Medeltalet af tackjernsimporten utvisar för åren 1882—1886 ett belopp af 21,295 tons, för åren 1887—1891 26,640 tons, för åren 1892—1895 28,097 tons, och då vi komma in på åren 1894 och 1895 — jag ber herrarne observera det — blir medeltal 29,519 tons. Hvad nu priset beträffar, har det visat sig, att om man också lägger på varan den tullsats, som nu här är föreslagen, fins ändå ingen möjlighet för våra svenska tackjernstillverkare att kunna konkurrera med tillverkare af engelskt tackjern, ty äfven det visar en liten statistik, som jag skall be att här få lemna. Medelpriset för prima engelskt tackjern — Cleveland n:o 1, som är det bästa af hit importeradt gjuttackjern — för år 1892, således innan tullen åsattes import af detta tackjern, höll mellan kronor 45 och 47: 50 per ton, under det att det svenska gjuttackjernet höll sig i ett pris af 70 kronor per ton; år 1892, efter tullens åsättande, steg priset på det engelska till 53 kronor per ton, medan det svenska höll sig kvar vid 70 kronor. År 1893 var priset på det engelska mellan 52 till 53 kronor, hvaremot svarade 67: 50 å 70 kronor för det svenska. 1894 var priset för

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

engelskt tackjern 50—51 kronor, för det svenska kronor 60—62: 50. 1895, i början af året, voro prisen respektive 49—50 kronor och 59—60 kronor. Slutligen, i slutet af år 1895, var det engelska tackjernet uppe i ett pris af kronor 53—53: 50 per ton, då det för svenskt sådant utgjorde 70 kronor. Detta alltsammans visar, enligt mitt förmenande, att den nu begärda tullen icke alls kommer att verka i riktning att befördra användningen af vårt svenska gjuttackjern, ty detta ställer sig alltför dyrt, och dessutom har det visat sig, såsom förut nämnts, att det svenska gjuttackjernet icke eger sådana för gjutning lämpliga egenskaper som det engelska.

Jag skulle kunna sluta här; men, då jag studerat motionen, har jag kommit att tänka på de skäl, som motionären anført för densamma.

Ett af dessa skäl var det, att de mindre tackjernshyttorna i vårt land skulle derigenom blifva hjälpta. Häremot ville jag invända, att någon sådan tackjernstillverkning ej för närvarande finnes inom vårt land, som kan ersätta det engelska koksgjuttackjernet. Häraf torde det vara uppenbart, att den begärda tullsatsen icke blir någon hjälp för dessa mindre hyttor.

För det andra säger motionären, att tullen skall fylla en lucka i systemet, men detta skäl, mina herrar, anser jag vara mycket svagt. Jag tror nemligen, att det är lika orimligt att fylla dessa luckor med tull å fläsk, potatis och tackjern som att fylla dem med tull å gödningsämnen, och därför anser jag, att vi böra akta oss för allt tal om att fylla luckor i systemet, ty ämna vi komma så långt att icke kunna uppleta någon näring eller handtering, som icke är skyddad, så tror jag, att vi icke lyckas komma dit hän, som vi nyss tycktes ena oss om, nemligen att vi icke i vårt riksdagsarbete borde upptaga tiden i kammaren med att åter och återigen debattera tullfrågor.

Med anledning af hvad jag sålunda anført anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Collanders m. fl. reservation.

Med herr Göthberg förenade sig herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Hammarström: Herr talman, mine herrar! Jag skall först be att få tillkännagifva, att, då jag vid början af denna riksdag erfor, att motioner om påläggande af denna tull framkommo, jag fann detta mycket märkvärdigt, då densamma endast under några få dagar varit, i enlighet med föregående års Riksdags beslut, borttagen. Vid sådant förhållande har jag icke kunnat underlåta att yttra några ord med anledning af den nu föreslagna tullen. Här förekommer i betäukandet en tabell, som är tagen ur Sveriges officiella statistik, rörande in- och utförseln af tackjern. Den tabell bevisar emellertid intet af hvad utskottet

med densamma vill bevisa, utan kan snarare tjena såsom bevisningsmateriel för reservanternas mening och yrkande i denna sak.

Ang. tull å tack- och barlastjern m. m
(Forts.)

Utskottet använder den motivering, som 1888 års tullkomité begagnade, då den föreslog införandet af tackjernstull. Jag skulle hafva god lust att uppläsa en del af denna motivering, men jag vill icke trötta kammaren dermed. Jag ber emellertid att få förklara, att jag anser denna motivering något förlegad, och man borde haft rätt att vänta, att utskottet från en 5-årig erfarenhet af tullens verkningar lärt något, som kunnat läggas till grund för ett förslag om den borttagna tullens återinförande; så har likväl icke skett. Jag ber då att få påpeka en del af de praktiska olägenheterna, hvilka till största delen icke blifvit påaktade eller vidrörda i det föreliggande betänkandet. Det finnes fördelar å ena och olägenheter å andra sidan, som uppstå vid användandet af det ena eller andra slaget af jern vid gjutning.

Den, som något sysslat med gjutning af jern, eller känner till, huru jernet fördelar sig under gjutningen, vet väl, att det hårda jernet flyter ut till ytan, och det svenska jernet har just den egenskap att vid gjutning blifva mycket hårdt, så att, när man skall börja bearbeta det, lägga upp det i maskiner samt hyfla eller svarfva det, det lätt inträffar, att verktygen icke bita derpå. Det händer icke så sällan, att, när man i öfvervägande mängd använder svenskt jern vid gjutning och fått pjesen upprensad och skall börja att bearbeta densamma, det är en omöjlighet att verkställa detta arbete, hvaraf följden blir, att man måste slå sönder den och vid dess omgjutning tillsätta ett annat materiel, som gör detta arbete möjligt, för att nu ej tala om svårigheten att få det svenska jernet att flyta ut vid gjutning af gods med finare dimensioner. När man käuner till dessa svårigheter, så lærer det icke hjälpa, att man säger till gjuteriegarne: Ni äro endast sjelfviska, när ni icke vilja begagna svenskt jern! Jag kan försäkra herrarne, att äfven om en tull af 3 kronor per 100 kilo lades på tackjern, så kommer det att införas till vårt land lika mycket engelskt jern, att användas vid gjutning, som förut, ty de praktiska svårigheterna för de mekaniska verkstäderna äro sådana, att man måste taga hänsyn till förhållandena, sådana de ställa sig, när man kommer till den praktiska användningen, och den, som har en mekanisk verkstad, måste äfven taga hänsyn till hvad som är möjligt och icke möjligt och dervid se bort från systemet.

Motionärerna tala om »systemet», men jag anser, att man icke borde tillåta sig något sådant i fråga om denna sak.

Nu säges det i 1888 års tullkomités motivering, att en af de tullsatsar, hvarikas lämplighet varit mest omtvistad, är den å tackjern. Hvarför har den då varit så omtvistad? Jo, därför, att man icke från protektionistiskt håll kan frambära något enda giltigt bevis för lämpligheten af denna tull såsom en skyddstull,

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

och därför kommer man icke frågan närmare, äfven om man teoretiserar aldrig så mycket.

Om man skulle lyckas bearbeta en gjuten pjes, som har hård yta och derigenom är stark vid slitningen, så uppstår en annan olägenhet, nemligen att en maskindel, äfven om den har stark slitningsyta, men utsättes för brott, lätt kan sönderbrytas.

Det finnes en hel mängd praktiska olägenheter och fördelar, som här kunde framhållas, men jag vill icke taga kammarens tid i anspråk dertill. Jag ber emellertid herrarne att vid tanken på denna sak icke lasta på gjuterierna en svårighet, som i alla fall icke medför någon motsvarande fördel på något som helst håll. Jag hoppas, vi alla äro intresserade af, att den svenska industrien skall nå en hög blomstring. Då så är, bör man väl göra det lättare för fabrikanterna i Sverige att upptaga kampen med den utländska konkurrensen, och detta kan ske genom att man icke onödigtvis fördyrar materialet och derigenom bereder svårigheter för den, som härvid icke kan undkomma dem.

För den händelse, såsom jag hoppas, denna kammare, i likhet med hvad som egde rum föregående års riksdag, beslutar tullfrihet för denna vara och det till följd häraf blir gemensam votering, skulle jag vilja rekommendera de nyvalde i denna kammare, som möjligen icke haft tillfälle att närmare sätta sig in i frågan, att under tiden läsa igenom den motion, som uti förevarande fråga vid föregående års riksdag väcktes af professor Wijkander från Göteborg. Då frågan förevar till behandling inom denna kammare, yttrades icke ett enda ord, utan motionen bifölls utan vidare, förmodligen af den orsak, att det deri anförts så starka skäl för densamma, att icke något kunde sägas deremot.

Det är äfven en annan sak, hvarpå jag skall be att få fästa herrarnes uppmärksamhet.

Sedan föregående års Riksdag beslutit att borttaga tull å tackjern, hafva blifvit uppgjorda aftal om leveranser och arbeten, hvilka icke kunna blifva färdiga annat än på längre tid, och nu vill man med ett penndrag helt tvärt och oförberedt för leverantörerna, till stor skada för dem, försvåra fullgörandet af dessa leveranser, som uppgjorts under helt andra förutsättningar.

Det finnes ändock bland utskottsledamöterna en reservant, som är varm vän af skyddstullar, men icke desto mindre har han reserverat sig mot utskottets förslag, hvilket bevisar, att han är i stånd att låta detta vara detta och icke är förblindad af partiyra.

Herr talman! Jag skall icke trötta kammaren längre, utan anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Häruti instämde herr *Ersson* i Vestlandaholm.

Herr Fredholm: Herr talman! Den talare, som började diskussionen, yttrade, att han förvånade sig öfver, att det kan

finnas folk, som icke vilja hafva en tullsats, därför att den icke spelar någon roll. Han var för sin del belåten med hvarje tull, om än aldrig så liten. Han må dock ursäkta oss, som anse, att om man skall pålägga en vara tull, så sker det därför, att tullen gör nytta, men gör den icke det, förefinnes det ju ingen anledning för oss att bestämma en tullsats endast för nöjes skull.

Ang. tull å tack- och barlastjern m. m.
(Forts.)

Han upptog till granskning, hvad jag anförde i min reservation, och erkände visserligen, att importen af engelskt tackjern icke minskats, men tillade: »Ja, må så vara, men den har icke heller ökats». Detta är likväl just hvad den har gjort, ty medeltalet af importeradt tackjern utgör för åren 1886—1890 25,000 tons och för åren 1891—1895 28,000 tons, men år 1896 öfversteg importen medeltalet af importen under föregående fem år med 18 procent. Detta är ju en ganska afsevärd ökning.

Han frågade derefter, huru jag kunde veta, att tackjernstillverkningen i landet nedgått. Jo, den upplysningen kan man hemta ur den officiella statistiken rörande bergshandteringen. Vidare frågade han: hvad betyder en tull, som ej uppgår till mer än 18 procent af värdet? Derom skall jag be att få lemna någon upplysning.

I gjutgods ingår engelskt tackjern till olika delar i olika slag af gjutgods; i extra starkt med 20 å 25 procent, men i handelsgjutgods med öfver $\frac{1}{3}$ af värdet. I senare fallet medför 18 procents förhöjning i värdet på råvaran 6 procents förhöjning i priset på gjutgodset. Denna prisförhöjning med 6 procent på gjutgodset betyder visserligen icke så mycket på den inhemska marknaden, eftersom vi ha tull på gjutgods, men skola vi exportera gjutgods från vårt land, så spelar denna förhöjning i tillverkningspriset en högst betydlig roll. Man må icke förbise, att detta för oss är af vigt och betydelse, eftersom utförseln af gjutgods, som år 1892 utgjorde 213 ton, uppgick år 1895 till 515 ton. Det är emellertid icke endast med afseende å det gjutgods, vi exportera, som denna tull verkar så synnerligen skadligt, utan äfven vid utförseln af maskiner, hvilken utförsel spelar en ganska väsentlig roll i hela vår export. Den uppgick nemligen i medeltal för åren 1891—1895 till 1,69 procent och ökades under år 1895 till 2,1 procent. I dessa maskiner ingår gjutgods till väsentlig grad.

Hvar och en bör nu kunna förstå, att om en mekanisk verkstad i vårt land skall kunna täfla på den utomeuropeiska marknaden med engelsmännen, så får man icke genom tull ännu mera fördyra det gjutjern, som redan förut fördyrats genom att först hitföras från England för att gjutas och sedan i form af fabrikat återföras till England för att öfver England föras vidare. Vill man jemte dessa dubbla frakter nu pålägga gjutjernet ytterligare en tull af 18 procent af värdet, så är det klart, att man derigenom ännu mera skall försvåra vår export.

Man kunde med hänsyn till behöfligheten af denna tull må-

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)

hända vara af olika mening, om denna tackjernstull medförde den allra ringaste nytta för tackjernstillverkningen här i landet. Men alla erkänna, att för tillverkningen af tackjern spelar den ingen roll. Och att man skall åsätta denna tull blott för att bereda statsverket en inkomst, det kan väl icke vara meningen, när derigenom en af våra viktigaste näringar kommer att skadas. Inkomsten af tullen går upp till ungefär $\frac{1}{4}$ million. Det är detta belopp, som man nu vill fritaga de mekaniska verkstäderna från att betala och derigenom sätta dem i bättre tillfälle att täfla med andra länder på den utländska marknaden.

På alla dessa skäl anhåller jag, att gällande tullfrihet för tack- och barlastjern samt skrot måtte bibehållas.

Herr *Åkerlund* förklarade sig instämma med herr *Fredholm*.

Herr *Pegelow*: Herr grefve och talman, mine herrar! Den tullsats å tackjern, som det nu är fråga om att återinföra, sedan förra årets Riksdag borttagit densamma, har varit föremål för mycken tvekan äfven inom det skyddsvänliga lägret. 1888 års tullkomité tillstyrkte visserligen denna tull, men en mycket utpreglad skyddsvän, nemligen öfverdirektören *Styffe*, har, som herrarne veta, deremot inlagt sin reservation. Förra året, då denna sak var under debatt, icke i denna kammare, ty här förekom ingen debatt, men i Första Kammaren, inlade äfven en utpreglad skyddsvän, nemligen generaldirektören och chefen för kommerskollegium, sin protest mot tullen och tillstyrkte dess afskaffande. Så väl öfverdirektör *Styffe* som generaldirektör *Akerman* äro framstående auktoriteter på jernindustriens område. Båda äro europeiskt kända, särskildt den senare, och säkert är, att ingen af dem skulle tillstyrkt borttagandet af tullen eller sökt förebygga införandet af densamma, om det icke varit deras lifliga öfvertygelse, att denna tull icke vore till något gagn för de svenska jernbruken. Om vi också se efter, hvad denna tullsats gäller, så skola vi finna, att, när man säger, att dess ändamål är att skydda vår tackjernstillverkning, den i sjelfva verket icke berör denna tillverkning.

Enligt den statistik, som förekommer i bevillningsutskottets betänkande, utgör den årliga tillverkningen af tackjern, alla slag, ungefär 460,000 ton. Af denna qvantitet är det minst 440,000 ton, som utgör smidestackjern, d. v. s. sådant tackjern, som skall beredas till stål och jern. Detta tackjern beröres icke på något sätt af tullen. Ty det är icke utsatt för någon utländsk konkurrens, enär det utländska materialet icke kan konkurrera på detta område med det svenska. Sverige har tvärtom en mycket stor export på detta område. Hvad som återstår är omkring 20,000 ton, som kallas för gjuttackjern, och det är detta, det gäller. Om nu detta gjuttackjern kunde användas på samma sätt

som det importerade, så skulle man kunna tala om att genom en tull åstadkomma ett skydd för detta svenska gjuttackjern. Men det har redan framgått af hvad flera talare här i kammaren anfört, att det utländska, d. v. s. det engelska, gjuttackjern, som till Sverige importeras, har så väsentligt olika egenskaper jemfördt med det svenska, att jag skulle vilja komma fram med den paradoxen, att detta är en helt annan vara än den, som här tillverkas. Det utländska gjuttackjernet har väsentligt olika egenskaper och behöfves för vissa tillverkningar, der icke det svenska med fördel kan användas. Öfverdirektör Styffe säger äfven i sin reservation, att, äfven om en tullsats åsattes, som gjorde det utländska gjuttackjernet lika dyrt som det svenska, så skulle icke importen af utländskt gjuttackjern förebyggas. Den ifrågasatta tullen är ju icke liten, men den är i alla fall — och det har af en talare på vermlandsbanken påvisats — jemförd med prisskillnaden mellan det engelska och svenska gjuttackjernet, så obetydlig, att man icke får upp priset på den importerade varan på långt när i jembredd med priset på den inhemska. Dertill skulle erfordras en väsentligt högre tull. Följden af dessa förhållanden har varit, såsom också af reservanterna särskildt framhållits, att den tull, som vi haft sedan 1892 till 1896 års slut, icke haft någon inverkan på importen af engelskt tackjern och icke influerat på priset af det svenska tackjernet.

Om så är förhållandet, så är ju denna tull faktiskt en finanstull, och en sådan skulle ju icke ens enligt skyddsvänliga åsikter vara nödvändig i andra fall, än att staten behöfde denna inkomst. Men det har icke blifvit påstådt och kan icke påstås, att staten har behof af denna tull på cirka $\frac{1}{4}$ million. Slutsumman af hvad jag anfört är till en början den, att enligt min åsigt det engelska gjuttackjernet är en råvara, som icke i vårt land produceras och hvilken såsom sådan borde vara tullfri.

Det sades af den ärade representanten från södra Vadsbo, att utskottet skulle hafva anfört skäl för att tullen verkade för måuligt för den svenska tackjernsindustrien. Jag har icke kunnat finna reda på dessa anförda skäl. Det nämndes, att den svenska exporten af tackjern skulle hafva ökats, och statistiken visar också, att så är fallet. Men huru skulle detta kunna bero på den åsatta tullen? Jag kan icke finna något samband mellan tullen och den svenska exporten, i synnerhet som den svenska tackjernsexporten hufvudsakligen är en export af smidestackjern och icke af gjuttackjern, fastän sådan också förekommer, dock blott af de allra högsta nummer, den yppersta qvalitet, som särskildt har utländsk marknad.

»Men», säger man, »det skulle icke vara omöjligt att här i Sverige åstadkomma en tackjernsfabrikation, som gifve en produkt sådan, som man önskade». Denna invändning har också af öfverdirektör Styffe blifvit bemött. Om denna tillverkning

*Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.*
(Forts.)

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

skulle kunna skötas med ekonomisk fördel, så måste det ske med tillhjälp af koks. Denna måste importeras till Sverige. Man måste bygga särskilda verk, der man drefve tillverkningen i stort; man skulle kunna tänka på exporthamnarne Oxelösund och Luleå. Men jernverken behöfde tagas till så stora och med så stor fabrikation, att den svenska marknaden, 20 à 30 tusen ton, måste spela en mycket liten roll i förhållande till hvad dessa verk behöfde fabricera för att kunna bära sig. De skulle således blifva hänvisade till den utländska marknaden. Då kommer konkurrensen med det engelska gjuttackjernet upp på ett annat område, och de svenska verken få icke sälja, med mindre de kunna komma ned till samma pris som de engelska. Men kunna de sälja utomlands, så skulle de också kunna sälja här hemma till samma billiga pris.

Jag har visserligen sagt, att detta engelska gjuttackjern är att betrakta som en råvara, som här i Sverige icke tillverkas, men som vi hafva behof af. Men jag sade också, att detta var en paradox; och i viss mån är det så. Ty om man blefve tvungen, så skulle man väl kunna af svenskt tackjern tillverka en stor del pjäser, hvartill man nu begagnar engelskt tackjern. Men dessa pjäser blefve icke af så tillfredsställande beskaffenhet, som man kunde få af det utländska materialet. Dessa pjäser skulle komma att bestå af ett material, som vore alldeles onödigt dyrt. Det vore således en förlust, så väl för den enskilde som, påstår jag, äfven i nationalekonomiskt hänseende att använda ett material så väsentligt dyrare än det, som behöfdes. Och detta resultat skulle icke kunna åstadkommas på annat sätt än derigenom, att tackjernstullen skulle förhöjas öfver hvad här är föreslaget. Men icke nog härmed, utan detta skulle också draga med sig tullar på gjutjernsprodukter. Ty annars komme den utländska konkurrensen att göra sig gällande, och de svenska fabrikerne skulle icke få sälja något, om icke denna tull höjdes. Allt detta vore icke något lyckligt resultat.

Det sades af bevillningsutskottets ledamot från södra Vadsbo, att det icke försports några klagomål från verkstäderna öfver denna tackjernstull. Ja, då är saken blott den, att de icke kommit fram till honom; men jag har försport sådana klagomål och har blifvit uppmanad att här gifva uttryck åt farhågorna, att denna tull skulle blifva å nyo åsatt. Såsom framgår af herr Fredholms reservation och af de pris, som anförts, uppgår tullen till 18 à 19 procent af tackjernets värde, och denna tullsats måste betalas af någon. Den betalas icke af utlåndingen, ty den utländska marknaden lär icke påverkas deraf, utan den måste betalas af den svenska, antingen tillverkaren eller konsumenten, ty verkstäderna komme att försöka att öfverflytta kostnaden på konsumenten, och det kan ju hända, att den delas; i alla fall blir det svenska medborgare, som få betala tullen i fråga.

Jag har äfven från ett jernbruk blifvit anmodad att gifva uttryck för dess önskan, att denna tull icke måtte komma i fråga. Detta har en särskild anledning, som jag skall be att få redogöra för, så att man må se, huru saken ställer sig. Ifrågavarande jernbruk tillverkar första klassens tackjern och exporterar alltsammans. Men för att hålla sitt märke uppe, måste det verkställa en mycket noggrann granskning före afsändandet, och det stannar hemma en del utskottstackjern, som icke är exportmessigt. För att tillgodogöra sig detta och jemväl, efter hvad jag antager, för att drifva en fabrikation, som är för platsen lämplig, har man der gjuteri och mekanisk verkstad. Man köper engelskt gjuttackjern att blanda upp det svenska med, då detta har större styrka än det engelska. Man blandar upp det engelska med det utskottstackjern, som stod qvar efter fabrikationen, och får derigenom en tillverkning, som är för bruket synnerligen förmånlig. Det är också därför, som det önskar att icke få någon tull. I detta afseende är detta bruk i samma ställning som en mekanisk verkstad.

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)

Under dessa förhållanden synes det mig svårt att fatta, hvarför man vill åsätta denna tull, som gagnar ingen men som i alla fall pålägger svenska invånare en beskattning, som är onödig. Med stöd häraf ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till herr Collanders m. fl. reservation.

I detta yttrande instämde herrar *Centerwall* och *Eriksson* i Elgered.

Herr Jansson i Krakerud: Då denna fråga är temligen väl utredd, skall jag för min del icke yttra många ord.

Jag ber emellertid att få fästa den ärade talarens på skarborgsbänken uppmärksamhet derpå, att hvad han yttrade derom, att den, som vill skydda den svenska näringen, bör vara med om en tull på tackjernnet, icke eger någon giltighet. Jag kan upplysa honom derom, att det i förevarande fall icke finnes någon svensk näring att skydda, helt enkelt af det skälet, att en dylik tackjernstillverkning för närvarande icke förekommer i vårt land och, såsom redan är påpekadt, icke heller kan komma till stånd. Derjemte ber jag att få nämna, att orsaken, hvarför man hör talas om svenskt gjuttackjern, är att söka deri, att under de första dygnen, då man blåser på en hytta, man icke kan sätta på så mycket malm på kolen, enär pipan icke tål vid det. Under de första dygnen får man därför grått tackjern, s. k. mjukt tackjern, och detta beror, som sagdt, derpå, att man måste sätta på en mindre mängd malm, till dess pipan kommit i normalt skick och tål en lagom malmsättning. Sedan man sålunda drifvit upp pipan till det normala, ökas malmsättningen, och då tillverkas smidestackjern. Det gråa tackjern, som tillverkas under de första åtta dagarne, kallas vanligen drefjern. Detta drefjern säljes då

Ang. tull å tack- och barlastjern m. m. till gjuterierna och användes, tillsammans med engelskt tackjern, till gjuttackjern.

(Forts.)

Under sådana förhållanden kunna herrarne mycket väl finna, att åsättande af en tull för att skydda en under åtta dagar pågående jernstillverkning vid hvarje hytta i vårt land helt enkelt är att anse som ett nonsens. Ty sedan man drifvit upp masugnen till en sådan sättning, att man kan tillverka smidestackjern, lär det väl icke finnas någon förnuftig människa, som skulle vilja nedbringa denna tackjernstillverkning så, att man tillverkade ännu mera grått jern. Detta skulle nemligen betinga högre kostnader än tillverkningen af smidestackjernet, ty då man i förra fallet måste inskränka malmsättningen, erfordras en större mängd kol för det gråa jernet, än för det hvita smidestackjernet. Det blir följaktligen dyrare att tillverka gjuttackjern än att producera smidestackjern. Nu varierar priset på smidestackjern mellan 5 och 6 kronor för centner, under det att det engelska gjuttackjernet står till ett pris af 1,50 à 2 kronor för centner. Jag hemställer då till den ärade talaren på skaraborgsbänken, huruvida han, derest han hade en hytta, vid hvilken han tillverkade tackjern, som gälde 5 à 6 kronor per centner, och äfven innehade ett gjuteri, för hvars behof han kunde inköpa tackjern till pris af 1,50 à 2 kronor per centner, icke skulle vara så pass god finansmänniska, att han sålde sitt eget tackjern för 5 à 6 kronor per centner och i stället inköpte engelskt jern för 1,75 à 2 kronor per centner. Detta är ett så enkelt tal, att jag nästan tycker, att äfven den, som har den allra starkaste barnatro på skyddstullarne, borde kunna inse, att det är orimligt att ha en tull på tackjern.

Med anledning häraf ber jag att få yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till reservationen.

Herr Berndes: Jag blef uppkallad af mina ärade vänner på vermlandsbänken. Det är visserligen känt, att det engelska gjuttackjernet har sådana egenskaper, att det för vissa ändamål är så godt som oundgängligt; men att det svenska jernet skulle vara dåligt och det deraf förfärdigade gjutgodset blifva sprödt och icke hållbart, det var en nyhet. I allmänhet vet man, att, då det gäller att få en stark vara, kan vårt svenska jern icke undvaras. Det förhåller sig nemligen, såsom herr Fredholm redan nämnt, på det sättet, att ett extra starkt gjutjern icke tål mer än 25 procent engelskt jern. Jag erkänner mycket gerna, att denna tull, på vanligt sätt betraktad såsom en skyddstull, afsedd att befrämja den svenska tackjernstillverkningen, är af underordnad betydelse, enär vi i bergslagerna icke tillverka något egentligt gjutjern. Dock finnes det en trakt, der man kan tillverka sådant, nemligen Småland, med dess lager af sjö- och myrmalmer, som äro tillräckligt fosforhaltiga för att kunna användas vid beredandet af mjukt gjutjern.

Jag ber i detta sammanhang att få anmärka gent emot den andre talaren på vermlandsbänken, som sade: »jag känner ej *en enda hytta*, som är nedlagd, därför att den ej kan tillverka gjutjern». Deremot vet jag en hytta, som är fullt duglig att dragas på, men står obegagnad, och i hvars granskap ligga stora högar sjö- och myrmalmer, som nu äro utan användning. Jag erkänner emellertid, som sagdt — trots detta förhållande, att man i Småland kan tillverka sådant gjutjern — att den ifrågsatta tullen, från allmän synpunkt sedd, icke är af så stor vikt med hänsyn till den hjälp, som derigenom kan beredas de svenska tillverkarne uti konkurrensen med de engelska.

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)

Utskottet har stödt sig på tullkomiténs uttalande, och denna komité yttrar sig om tackjernstullen endast såsom varande ett medel för de svenska jern tillverkarne att kunna konkurrera med de engelska.

Men det finnes en annan sida af saken. Tullkomitéen säger bland annat, att man icke kan vid tullbehandlingen göra skilnad mellan gjuttackjern och smidestackjern, och vore detta dessutom fullkomligt ändamålslost, »*enär det ej gerna kan ifrågakomma att hit införa smidestackjern*». Mine herrar, hvem är det, som svarar för det? Det borde visserligen icke komma i fråga, men hvem kan garantera, att så icke sker? För en del år sedan inträffade det, att ett svenskt jernverk tog in, jag tror det var *belgiskt* göt och valsade ut det. Efter utvalsningen hette det, att jernet var svenskt, ehuru det naturligtvis genom nämnda process ingalunda hade förlorat sin egenskap att vara belgiskt.

I fråga om tackjern ställer sig saken mera invecklad. Man kan ju hopblanda tackjern af olika slag uti hvilken proportion som helst; man kan i det svenska tackjernet inblanda annat sådant jern till en mängd af till exempel 10 eller 20 procent för att deraf bereda svenskt stångjern. I tider, då priset på denna vara är lågt, kan det nog hända, att någon tager sig för att uppblanda det svenska tackjernet med annat tackjern för att derigenom minska tillverkningskostnaden, ty hvad som förekommit med afseende å göt kan också komma i fråga i detta fall. Ett dylikt förfarande må nu stå för vederbörandes egen räkning, men produkten skulle dock gå ut som svenskt jern och kunna misskreditera den svenska varan, och detta anser jag skulle lända till större skada, än om vi lemnade allt tackjern tullfritt. Här synes en stor fara föreligga, och kunna vi genom att åsätta denna lilla tull förminska frestelsen att begå ett dylikt streck, hvorigenom hela vår jern tillverkning kan komma i misskredit, så röstar jag gerna för utskottets förslag.

Herr friherre Bonde: Herr talman, mine herrar! Jag hyser verkligen den höga tanken om det stora flertalet af denna kammares skyddsvänner, att jag icke misstänker de skäl, som anfördes

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

af den förste ärade talaren på skaraborgsbänken, kunna på dem hafva utöfvat någon synnerlig inverkan. Jag kan nemligen icke finna dessa skäl vara af den talande beskaffenhet, att de skulle kunna förmå någon att ändra sin öfvertygelse i denna fråga, uti hvilken jag är viss, att de allra flesta skyddsvänner hysa frihandelsvänliga åsichter. Jag skall icke upptaga till bemötande alla de skäl, som af honom blefvo anförda, ty jag måste erkänna, att hans anförande hade åtminstone den fördelen med sig, att det framkallat en lång rad af talare från det motsatta lägret, hvilka uttömmande bemött de skäl, som talaren på skaraborgsbänken framlagt.

Det enda jag ber att få påpeka, är det egendomliga förhållande, att han såsom en fördel af tackjernstullen anförde, att under den tid, då sådan tull var åsatt, exporten af det svenska tackjernet ökats, under det att importen af det engelska icke minskats, utan snarare ökats. Huru detta kan anses bero på tullen, förstår jag icke alls, ty om den svenska tackjernsexporten ökats, lär väl anledningen dertill vara att söka uti jernmarknadens förbättring i allmänhet, och derpå har en tullsats på i Sverige infördt engelskt jern icke det allra ringaste inflytande.

Nämnde talare anförde, märkligt nog, icke det skäl, som åberopades, då det gälde tullarne å läder och å potatis, nemligen att, då tackjernstillverkarne vilja hafva en tull på sin vara, så böra de också få det. Här förelåg nemligen icke någon slags petition. Här förelågo endast motioner, dels af en representant, visserligen för ett bergslag, i denna kammare, dels ock af en annan representant, ehuru icke för något bergslag, i Första Kammaren. Något slags petition från bergsbrukssidkarne eller tackjernstillverkarne förelåg i allt fall icke.

Vi hörde här nyss en tackjernstillverkare, herr Berndes, yttra, att han ansåg denna tull vara af mycket liten betydelse för tackjernstillverkarne. Då jag också kan anse mig representera tackjernstillverkarne, ber jag att af egen erfarenhet få säga, att denna tullsats för oss icke har den ringaste betydelse, och att jag icke alls, i likhet med den nyss omtalade sölvesborgsfabrikanten, skulle vilja sätta mitt namn främst på en petitionslista angående återinförande af tackjernstullen. Våra tackjernspris hafva, som bekant, i år stält sig någorlunda bra, visserligen icke så bra, som man skulle önska, men hafva likväl, i trots deraf att tullen blifvit borttagen, icke sjunkit, utan fortfarande varit i stigande. Detta är ett bevis för att tullen icke alls äro af någon betydelse för tillverkarne.

Här har anförts af en talare, att flera skyddsvänner uttalat sig mot tackjernstullen, och bland dessa hafva två framstående auktoriteter åberopats, nemligen herrar Åkerman och Styffe. Jag ber att i detta hänseende få påminna kammaren derom, att då i dag på förmiddagen denna fråga förevar i Första Kammaren,

uttalade sig en skyddstullvän, och det just den finansminister, som år 1892 för Riksdagen framlade förslag om införande af tackjernstull, nemligen friherre von Essen, *mot* dess återinförande. Han erkände, att de skäl, som han då ansett tala för tullens införande, icke vore giltiga eller åtminstone nu icke qvarstode, och hade därför öfvergått på deras sida, som anse denna tull icke vara lämplig.

*Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)*

Jag skall slutligen med ett par ord be att få bemöta den allra senaste talaren.

Såsom herr Pegelow framhållit, är det engelska gjuttackjernet af alla erkändt vara ett helt annat material, en helt annan vara än vårt svenska gjuttackjern. Det engelska gjuttackjernet kan icke konkurrera med vårt, men är nödvändigt för helt andra ändamål. Nu hade emellertid den senaste talaren tänkt sig, att man skulle kunna hit importera äfven smidestackjern och uppblanda detta med vårt eget samt derigenom förderfva vårt goda svenska jern och misskreditera detsamma på den utländska marknaden. Häri synes dock icke ligga någon fara, ty jernmarknaden är för närvarande sådan, att det icke läser finnas någon köpare af svenskt jern, som icke någorlunda undersöker jernet, innan han köper det, och om han finner, att det är förfalskad, vänder han sig åt annat håll, der han kan få oförfalskad vara. Detta tal om att man, genom att inköpa sämre tackjern och uppblanda det med vårt eget, skulle kunna förfalska varan, tror jag därför vara ett fåvitskt tal, som icke alls behöfver skrämma någon.

Då frågan nu blifvit så noggrant debatterad i denna kammare, och då jag är alldeles öfvertygad, att kammaren, som jag hoppas utan votering, kommer att afslå den begärda tullens återinförande, skall jag intet vidare tillägga. Då jag emellertid, på de skäl jag anført, anser den ifrågavarande tullen icke vara behöflig eller på något sätt gagnande för den inhemska tackjernstillverkningen, och då den å andra sidan med säkerhet kan anses vara mycket skadlig för vår nu uppblomstrande maskinindustri och växande export af maskiner, som jag hoppas skall komma att ytterligare utveckla sig, kan jag, herr talman, icke annat än förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Collanders m. fl. reservation.

Herr Collander: Jag hör, att herrarne börja blifva otåliga, och jag skall därför endast be att såsom afbrott i våra allvarliga förhandlingar få berätta en liten historia. Det är en gammal historia, för hvars autenticitet jag visserligen icke vågar gå i god, men hvilken dock, såsom våra nabor i Danmark skulle säga, är *godt lavet*. När man hör representanter från Bergslagen anhölla, att den nu föreslagna tullen icke måtte påtvingas dem, utan att de måtte befrias ifrån den, har just denna historia runnit mig i hufvudet.

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)

Det var en gång, som, enligt hvad historien berättar, den frejdade skalden Björnstjerne Björnsson befann sig i Rom med sin familj. Han gjorde då i sällskap med familjen ett besök i sextinska kapellet. Detta är, som herrarne torde hafva sig bekant, försedt med utmärkta takmålningar, och för att man beqvämt skall kunna taga dessa i betraktande, är det på golfvet anordnad med mattor o. d., så att de besökande kunna ligga på rygg och betrakta konstverken. Han hade då äfven sin son med sig, en hurtig pojke, som fann taflorna mindre intressanta och mera tyckte om att se på annat. Men då påstås det, att fadern skall hafva tryckt ned honom till golfvet och sagt: »Du måste njuta af detta skådespel». Det förefaller mig nu, som om mina vänner på skyddssidan ville säga till de mekaniska verkstäderna: »Ni måste njuta emot er vilja».

Herr Bergendahl anförde i sitt yttrande en sak, som var rätt egendomlig. Han påpekade nemligen, att de mekaniska verkstäderna vunnit en så stor utveckling under den senaste tiden — att detta är glädjande, derom äro vi väl alla öfverens — att det för dem icke skulle hafva så mycket att betyda, om man pålade dem denna lilla broms. Ja, mine herrar, jag har åtminstone hittills trott det vara skyddsvännernas ifrigaste önskan, liksom det är frihandelsvännernas, att befrämja våra näringar, så att de må kraftigt utveckla sig, och icke, att man skulle passa på och lägga broms på dem, så fort som de gå framåt. Detta är ett nytt vattenskott på det protektionistiska systemet, som visst icke tillhör trädets stam, utan är ett falskt skott.

Jag har icke vidare att tillägga.

Herr Andersson i Olsbenning: Herr talman, mine herrar! Hufvudsyftet med min motion är, att man genom den ifrågasattande tullens återinförande bör söka motverka öfverflödigt införsel af utländskt jern, så att deraf icke importeras mera än hvad som är oundgängligen nödvändigt. Våra jern tillverkare, särskildt de mindre, skola derigenom få så mycket större afsättning för sitt jern. Och ju mera jern vi tillverka, ju större blir malm- och kolåtgången. Hvad särskildt gjuttackjernet vidkommer, kan man dertill använda malmer, hvilka icke så väl lämpa sig för smides-tackjern. Tullskyddet i fråga skulle således icke allenast blifva till gagn för jern tillverkarna, utan också indirekt gagna grufhand-teringen och kolproducenterna. De gjuterier, som ligga inuti landet, skulle äfven genom den nu ifrågasatta tullen få bättre förmåga att uthärda konkurrensen med de stora gjuterierna i våra större hamnstäder, hvilka genom barlastjernet hafva lättare och billigare tillgång till det utländska jernet. Kunna nu genom denna tull vilkoren för gjuteriernas handtering blifva mera lika, skadar detta hvarken vår industri eller konsumenterna af gjuteriernas produkter.

På grund häraf får jag värdsamt anhålla om bifall till utskottets förslag.

Ang. tull å tack- och barlastjern m. m.

(Forts.)

Herr Elowson: Det är intet tvifvel underkastadt, att en viss ensidighet vidlåder den tullpolitik, som för närvarande är rådande i vårt land. Man märker detta på dagliga och vanliga företeelser, men på ett synnerligen märkbart sätt visar sig detta i och med det nu väckta förslaget om återinförande af tullen å tackjern.

Då denna tull år 1892 infördes, antogs meningen vara den, att tackjernstillverkarne skulle få ett högre pris för sin vara. Det visade sig emellertid, att detta mål alldeles förfelades. En talare har här redan förut anmärkt, hurusom tullen icke hade på det svenska tackjernnet den ringaste inverkan. Jag har här en uppgift, som visar, att svenskt gjuttackjern, fritt ombord i Mälarehamn år 1892, före tullens åsättande kostade 70 kronor per ton, och lika mycket kostade det efter tullens införande. I fråga om svenskt smidestackjern stälde sig prisen sålunda, att det, fritt ombord i Mälarehamn, före tullens införande kostade 60 å 62,50 kronor per ton och efter tullens införande 60 å 61,50 per ton. Den åsatta tullen visade sig således icke ega någon förmåga att åstadkomma den prisstegring å produkten, som det ju är en synnerligen vigtig sträfvan för protektionisterna att åstadkomma. Men enligt samma uppgifter kostade engelskt tackjern i svensk hamn år 1892 före tullens införande 45 kronor per ton och efter tullens införande 53 kronor per ton, hvadan således priset på engelskt tackjern höjdes med hela tullen, 8 kronor per ton.

Gör man sig nu den frågan, hvem som betalar denna tull, så lär väl svaret blifva, att densamma i första hand erlægges af gjuterierna och de mekaniska verkstäderna, hvilka förskottera densamma. Gjuterierna och de mekaniska verkstäderna förädla den importerade varan till åtskilliga artiklar, såsom kokkärn, plogar, tröskverk, hackelsemaskiner etc. Köparne af dessa redskap och maskiner få nog sedermera betala till egarne af gjuterierna och de mekaniska verkstäderna de högre pris, som tullen medfört. Uppenbart är, att hvarje fabrikant vill hafva ersättning för alla sina utlägg, för inköp af råmaterialet, arbetslöner, administrationskostnader, räntor å lån och vinstutdelning till egarne. Och det, som väl säkrast inverkar på priset å den färdiga varan, är priset på råmaterialet.

En höjning af råmaterialets pris länder icke till någon vinst för en enda person här i landet, då det ju visat sig, att priset på svenskt tackjern, vare sig det kallas smidestackjern eller gjuttackjern, icke röner något inflytande af tullen. Det engelska tackjernnet är deremot mycket känsligt för denna tull, och det är de, som konsumera artiklar från gjuterierna och de mekaniska verkstäderna, som i sista hand få betala densamma. Äfven kan det

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

hända, att de mekaniska verkstäderna sjelfva få vidkåunas någon del af tullen, enär de bättre verkstäderna åtminstone söka att få export för sina tillverkningar på den utländska marknaden. Det är ju gifvet, att den utländske köparen icke tager någon som helst hänsyn till den tull å råmaterialet, som blifvit åsatt detsamma här i Sverige. Jag känner specielt ett leveranskontrakt, som uppgjordes af en svensk verkstad med en firma i Paris, hvarvid köparen naturligtvis endast tog hänsyn till de pris, som gälde på den engelska och i allmänhet på den utländska marknaden. Skall man betala tull för införande af engelskt tackjern och sedan exportera de färdiga artiklarna, blir tullens enda verkan den, att den tillfogar oss en nationalförlust.

En talare, representanten för södra Vadsbo härad, har nu sagt, att man skulle kunna använda svenskt gjuttackjern i st. f. engelskt. Detta har emellertid blifvit vederlagdt af så många talare, att jag icke behöfver mer än fästa uppmärksamheten uppå, att det svenska gjuttackjernet icke eger de egenskaper som det engelska. Det svenska gjuttackjernet är ej så lättflytande; man kan ej med detsamma blanda skrot och dylikt, hvilket man kan göra med det engelska. Särskildt torde böra påpekas, att för vissa gjutgodspjeser, särdeles sådana som äro af tunnare beskaffenhet, det engelska gjutgodsjernet är alldeles nödvändigt. Det kan således icke finnas något rimligt skäl för åsättandet af en tull å tackjern.

En talare på södermanlandsbanken nämnde under debatten öfver den föregående punkten af betänkandet, att det i allmänhet gestaltar sig så, att de tullskyddade näringarna frambringa alster, hvilka icke uppfylla alla önsknningar i afseende på *qualiteten*. Beträffande tullen på tackjern kan jag icke finna annat, än att ett åsättande af en sådan tull skulle utöfva ett förlamande inflytande på en verksamhet, som är utaf den art, att de flesta eller till och med alla näringar bero af densamma i väsentlig grad. Den verksamhet, som skulle förlamas genom ett beslut om åsättande af tull å tackjern, det är, herr grefve och talman, det menliga förståndets verksamhet, och jag anhåller därför i det sunda förståndets namn om fortfarande tullfrihet å tackjern.

Herr Göthberg: Jag lofvar herrarne att fatta mig mycket kort, ty jag har en synnerligen stor respekt för att yttra mig här i kammaren, särskildt vid denna sena timme. Men jag har blifvit uppkallad af en talare på sörmlandsbanken, brukspatron Berndes, hvilken påstod, att jag skulle hafva lemnat origtiga uppgifter, då jag sade, att det för närvarande icke tillverkas något gjuttackjern vid någon hytta i Sverige. Men enligt mitt förmenande har herr Berndes gifvit mig alldeles rätt, ty det enda exempel, han anförde, gälde en hytta, som *nu* blifvit byggd, och kring hvilken sjö- och myrmaher finnas i riklig mängd, och vid denna hytta *vore man*

betänkt på att tillverka dylikt tackjern. Således eger *för närvarande* ingen sådan tillverkning rum. Och hvad tillverkningen af gjut-tackjern beträffar, torde man nu vara temligen öfverens om, att sådan tackjern icke kan med ekonomisk fördel tillverkas i vårt land.

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.
(Forts.)

Samme talare har uttalat en farhåga för, att detta engelska tackjern skulle kunna användas till att blanda ut vårt svenska jern med, då vi göra smidesjern. Men då kom den tanken för mig: kan man här i Sverige göra engelskt koksgjuttackjern och framställa det så, att det kan konkurrera med det engelska, hvarför är det då icke lika stor fara för, att man skall använda det sämre tackjernet och använda det till utblandning vid förfärdigande af smidesjern? Men deruti att ingen sådan hytta kommit i verksamhet, tycker jag mig se ett skäl för, att det ej är fördelaktigt att i vårt land tillverka sådant tackjern.

Herr Fredholm: Jag skall icke blifva långvarig; men då skäl som äro argument anföras, bör man icke lemna dem obevarade, i synnerhet om de anföras af fackmän.

En talare på stockholmslänsbänken har framhållit såsom ett motiv, hvarför tull på tackjern borde införas, att utan en sådan tull en lockelse att hit införa smidestackjern skulle uppstå, och att derigenom vårt svenska jern skulle misskrediteras på världsmarknaden. Jag medgifver, att detta kan vara en fara, men faran ligger ej deruti, som den näst följande talaren, så vidt jag ej missförstod honom, antog, eller att man med utländskt smidestackjern skulle blanda upp vårt svenska träkolstackjern och på så sätt göra detta misskrediteradt på världsmarknaden.

Nej, faran ligger deri, att utländskt smidestackjern eller göt hit införes och deraf tillverkas s. k. kvalitetsjern, hvilket sedermera försäljes på världsmarknaden under namn af svenskt jern med svenskt märke. Men den faran tror jag icke, att man kan förebygga genom en tackjernstull. Det enda medlet mot den faran lär väl vara att gå till väga på samma sätt, hvarpå man tillvägagick vid det af talaren här nyss anförda exemplet på ett sådant missbruk, nemligen att inför allmänna opinionen stämpla hvarje sådant tilltag med den kraftigaste ovilja. Det var också därför, att man vid det nämnda tillfället så tillvägagick, som det försöket upphörde.

Herr Brodin: Med anledning af talarens på skaraborgsbänken anförande, skall jag be att få säga några ord.

Han yttrade sin förvåning och sitt beklagande öfver, att en så rättrogen tullvän som öfverdirektör Styffe reserverat sig mot tull å tackjern. Men då torde det vara förlätligt, om *andra* uttrycka *sin* förvåning öfver, att de ortodoxa tullvännerna så mycket ifra för ett återinförande af denna tull, oaktadt en sådan fackman som öfverdirektör Styffe, som så väl känner till denna tull och dess verkningar, uttalat sig mot densamma.

Ang. tull å
tack- och bar-
lastjern m. m.

(Forts.)

Samme talare uttryckte också sin förvåning öfver att tackjernstullen icke hade förökad gjuttackjernstillverkningen i Sverige. Med anledning deraf skall jag be att få upplysa, att man fått ett surrogat för tackjernet, nemligen stål, som numera i högst betydlig grad användes vid gjutning i stället för tackjern, så att det nu finnes flera verk i Sverige, som sysselsätta sig med stålgjutning och hafva fullt upp med arbete. Detta är en vigtig orsak till, att det svenska gjuttackjernet icke gjort större uppsving på grund af tullen, hvartill dessutom kommer — såsom flera talare upplyst — den omständigheten, att det svenska tackjernet icke kan täfla med det engelska. Då emellertid denna fråga af föregående talare blifvit så väl utredd, skall jag icke vidare yttra mig derom; men jag skall be att få erinra om, att jag för öfrigt icke tror, att det är någon svårighet att få afsättning för svenskt träkolstäckjern. De, som kunna tillverka sådant, få nog också sälja det. Men hufvudsaken är, om de kunna för ett skäligt pris anskaffa det träkol, som behöfves. Det är *der* pudelns kärna ligger. Ty kunde blott tillräckligt med träkol för skäligt pris erhållas, då skulle så många masugnar, som finnas, få full sysselsättning med tillverkning af träkolstäckjern.

Gent emot talaren på stockholmslänsbanken, brukspatron Berndes, skall jag be att få säga, att hans yttrande förvånade mig. Han, såsom varande fackman, skulle väl ändå inse, att det är nära nog omöjligt, att en svensk tillverkare, som har ett märke, som är känt på världsmarknaden, skulle vilja fuska bort det på det vis, som han alluderade på. Ty hvar och en af de svenska tillverkarna har sitt märke, som köparen mycket väl känner till; och får denne icke under det eller det märket samma kvalitet, som han fått förut, så blir det baklexa. Om en tillverkning af sämre vara börjar, och ett nytt märke sättes på, så begär nog köparen först prof, innan han köper varan, och utfaller det icke till hans belåtenhet, så blir det åter baklexa. För öfrigt är det andra, som fuska i denna sak, nemligen våra vänner tyskarne och belgierne, som icke underlåta att sätta svenskt märke på sina tillverkningar och sålunda misskreditera oss i Ostindien. Men mot en sådan konkurrens torde nog icke en tackjernstull hjälpa.

På grund af hvad jag nu sagt och på grund af hvad här anförts från flera andra håll, skall jag be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr Waldenström: Här har blifvit sagdt, att den ifrågasvarande tullen icke skulle för våra gjuterier medföra någon menlig inverkan, under det att deremot tackjernstillverkningen af densamma skulle hafva stor fördel. Med anledning deraf anser jag mig böra meddela innehållet af ett bref, som jag i dag erhållit från en af vårt lands störste gjuteriegare. Han skrifver:

»Det vore i sanning att beklaga, om denna motion skulle få framgång, och vi återigen skulle få tull på en råvara, som vi ovilkorligen behöfva taga utifrån för vissa ändamål».

»Den föreslagna tullen kommer ej heller att verka som skyddstull utan som finanstull, ty om den också vore dubbelt så stor som den föreslagna, skulle den ej verka skyddande, emedan det engelska jernet ändå är billigare. Vi få därför återigen betala denna tull till statskassan, utan att vi dermed gjort någon svensk bruksegare någon nytta, och detta vore beklagligt.

»Det skall icke kunna bevisas att, medan tackjernstullen existerade, ett enda kilogram mindre importerades till vårt land än före tullens tillkomst.

»I händelse den tull, som nu är föreslagen, skulle åsättas, kommer jag att få betala 16,000 kronor till statskassan för min råvara, utan att detta föranleder mig att köpa ett enda kilogram mera af svenskt jern för det.»

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll herr Collanders m. fl. reservation i denna del.

Beträffande derefter *punkten 5* anförde:

Herr Collander: Efter den utgång, som föregående punkt erhållit, skall jag be att få äfven i nu föredragna punkt yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Med bifall till detta yrkande afslog kammaren utskottets hemställan samt biföll herr Collanders m. fl. reservation i denna del.

Punkterna 6 och 7.

Ang. tullen å skodon.

Med tillstyrkande af de af herrar *Söderberg* och *Anderson* i Tenhult i deras ofvan omförmälda motioner i sådant afseende gjorda yrkanden hemstälde utskottet:

6:o att Riksdagen måtte, med bifall till motionerna, i hvad desamma afse tullsatsen för skodon, ej specificerade, andra slag, höja samma tullsats till 2 kronor för kilogram; och

7:o att, för den händelse förhöjd tullsats åsättes nyssnämnda artikel, Riksdagen derjemte måtte besluta, att denna tullförhöjning skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville så fort ske kunde förordna om beslutets trädande i kraft.

Ang. tullen å
skodon.
(Forts.)

Jemväl i fråga härom hade reservationer afgifvits dels af herr Collander och hans medreservanter, hvilka yrkat: att nuvarande tullsats för skodon, andra slag, 1 krona för kilogram, måtte bibehållas oförändrad; samt att motionärernas yrkande angående tiden för tillämpningen af den utaf dem föreslagna tullsatsen å nämnda varor icke måtte af Riksdagen bifallas;

och dels af herr Fredholm.

I fråga till en början om punkten 6 anförde:

Herr Fredholm: Då frågan om denna tull, efter att hafva varit före på bevillningsutskottets första afdelning, derifrån inkom till utskottet, var afdelningens tillstyrkande af tullen åtföljdt af en motivering af följande lydelse: »Då vid bifall till utskottets förslag om tullförhöjning för beredda hudar och skinn jemväl tullen å skodon måste såsom en följd deraf höjas, finner sig utskottet föranlätet hemställa om en dylik höjning, i hvilket afseende den föreslagna tullsatsen synes utskottet ändamålsenlig». Jag tillät mig då inom utskottet framhålla, att lika riktig som jag ansåge den första delen af denna motivering vara, nemligen att, om tullen på läder höjdes, jemväl tullen å skodon måste såsom en följd deraf höjas, lika riktigt ansåg jag det af utskottet vara att i afseende på höjningens storlek såsom motiv endast anföra, att den föreslagna tullsatsen syntes utskottet ändamålsenlig. Jag ville nemligen, att utskottet skulle gifva något skäl för att tullsatsen bestämdes just till 2 kronor per kilogram. Det var på grund af denna min framställning, som utskottet skref om motiveringen i syfte att anföra något skäl för att tullsatsen sattes så högt som till dubbla förutvarande beloppet. Men för en sådan motivering kunde utskottet icke hitta på något bättre än att gå tillbaka till 1888 års tullkomité och trycka af hvad den sagt i frågan. Denna komité anför som motiv för den af densamma föreslagna tullsatsen en utredning rörande vigten af ett dussin vanliga fruntimmerskängor, deras värde i utlandet och tullen å råvaran samt kommer på grund af detta till det resultatet, att det föreslagna tullskyddet 2 kronor blefve föga mer än 6 procent af varuvärdet. Märken, ett så underbart sätt att resonera! Hvad vill man genom denna tull skydda? Jo, skomakeriarbetet. Men ändå låter man skyddet omfatta icke blott arbetet utan äfven den råvara, som inköpts. Skola skomakarne alltså hafva skydd äfven därför att de köpa råvaran? — Om råmaterialet utgör hälften af varans värde, och om således $\frac{1}{2}$ utgöres af värdet på arbetet, blir ju tullskyddet på arbetet icke 6 % utan 12 %.

Granskar man vidare sättet, på hvilket utskottet begagnat sig af denna tullkomiténs motivering, skall man finna, att då tull-

komitén skref sitt betänkande och gjorde sin beräkning, var tull- *Ang. tullen å*
satsen på skodon 94 öre pr kg., men oaktadt skodonstullen sedan *skodon.*
dess höjts, har utskottet ej gjort sig besvär med att justera sin *(Forts.)*
beräkning efter den nuvarande tullen, som är 1 krona pr kg.
Hade så skett, skulle ju skyddet för skomakeriarbetet i stället för
att enligt utskottets uppgift vara 12 % nu hafva utgjort 14 %.

I förbigående vill jag säga, att, eftersom jag gillar första
delen af utskottets motivering eller den, att, när man har höjt
tullen på råvaran, deraf äfven bör följa en höjning af tullen å
det färdiga fabrikatet, så förefaller det mig bra besynnerligt, att
utskottet förbisett, att en höjning af lädertullen ej blott bör med-
föra en höjning i tullen å skodon, utan äfven en höjning i tullen
på sadelmakeriarbeten, för hvilka ju lädret också är råvara. Om
det nemligen förhåller sig så, att hvarje tullsats, som blir före-
slagen på grund af tullkomiténs betänkande, är så väl afvägd,
som man alltid har framhållit, så är det ju klart, att denna
harmoni skall blifva rubbad, när man höjer tullen på läder, men
ej gör motsvarande höjning i tullen å sadelmakeriarbeten.

Hvad storleken af den föreslagna tullen å skodon beträffar,
så vill det synas mig — för så vidt tullförhöjningen å skodon
endast skall vara en följd af tullförhöjningen å läder — hafva
varit för utskottet nödigt att visa, huru mycket läder ingår i
ett par skodon, d. v. s. icke blott myckenheten af det läder,
som ingår i ett par skodon, sedan de blifvit färdiga, utan äfven
deri inräknadt affallet. Detta borde ha utrönts icke blott med af-
seende å bottenlädret, utan äfven med afseende å ofvanlädret.
Nu är det visserligen ej så lätt att af skomakare få en sådan upp-
lysning, men i detta särskilda fall har slumpen gjort, att jag har
qvar ett nummer af Nya Dagligt Allehanda för år 1892, och i
detta nummer förekommer en kalkyl öfver skodonstillverkningen,
som uppenbarligen är lemnad af samma fackman som meddelat
komitén de upplysningar, hvarpå den grundat sin kalkyl, ty alla
siffror, som äro gemensamma, stämma öfverens.

Efter tagen kännedom om dessa uppgifter visar det sig, att
affallet kan antagas uppgå till 15 å 20 % af hela läderåtgången,
och att det alltså till 1 kg. skodon åtgår omkring 1.20 kg. läder,
hvaraf ungefär $\frac{2}{3}$ är bottenläder och $\frac{1}{3}$ ofvanläder. När nu priset
på bottenlädret kommer att genom den föreslagna tullen höjas
med 16 öre per kg., och tullen på ofvanlädret kommer att ökas
med 18 öre per kg., skall man finna, att tullhöjningen å ett
kilogram skodon blir med afseende å bottenlädret 12.8 öre, och
med afseende å ofvanlädret 7.2 öre eller tillsammans 20 öre. 20
öre pr kg. är således det belopp, hvarmed priset på skodon kommer
att ökas genom höjningen af tullen å läder. Om man med an-
ledning deraf föreslog att höja tullen på skodon till kronor 1:20
per kg., så kunde deremot ingen anmärkning med fog göras.

Men, säger man, denna kalkyl är vansklig. Nå, låt oss då

Ang. tullen å skodon. — för att ej göra oss skyldiga till felräkning och orsaka olägenhet för skomakeriyrket — höja tullen å skodon till 1: 25 pr kg. Men denna tullförhöjning är något helt annat än att utan motiv helt enkelt föreslå skodonstullens höjning från 1 till 2 kr. Ett antagande af sistnämnde tullsats vore detsamma som att föreslå en höjning i tullskyddet för skomakeriarbetet från 14 till 28 %.

Hvad åter beträffar frågan, om det nu är så nödvändigt att skydda skomakeriarbetet mer än hvad det är skyddadt, så kan ju ett svar å denna fråga i vissa fall vara tvifvelaktigt. Hvad beträffar handtverksskomakarne, tror jag icke, att de skulle få någon nytta af en höjd skyddstull. Ty om det är riktigt, hvad man påstått, att hvar fjerde person har sådana fötter, som svårigen kunna inpassas i maskingjordade skodon, så blir det alltid denna del af allmänheten, som, oberoende af tullen, får beställa sina skor hos en handtverkare. Deras kundkrets tror jag därför icke skulle genom ett höjdt tullskydd hvarken minskas eller ökas, och deras pris å skodon bestämmes i alla fall af det pris, som de kunna fordra för sitt arbete i konkurrens med andra handtverkare.

Den enda nytta, som ett sådant skydd skulle kunna medföra, vore ett skydd för skofabrikationen. Man talar visserligen om att här förekommer en stor import af utländska skodon, men man tyckes icke ha gifvit akt på den stora omgestaltning i skodons-tillverkningen, som under de sista 10 åren inträdt. Under denna tid har nemligen uppstått en stor massa skofabriker. År 1893 voro de 11, som sysselsatte 892 arbetare. År 1894 voro de 14 med 1,218 arbetare. Under det förstnämnda året var tillverkningsvärdet 1,800,000 kr., och under det sistnämnda 2,900,000 kr. Huru mycket dessa fabriker sedan dess utvecklats sig, kan jag icke säga, men jag tager för gifvet, att utvecklingen varit proportionerlig mot de begge nämnda åren. 5 af de förnämsta fabrikerne — såsom jag sade, voro de 11 — hade år 1893 823 arbetare, och deras tillverkning belöpte sig till 1,750,000 kr. Denna fabriks-tillverkning skulle naturligtvis kunna hafva någon nytta af den föreslagna tullen, ty en tull af 2 kr. per kg. skulle vara ungefär detsamma som ett importförbud. Men icke skulle detta lända skomakeriyrket såsom handtverk till någon synnerlig fromma.

Emellertid är det så, att till den stora skoindustrien hör äfven en del af den handtverksmessiga tillverkningen af skodon. Så fans det år 1893 i Kumla i Nerike 119 skomakare, som sysselsatte 50 arbetare. De tillverka skodon för export, bland annat på Norge. Till detta land exporterades år 1893 23,000 kg. skodon, och åren 1894 och 1895 uppgick denna siffra till 32,000 kg. för hvardera året. Denna export upphör naturligtvis nu med mellanrikslagens upphörande, och detta blir ett stort afbräck för de personer, som hittills lefvat derpå, men icke kan denna skada afhjelpas medelst ökad tullskydd å skodon.

På grund af hvad jag nu sagt vill det synas mig alldeles

uppenbart, att den tullsats, som af utskottet blifvit föreslagen, icke står i något rimligt förhållande till den föreslagna tullen på läder. Det kan här vid lag ej ett ögonblick falla mig in att uppträda som någon slags auktoritet. Men för dem, som tycka om auktoriteter, vill jag nämna, att, då tullkomiténs betänkande år 1891 granskades af kommerskollegium och generaltullstyrelsen, uttalade sig dessa myndigheter för att den föreslagna tullsatsen var oskäligt hög, hvarför de föreslogo dess nedsättning till kr. 1: 50. Häraf vill det synas, att den föreslagna tullen ej är rimlig, men när man vill ha en tull, bör man i främsta rummet lägga sig vinn om att få den rimlig.

*Ang. tullen å
skodon.
(Forts.)*

Förgäfves har jag funderat på, huru man skulle kunna vinna rättelse i detta fall. Först hade jag tänkt att få denna fråga återremitterad till förnyad behandling; men då Första Kammaren redan fattat sitt beslut, skulle detta ej tjena något till, ty utskottet skulle blott uppmana kammaren att fatta beslut i frågan. Hvilket beslut borde man då hafva fattat? Jo — förutsatt att tullen på läder gått igenom — skulle jag då velat hafva en tullsats af kr. 1: 25, därför att man då hade fått att rösta mellan 1: 25 och 2 kr. i gemensam votering, och då hade man möjligen haft utsigt att 1: 25 skulle segra. Men då förhållandet är sådant som det nu är, d. v. s. att kammaren redan afslagit lädertullen, så kan jag ej yrka återremiss i syfte att få en höjd skodonstull till stånd. Då sålunda utvägen att genom återremiss vinna af mig önskad rättelse är afskuren, återstår ej något annat än att vid den gemensamma voteringen rösta mellan 1 och 2 kr., och då är det ovisst, huru det kan komma att gå.

Det torde ursäktas mig, om jag, för att ej behöfva begära ordet en gång till, begagnar detta tillfälle att säga några ord, som egentligen ej höra hit, utan till nästa punkt. När jag vid ett föregående tillfälle uttalade mig i fråga om lädertullen och den då ifrågasatta tilläggsafgiften, glömde jag nemligen att framhålla afsigten med detta mitt yttrande. Afsigten var att de herrarne vara goda att göra sig underrättade om huruvida det ej för det svenska näringslivet skulle medföra en skadlig rubbning i bestående förhållanden, om man på det föreslagna sättet låte tullsatsen träda i kraft genast. Jag skall be herrarne att tänka derpå till den blifvande gemensamma voteringen, ty alla dessa punkter, som handla om tilläggsafgift, komma äfven att bli föremål för gemensam votering; och då böra herrarne till dess göra klart för sig, om herrarne vilja, att tullen skall träda i kraft genast eller såsom vanligt den 1 januari nästa år.

Herr Collander: Då, så vidt jag hörde, den föregående talaren icke gjorde något yrkande, skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Swartling: Jag skall fatta mig helt kort, ty jag finner det ej lämpligt att i denna sena timme ingå i något bemötande af herr Fredholms långa anförande. Så mycket mindre skäl har jag också att närmare inlåta mig på saken, som jag nu är viss om att få godt stöd i herr Waldenström, som säkerligen kommer att ställa sig på min sida. Ty han skall väl äfven nu, hoppas jag, åberopa den stora auktoritet, som han nyss framdrog, då det gälde lädertullen, hvilken auktoritet, som herrarne nog minnas, förklarade sig vara en mycket varm vän af mycket hög tull på skodon.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Waldenström: Med anledning af hvad herr Swartling yttrade, skall jag be att få upplysa, att jag *icke alls* kommer att ställa mig på hans sida.

Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren herr Collanders reservation i denna del.

Efter föredragning af *punkten 7* anförde

Herr Collander: Jag ber att få göra samma yrkande som nyss, eller om afslag på utskottets hemställan och bifall till den reservation, som står på sidan 27 i utskottets betänkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan afslogs, och reservationernas yrkande bifölls.

§ 3.

Ang. frihet från stämpelavgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets betänkande, n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelavgiften den 9 augusti 1894.

Efter föredragning till en början af *punkten 1*, innefattande utskottets hemställan, att en af herr *Persson* i Tällberg väckt motion derom, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen angående stämpelavgiften den 9 augusti 1894, att protokoll rörande lagfart å fång till fast egendom skall vara från stämpel fritt, vare sig fångt skett genom giftorätt, arf, köp, gåfva, testamente eller byte, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, icke måtte af Riksdagen bifallas, anförde

Herr *Persson* i Tällberg: Herr talman, mine herrar! Det torde vara något djerft af mig att uppträda mot ett så sällsamt enigt bevillningsutskotts-betänkande som det nu föreliggande, men jag

har dock mina skäl för att, oaktadt denna sena timme, våga ett försök.

Jag vill medgifva, att utskottets motivering är ganska mild, för att icke säga matt. Men då utskottet i sin kläm i alla handlingar klämt ihjel min motion, torde det vara min pligt att söka återkalla densamma till nytt lif.

Jag vill till en början erinra, att det förslag, som jag i min motion framlagt, egentligen icke är något nytt, då Riksdagen redan för 10 år sedan beträddt den väg, som i detta afseende enligt min åsigt leder till det mål, som kallas billighet och rättvisa. Såsom herrarne väl veta, beslöt 1887 års Riksdag, att lagfartsprotokoll skulle vara fritt från stämpel, för fastighet, som bekommits genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen i dess helhet ej uppgick till 1,000 kr.

Sedermera tog 1891 års riksdag ett ytterligare steg på samma väg och beslöt, att lagfartsprotokoll för på samma sätt bekommen fastighet skulle vara från stämpel befriadt, då den egendom, *hvarå lagfart begärdes*, ej uppgick till 1,000 kronors värde.

I detta sammanhang skall jag be att få erinra om innehållet i Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1891. Riksdagen skref då till Kongl. Maj:t och begärde, att möjlighet skulle beredas för mindre bemedlade och obemedlade att bilda egna jordbruk, och Riksdagen sökte i ett afseende förlidet år att lösa den frågan, och det tillkommer icke mig att här säga, om den lösning frågan fick var lycklig eller icke. Men jag har velat erinra om denna Riksdagens skrivelse, ty den har ett visst sammanhang med denna nu föreliggande fråga.

Utskottet påstår, att det skall vara i sällsynta fall det kan komma i fråga, att lagfart sker under sådana förhållanden, att de motivera en nedsättning i stämpelafgiften för protokollen i nu af mig föreslaget syfte. Men jag vet icke, huru detta står tillsammans med den af mig förut citerade riksdagsskrifvelsen, deri Riksdagen uttalar som sin önskan, att möjlighet måtte beredas obemedlade att bilda egna jordbruk. Utskottet säger: »ej sällan förekommer, att förmögna personer inköpa mindre fastigheter för anläggningar af olika slag». Jag hemställer till herrarne, huruvida det kan antagas, att förmögna personer i allmänhet inköpa tomtplatser eller fastigheter, hvilkas saluvärde är så lågt att det understiger 1,000 kronor. Jag vågar påstå, att det skall vara ganska sällsynta fall.

Men så kommer utskottet med ett ännu kraftigare argument: »än mindre anledning synes förefinnas att göra något mildrande undantag för dem, som genom gifva eller testamente blifva egare af fastighet». Jo, det är just i sådana fall, som mildrande omständigheter förekomma, och de fallen äro många, ty det inträffar åtminstone i den ort jag tillhör ganska ofta, att föräldrar åt sina barn öfverlåta fastigheter genom gifvobref, och då blir denna

Ang. frihet från stämpelafgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

(Forts.)

*Ang. frihet
från stämpel-
afgift för lag-
fartsprotokoll
i visst fall.*

(Forts.)

öfverlåtelse fullkomligt öfverensstämmande med arf. Vidare, om det är en person, som står i fjärrare skyldskapsförhållande till fångesmannen än till föräldrar och med dem likställda, har han att betala dubbel stämpel, då gåfvobrevet inlemnas till rätten för lagfarts erhållande.

Hvad testamente vidkommer, är det en något vidlyftigare procedur för bekommande af lagfart å sådana såsom klanderbevis och sådant der och lagfartskostnaderna äro der drygare än hvad förhållandet är vid köp och andra fång i allmänhet, så att de skäl utskottet har anfört mot min motion kan jag icke finna vara några talande skäl, utan tvärt om.

Jag har dessutom ett annat skäl, som motiverar en ändring i stämpelförordningen, särskildt hvad landsbygden beträffar. Jag vill särskildt framhålla, att köp af sådana fastigheter, hvilkas taxeringsvärde understiger 1,000 kronor, nästan uteslutande förekomma på landsbygden, då det deremot är ytterst sällan, att dylika små fastighetsköp förekomma i städerna. Nu är det så, att stämpelafgiften för lagfartsprotokoll vid underdomstol på landet utgör 2 kronor för första arket samt kr. 1,50 för hvart och ett af de öfriga arken, då deremot vid underdomstol i stad denna stämpelafgift utgör endast 1 kr. för första och andra arket och kr. 1: 25 för hvardera af de öfriga.

Således kan jag icke finna, att den nu gällande stämpelförordningen är af sådan beskaffenhet, att den icke skulle behöfva någon rubbning, särskildt af de humanitetsskäl jag i min motion framhållit.

Kanhända att på vissa orter i vårt land dessa lagfartskostnader icke äro så synnerligen betungande, der fastigheterna hafva mycket högre värde på grund af sin storlek, men för oss i vår ort, der ganska ofta, ja, de allra flesta köp och fastighetstransaktioner äro under 1,000 kronor, der äro lagfartskostnaderna ganska betungande, och af statistiken har jag sett, att äfven i andra delar af vårt land sådana små fastighetstransaktioner förekomma. För att herrarne må få en föreställning om huru det förhåller sig med denna sak, skall jag, för att motivera mitt handlingssätt att söka få till stånd den föreslagna ändringen, be att få nämna, att i den domsaga jag jemte herr Ollas A. Ericsson har äran representera, eller Nedan Siljans domsaga, der lagforos 1894 1,242 köp, 6 stycken fång på grund af byte, 809 lagfarter tillkommo på grund af arf eller giftorätt samt 160 på grund af gåfvobref eller testamenten och ett annat fång, således summa 2,218 fastighetstransaktioner till ett saluvärde af 622,170 kronor 89 öre, hvilket för hvarje affär gör ett medelpris af endast 280 kronor. Då man besinnar, att bland dessa köp ingå många fastigheter, hvilkas saluvärde eller taxeringsvärde går långt öfver 1,000 kronor, är lätt att förstå, att det finnes en massa köp med en köpeskilling af 10, 15, 20, 50, 100 kronor o. s. v.

Det är med anledning häraf, som jag ansett mig böra framkomma med denna min motion, och af hänsyn till den allmänna klagan öfver de höga lagfartskostnaderna å den ort, jag har äran representera, har jag rent af ansett det för min pligt att väcka frågan på tal inom Riksdagen.

Ang. frihet från stämpelafgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

(Forts.)

Jag skall därför be, att man åtminstone i denna kammare behagade skänka denna motion sitt bifall, och tillåter jag mig således, herr talman, att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Norman instämde häruti.

Herr Fredholm: Den föregående talaren grundade sitt afslagsyrkande på ett uttryck, som förekommer uti utskottets betänkande. På ett ställe står det nemligen, att i särskilda fall synes det vara billigt »och rättvist» att minska kostnaderna för lagfart. Jag får med anledning deraf nämna, att inom utskottet yrkade jag att orden »och rättvist» skulle bortgå och, så vidt jag icke är alldeles bortkommen, blef detta också utskottets beslut, men jag finner nu, att orden det oaktadt stå qvar i betänkandet. Det låter säga sig att det är *billigt*, att kostnaderna för lösen af lagfartsprotokoll i vissa fall minskas, men att tala om att det är *rättvist* att borttaga denna stämpelafgift kan jag icke vara med om.

Hvad nu beträffar sjelfva den sak, som föreligger, så har utskottet förklarad, att det icke finnes någon anledning, hvarför man skall befria förmögna personer ifrån stämpelkostnaden eller derifrån befria sådana, som fått egendom genom testamente eller gifva, och herrarne torde utan tvifvel finna, att utskottet har rätt i det afseendet. Jag vill naturligtvis icke bestrida, att det kan gifvas fall, der, såsom den siste talaren påpekade, anledning kan finnas att befria ifrån stämpelafgiften. Men detta är ju dock undantagsfall, och icke kan man väl grunda en lagstiftning å undantagsfall, ty det vore ju att upphöja undantagen till regel.

På grund af hvad jag nu anfört tillåter jag mig anhålla, att kammaren behagade bifalla utskottets hemställan.

Herr Ollas A. Ericsson: Då denna fråga på det närmaste berör den ort jag representerar, skall jag be att få tillägga något till hvad den förste talaren anförde.

Det är ganska egendomliga förhållanden, som råda der uppe med afseende å egandet af jordfastighet. Hvar och en, som är fver en torfva, bibehåller den så vidt möjligt är. Följden har blifvit den, att, då det nu gått omkring 60 eller 70 år sedan storskifte försiggick derstädes, har under dessa år styckningen gått så långt, att jordegaren eger en bit här och en bit der, en bit i den ena byn och en bit i den andra. Nu kan invändas, att man genom ett laga skifte kan få rättelse uti dessa förhållanden, ja, detta är

*Ang. frihet
från stämpel-
avgift för lag-
fartsprotokoll
i visst fall.*

(Forts.)

nog sant, men låter sig likväl icke göra, ty laga skifte är man för de stora kostnadernas skull så rädd för, att man på inga villkor kan få småbönderna att ingå på ett sådant. Andra utvägar måste tillgripas. För cirka 4 år sedan hade vi i Leksand ett landbruksmöte och på samma gång hade länets hushållningssällskap sammantråde derstädes, och på detta sammantråde dryftade man jordbruksförhållandena och hvad man borde göra för att bäst kunna hjälpa jordbruket deruppe. Då kommo dessa här omnämnda förhållandena på tal, och det blef ett enhälligt beslut utaf hushållningssällskapet, att man borde göra allt hvad man kunde för att få jordbrukarne att byta, köpa och sälja till hvarandra och derigenom sammanföra egorna så mycket som möjligt. Det hade nog åtskilliga försökt med förut och funnit den utvägen mycket bra, och sedan dess har man fortgått på det sättet ännu mera, men till följd af de många köp eller byten, som då måste vidtagas med deraf följande lagfartskostnader, blir äfven detta ganska kostsamt.

Då menar jag, att det vore af icke ringa vigt, om man hjälpte dessa små landtbrukare att på det sättet handla och vandla genom att taga bort ifrågavarande stämpelavgift för lagfartsprotokoll. I kunnen icke tro, huru många lagfarter de få i vanliga fall kosta på sig för att få ihop en torfva, på hvilken man kan föda en tre, fyra stycken kor. Såsom ett exempel vill jag omnämna, att oaktadt jag från början hade största delen af min jordbruksfastighet i ett skifte, jag ändå fått sälja och köpa för att få tillsammans de andra bitarna, så att jag nu har delar af åtta hemmansnummer, men det är icke endast åtta lagfartsbevis jag har, utan kanske mera än dubbelt så många, och sist i höstas sökte jag lagfart å tvenne köp; köpesumman å det ena var icke större än 9 kronor och å det andra endast 6 kronor. Då kan man se, huru orimligt det är, när man får betala för ett köp på 6 kronor lagfartskostnader med 6 kronor. Förhållandena göra, som sagdt, att det blir så dryga lagfartskostnader vid sådana försök att få tillsammans de små egolotterna, att många afstå från att gå den väg, som af hushållningssällskapet förordats der uppe.

Nu säger man, och det kanske med rätta, att detta är ett undantagsförhållande. Men då motionären icke begär mera, än att man skall taga bort stämpelavgiften för lagfartsprotokoll vid köp etc., som ej betingar större köpeskilling eller taxeringsvärde än 1,000 kronor, tror jag, att genom bifall dertill det icke sker någon orättvisa, allra helst som jag tror, att äfven på andra orter dessa, som ingå sådana små köpeaftal, äro i behof af lindring i lagfartskostnaden. Jag tror icke på utskottets motiv, att det är så farligt med afseende å dessa, som köpa tomtplatser. I den ort jag tillhör vet jag icke någon förmögen, som behöfver eller vill köpa så liten tomtplats, att den är värd under 1,000 kronor; ty är det fråga om en tomtplats, ställes det andra fordringar på den-

samma, och den springer med detsamma upp i pris. Jag tror därför icke, att det skulle blifva något farligt undantagsförhållande, om man ingår på motionärens förslag. Deremot skulle man då i viss mån hjälpa våra små jordbrukare.

Fördenskull tager jag mig friheten att instämma med motionären och yrka bifall till hans motion.

Herr Göransson: Den förste talaren, eller motionären, framhöll, att han trodde, att det skulle vara högst få fall, der förmögna personer inköpte fastigheter, som hade ett värde under 1,000 kronor. Detta är dock icke så få fall. Det finnes inom vårt land flera s. k. stationssambällen, och särskildt i min ort fins det ett sådant, der det är uppdelade tomter, som få köpas i ganska stor mängd. Dessa tomter ha ett försäljningsvärde af 600 kronor stycket. Der är det ofta dels handlande, dels kapitalister och dels pensionerade tjenstemän, som köpa sig en tomt och bygga en gård och bosätta sig. Dessa personer kan jag icke finna vara i sådan ställning, att de skulle vara i behof af att komma i åtnjutande af någon synnerlig förmån framför andra med afseende å lagfartskostnader. Och äfven om det nu skulle finnas inom vårt land vissa orter, der det kan finnas så små lotter och förekomma så små köp, som de begge föregående talarne anført, tror jag icke, att det i det stora hela kan vara annat än i undantagsfall; och jag tror icke, att man derfor bör ändra stämpelförordningen eller lagfartsförordningen.

Dessutom kan jag för min del icke se annat, än att den, som kommer i åtnjutande af en fastighet genom gåfva eller testamente, mycket väl bör stå ut med den ifrågavarande kostnaden för lagfart.

På grund af dessa skäl, och då jag icke längre vill uppehålla tiden i denna sena timme, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Persson i Stallerhult: För närvarande skall protokoll angående lagfart för fastighet, som genom giftorätt eller arf tillfallit någon, der denna fastighet icke har 1,000 kronors taxeringsvärde, vara fritt från stämpel. Motionärens önskan är nu, att detta må utsträckas till alla fång af fastighet under nämnda taxeringsvärde; och jag kan icke se annat, än att det är riktigt och konsekvent, om motionärens förslag blir af Riksdagen godkändt. Jag skall derfor be att, till den kraft och verkan det hafva kan, för min del få yrka bifall till detsamma.

Utskottet har i sin motivering sagt, att det synts billigt och rättvist, att det, som åtkommes genom arf, skall vara fritt från stämpel, då lagfart derå sökes, men då man köper en fastighet, som har samma eller lägre taxeringsvärde, kan man enligt utskottets förmenande tåla vid att betala denna stämpel till lagfarts-

Ang. frihet från stämpel- afgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

(Forts.)

*Ang. frihet
från stämpel-
avgift för lag-
fartsprotokoll
i visst fall.*

(Forts.)

protokoll. Jag tycker tvärt om, att, om något skulle vara fritt från stämpel i dylikt fall, det väl skulle vara protokoll angående lagfart å fastighet, som åtkommits genom köp. Ty för en sådan har man ju betalat köpeskilling samt tillika stämpel å köpebrevet, men för en, som man ärft, har man ju ej betalat något. Jag tycker därför, att den jemförelse, utskottet gjort, bevisar raka motsatsen mot hvad utskottet velat, att den skulle bevisa.

Det har ock sagts, att, därför att åtskilliga förmögna personer också köpa mindre jordbitar, man icke bör medgifva den af motionären föreslagna stämpelfriheten, då anledning ej finnes att låta en förmögen köpare komma i åtnjutande deraf. Men det kan ju också inträffa, att en fastighet genom arf tillfaller en förmögen person. Då behöfver han ej betala stämpel för sitt lagfartsprotokoll angående fastigheten. Hvarför skulle ej samma motiv gälla beträffande stämpelavgift för fastighet, åtkommen genom köp? Har man medgett förmögna personer stämpelfrihet för fastighet, åtkommen genom arf, måtte man väl med lika fog kunna gifva dem sådan frihet för de i motionen afsedda fall.

Om utskottet låtit punkterna byta plats, så att den första punkten fått blifva den andra och den andra den första, tror jag verkligen, att det passat bättre i stycke. Ser man nemligen på utskottets motivering för andra punkten, säger utskottet der: »Till grund för detta medgifvande ligger tydligen en sträfvan att så vidt möjligt undvika att med stämpelavgift betunga mindre bemedlade personer, och ett bifall till motionen skulle utgöra en fortsatt tillämpning af samma grundsats». Så säges det i motiveringen till den punkten. Men männe icke detta är tillämpligt här? Här gäller det väl mindre bemedlade. Jag befarar, att man ej kan räkna en person, som köper fastighet för 200 eller 300 kronor till bostad åt sig, annat än som mindre bemedlad i allmänhet. I andra punkten, som utskottet motiverat på nyssnämnda sätt, hemställes åter, att föreläggande för dödsbodelegare, som försummat att ingifva bouppteckning, att med sådan inkomma skall vara fritt från stämpel. Gifver man närmare akt på, hvarom der är fråga, synes man hafva bort snarare der än i första punkten komma till hemställen om afslag å framställningen om stämpelfrihet. Jag säger icke detta därför, att jag skulle hafva något emot utskottets förslag i andra punkten. Det har jag icke; tvärt om. Men jag vill påpeka förhållandet för jemförelses skull. Ar det ett fattigt sterbhus, som icke har mycket tillgångar, gör man der allt hvad man kan, för att bouppteckningen skall förrättas i laga tid, på det man skall slippa att lösa ett föreläggande att inkomma dermed. Men i ett förmöget sterbhus är det tydligt, att det kan blifva räntebesparing för sterbhuset, om man dröjer med bouppteckningens ingifvande och då också med erläggande af stämpelbeloppet därför, som kanske uppgår till flera hundra kronor. Ett förmöget sterbhus kan sålunda göra en afsevärd

vinst genom att uppskjuta ingifvandet af bouppteckning från ett ting till ett annat. Den i andra punkten föreslagna lindringen skulle sålunda komma de förmögne till godo, men kan icke antagas lända till förmån för mindre bemedlade.

Ang. frihet från stämpelavgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

(Forts.)

Då man här i Riksdagen länge arbetat på att bereda mindre bemedlade tillfälle till förvärfvande af eget jordbruk, så att den bofasta befolkningen derigenom skulle tillväxa, tycker jag, att vi böra i denna del räcka dessa mindre bemedlade en hjälpsam hand och ej lägga svårigheter i vägen för dem att få aflyftade från sig sådana kostnader, hvarom här är fråga. Det blir ej stora belopp, som staten härigenom mister, men för dem, som skola betala dem, äro de rätt känbara.

Jag vill ej upptaga tiden längre. Men då jag inser frågans stora vikt och betydelse för de små i samhället, ber jag att få yrka bifall till motionärens förslag.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Mårdäng, *Sandquist* och *Olsson* i Ornakärr.

Herr *Jansson* i Krakerud: Herr talman! Ja, man kan ej förneka, att här föreligga ömmande omständigheter, synnerligast uppifrån Dalarne. Det har man hört under den förda diskussionen. Jag tror dock för min del icke, att det är möjligt att få motionen bifallen i år. Jag skall därför hemställa till motionären att återkomma med motionen nästa år och då ändra siffran 1,000 till 500 t. ex. Då tror jag, att de största svårigheterna skola kunna afhjelpas, och då kan man näppeligen hafva någon invändning mot förslaget. Ty en sådan tomt, som säljes för 500 kronor, lära väl ej många af de förmögna klassernas individer köpa.

Jag skall ej göra något yrkande.

Herr *Boëthius*: På grund af personlig erfarenhet vet jag, huru nyttig den af motionären föreslagna åtgärden skulle vara för Dalarnes allmoge. Jag skulle dock icke på grund af nyttan för ett enda landskap våga förorda densamma, om den icke också befrämjade den sträfvan, som vi troligen litet hvar hafva, att söka bereda en egen torfva åt de mindre bemedlade.

På grund häraf yrkar jag bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herrar *Zetterstrand*, *Henricson* och *Hansson* i Solberga instämde med herr *Boëthius*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann

Ang. frihet
från stämpel-
avgift för lag-
fartsprotokoll
i visst fall.

den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 4, röstar

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den af herr Persson i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 66 ja och 100 nej; hvadan kammaren beslutat enligt nej-propositionen.

Med föranledande af en af herr *Andersson* i Nöbbelöf i ämnet väckt motion hemställde utskottet i *punkten 2*:

att Riksdagen måtte besluta, det 3 § af gällande förordning angående stämpelavgiften skall i nedan nämnda del erhålla följande förändrade lydelse:

- »Protokoll, hvarigenom — — — — —
- » vid underdomstol, om förordnande eller entledigande af förmyndare eller god man för frånvarande dödsbodelegare eller om föreläggande för förmyndare eller sådan god man att ingifva bevis om aflemnande af årsräkning öfver sin förvaltning eller om föreläggande för dödsbodelegare att ingifva bouppteckning . . . fritt.
- » som eljest utgifves; lika med Afskrift.»

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Restadius: Jag skall ingalunda bestämdt bestrida, att icke billighetsskäl kunna förefinnas för medgifvande af en sådan förmån, att protokoll om föreläggande för dödsbodelegare att ingifva bouppteckning må vara från stämpel befriadt. Men jag tror, att man icke med lagförslaget i fråga vinner det mål, man egentligen vill vinna. Detta härleder sig deraf, att motionens innehåll är för snävt och utskottets betänkande i följd deraf för mycket begränsadt. Jag vill nemligen meddela, att jag aldrig sett — flere domare, som jag rådfrågat, ha heller icke varseblifvit — att något sådant föreläggande som det här omförmälda blifvit meddeladt.

Skälet dertill är, att de s. k. dödslistorna eller förteckningarna från presterskapet öfver döda personer, när de genomgås af

domaren, tydligt utvisa, att de, som icke ingifvit bouppteckning, vanligen är så fattiga, att något sådant föreläggande icke bör ega rum.

Emellertid, då ett stadgande härom i lagen förefins, kan jag naturligtvis ej förneka, att det någon gång kan inträffa, att ett dylikt föreläggande ifrågakommer. Men det är i ett annat hänseende, som föreläggande af likartad natur icke så sällan eger rum. I följd af kongl. brefvet den 27 maj 1801 och grunderna för 9 kap. ärfdabalken skall nemligen domaren tillse, att bouppteckning blifver i behörig form upprättad. Nu händer det ej sällan, att bouppteckning icke är vederbörligen underskrifven, och ändå oftare, att der saknas uppgift om, att sterbhusdelegare blifvit till bouppteckning kallad. I följd deraf förelägger domaren vederbörande att i berörda hänseende förfullständiga bouppteckningen, och protokollet härom blir med sedvanlig karta belagdt.

Nu är det alldeles gifvet, att, i fall nu ifrågavarande lagförslag blifver upphöjdt till lag, ett dylikt föreläggande angående förfullständigande af en redan ingifven bouppteckning äfven borde vara från stämpel befriadt. Det är således en *ofullständighet* i lagförslaget, som jag velat anmärka.

Då emellertid, efter hvad jag erfarit, Första Kammararen redan fattat sitt beslut i ärendet, har jag ej velat framställa något yrkande, utan blott till protokollet velat anteckna, att jag ej kan finna annat, än att detta förslag är för mycket begränsadt och möjligen kan lemna rum för tvekan.

Herr Petersson i Brystorp: Ja, icke går det så till på alla ställen, som den siste talaren sade, utan vi veta nog, att ett motsatt förhållande ofta inträffar, och att domaren går noggrant igenom dödslistorna samt ger dylikt föreläggande öfver allt, der bouppteckning fattas. Jag vet till och med specielt ett fall, då man blifvit ålagd att hålla bouppteckning efter fattighjon, och detta visar ju, att motionen är mycket nödvändig.

Hvad vidare beträffar, hvad den siste talaren nämnde om ingifna, men ofullständiga bouppteckningar, så är detta mycket sant, men är det en välvillig domare, som jag kommer in till med bouppteckningen, så läser han igenom rubriken, och är det då något fel, gifver han det till känna. Jag får då igen bouppteckningen för att åter ingifva den fullständigad till påföljande ting. Men visserligen finnes det äfven sådana domare, som taga emot bouppteckningen och, utan att läsa igenom rubriken, lägga handlingen å sido. Och då går det så, som den siste talaren nämnde, att man får igen den med ett sådant protokoll om föreläggande.

Jag skall därför, herr talman, för min del be att få yrka bifall till motionen.

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

Ang. frihet
från stämpel-
avgift för lag-
fartsprotoko-
i visst fall.

(Forts.)

Ang. frihet
från stämpel-
avgift för lag-
fartsprotokoll
i visst fall.

(Forts.)

Punkten 3.

I denna punkt hemställde utskottet, att en af herr C. Sandquist inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 41, om upphörande af stämpelavgift för skuldebref, som hos offentlig myndighet företes för vinnande af in-teckning eller betalning, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde :

Herr Sandquist: Herr greve och talman, mine herrar! Ehuru jag med mitt uppträdande i denna fråga ingalunda kan afse att vinna kammarens bifall till den af mig föreslagna, af utskottet enhälligt afstyrkta lagförändringen, anser jag mig dock böra få till protokollet antecknad något, som jag i frågan önskar säga till förmån för den inlemnade motionen.

Utskottet har såsom skäl för afslag å min motion anført, dels att den ifrågavarande stämpelskatten befunnits vara stadgad sedan lång tid tillbaka, dels att den senaste tidens lagstiftning gått ut på att utsträcka tillämpningen af denna skatteform, dels ock slutligen, att skuldebref såväl som många andra handlingar vore lämpliga för denna art af beskattning.

Fastän det icke kan finnas någon utsigt till att med framgång söka gendrifva dessa skäl, så må det dock tillåtas mig att yttra följande.

Att denna stämpelskatt — som jag ville kalla skulds-katt eller skatt för att man får vara skyldig och får betrygga sin skuld genom att låta in-teckna sin egendom — daterar sig från lång tid tillbaka eller är hvad man kallar mångårig, kan enligt mitt förmenande icke utgöra något giltigt skäl för, att samma skatt skall fortfarande existera. Jag tillåter mig erinra, att i denna kammare för många år tillbaka, år 1871, en motionär från Malmöhus län, herr Anders Persson, inlemnade en motion i alldeles samma syfte som den af mig väckta, hvadan *missnöjet* med ifrågavarande skatt sålunda också för länge sedan har, som man säger, slitit ut barnskorna.

Att den senaste tidens skattelagstiftning gått i den rigtning, utskottet antydt, har jag ingalunda med min motion velat klandra, för så vidt nemligen lagstiftningen tagit hänsyn till rättvisan i fråga om föremålen för beskattningen och till dessa beskattningsföremåls förmåga att bära den ålagda skatten. Att så icke här varit händelsen, har jag i den motivering, jag för min motion anført, sökt framvisa. Detta har också utskottet åtminstone endels erkänt. Utskottet har icke velat, som det i betänkandet heter, »upphäfvå all skyldighet att förse skuldebref med stämpel». Sålunda har utskottet, synes det mig, medgifvit, att det finnes någon anledning att på rättvisa grunder komma fram med en sådan motion som den af mig väckta.

Hvad slutligen beträffar det sista skälet, som af utskottet anförts, att skuldebref skulle lämpa sig lika väl för beskattning af denna art som andra handlingar af liknande innehåll, så kan det nog vara sant; ty det är att märka, mine herrar, att det är icke blott skuldebref, som drabbas af denna orättvisa stämpelafgift, utan en del andra handlingar befinna sig ock i, om jag så får säga, samma fördömmelse, samma orättvisa läge.

Ang. frihet från stämpelafgift för lagfartsprotokoll i visst fall.

(Forts.)

Jag inser mycket väl, att det har sig ganska svårt att träffa, hvad jag uti min motion åsyftar. Jag ville i likhet med en föregående motionär, representanten herr Persson från Dalarne, söka att gagna de fattiga, men jag medgifver nogsamt, att när jag detta vill, så finnas många rika, som hafva råd att betala ifrågasvarande stämpelskatt. Jag tänker mig emellertid, att utskottets vägran att upphäfva *all* skyldighet att förse skuldebref med stämpel innebär uti sig en ljusning i det syftet, att, om motionen kommer åter i något mindre begärande form, den måhända har framtiden för sig.

Herr grefve och talman! Jag tillåter mig, på grund af hvad jag haft äran anföra och med hänvisning till de motiv, jag i min motion anført, yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Olsson i Sörnäs: Herr talman! Jag tror verkligen icke, att vi kunna göra något annat med detta betänkande än bifalla detsamma.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *L. M. Kruse* under 6 dagar fr. o. m. den 8 dennes och herr *C. E. Johansson* i Berga under 5 dagar fr. o. m. den 10 dennes.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till upprensning af Kalmar sund och ombyggnad af Vaddö kanal;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrar, och

n:o 30, angående väckt motion om förhöjning af lönen åt Riksdagens justitieombudsman m. m., samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckt motion om lagförändring i syfte att för utbekommande af visst slag utaf fordran handräckning må kunna sökas omedelbart hos utmättningsman, och

n:o 17, i anledning af kamrarnes återremiss af lagutskottets utlåtande n:o 9 i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af 25 § i samma förordning.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,27 på natten.

In fidem

E. Nathorst Böös.